

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:

PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:

MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A paradicsom.

Hét évvel ezelőtt leszerelt egy csendőr az egyik dunántúli őrsön. Megunta a csendőrietet, kevésnek találta a fizetést, soknak a szolgálatot, letette hát a puskát meg a kalapot és elment szerencset próbálni. Nem itthon. Olyan országot keresett, ahol fordítva áll a világ: a fizetés sok és a munka kevés.

Valán sohase tudtuk volna meg, merre jár s hogy merre, milyen híret viszi a magyarnak, na a múltkor a szemünkbe nem ötlük az egyik delutani újság nagycímű cikke: „Egy volt magyar csendőr-mester kivándorlókat csapit Braziliába!” Hm, gondoltuk magunkban, jó lesz ennek egy kicsit utánajárni, hatna nem egészen úgy van minden, ahogy az újság írja és főleg: hátha az illető életében sem volt csendőr-mester, csak azért állítja, hogy jobban higgyenek neki.

Utánajártunk a dolognak és meg kellett állapítanunk, hogy az újság — sajnos — igazat írt, legfeljebb abban a lényegtelen részletben tevedett, hogy a szótanörögő derék nonntársunk nem őrmester volt, hanem csendőr, mert mielőtt megmelegedett volna a csendőrsegnél, már le is szerelt.

Egyszerre a mi bajtársunk kijutott Braziliába. Hol s merre járt, senki sem tudta, amíg aztán egyszer leveleket kezdett hordani a posta a volt őrsálmás-helyére, nagyszámú ismerőseinek és barátainak a címére: a mi volt csendőrünk írta őket. Mohón olvasta mindenki, hogy milyen jól megy az ember sorsa Braziliában; az ám az ország: kétkézzel kapnak ott az emberen, van ingyenföld, amennyi kell, dolgozni se nagyon szükséges, de ha valaki mégis megteszi, hát nem győzi félretenni a pénzt, amit keres. Ez már aztán élet, nem is élet, hanem paradicsom; még az is bolond, aki azért a néhány pengőért egy álló hónapig portyázza éjjel-nappal a Dunántúlt otthon Magyarországon.

A második és harmadik levelek már nem állottak meg a braziliai paradicsom dícséreténél, hanem bíztattak minden ismerőst és jóbarátot: egy percig se gondolkozzék, tegye pénzzé mindenét és siessen a levél-író után, ha nem akarja, hogy a kolbászból font kerítések elégyék előle. És addig-addig jöttek a levelek, amíg aztán egyszer valóban útra is kelt a merészebbje s lassan követték őket a többiek is.

Jóideig nem jött levél a dunántúli faluba. Egyszer aztán végre újra megindultak, de ezeket már nem a volt csendőr írta, hanem azok, akiket maga után csalogatott. A mi kezünkbe is került belőlük:

nem tintával, hanem könnyel és átokkal vannak írva. Csaiódott, földönfutókká és hazatlanokká lett szerencsetlen kuldoik keservesen panaszkodnak, hogy a paradicsom helyett a pokoiba jutottak; emberfeletti munkával sem bírnak annyit keresni, hogy a pusztta megélhetésüket biztosítsák, a vagyont pedig ott is élelmesebb emberek keresik, nem ők. Az egyenlítő gyilkos klímája, négereknek és indiánoknak való forrósága már elvitte néhányukat s akik még megvannak, azoknak már csak egyetlen vágyuk van: visszakerülni ebből a rabszolgaságból, vissza a Dunántútra, abba a szegény, elhagyott, kifosztott, drága országba: Magyarországra. Nem álmodoznak már se jólét-ről, se vagyorról, csak azért dolgoznak éjjel-nappal, hogy előteremtsék az útiköltséget — hazafelé.

Amit pedig ezek az emberek a mi volt csendőrünkről írnak, azt természetesen nem írhatjuk le: a leghizelgőbb jelzőik sem bírnák el a nyomdafestéket. „Kár a papírosért, hogy a nevét leírjam...” írja egyikük a levelében, hát mi is követjük a példáját, mert a mi papírunkat sem adják ingyen. Egy másik meg arról ad hírt, hogy csábítójuknak meggyült a baja a hatóságokkal holmi csaiások miatt, amiért fejjelentettek. Ugy látszik, Braziliában sem fenékig tejfel, ott is van büntetőtörvény.

Nem azért írtuk meg az esetet, mert volt csendőrrel van benne szó. A mi bajtársi közösegünknek réges-régen vege szakadt már s erkölcsi telelőseget sem vállalunk senkiért azon a címen, hogy valamikor, a többek között, a csendőrietet is belekóstolt. Hanem leírtuk a tanúság kedvéért.

Tudjuk, hogy sokan vannak ebben az országban, akik azt hiszik, hogy rosszabbul megy a soruk, mint másutt menne. Akik sokallják a munkát és keveslik a fizetést. Akik azt hiszik, hogy ez egyedül csak nálunk az élet rendje, minden más táján a világnak könnyebb az élet, útszélen hever a pénz, csak le kell hajolni érte. Megmutatja ez a példa és még sok ezer mellette, hogy bizony ez nem úgy van. Dolgozni mindenütt kell, megélnie pedig mindenütt nehéz a szegény embernek. A földművesnek éppen úgy kell túrnia a földet, a munkásnak éppen úgy kell dolgoznia mindenütt, mint Magyarországon, a csendőrnek is úgy kell portyáznia az Istennek minden országban, mint nálunk: vagyont egyik sem szerez sehohol belőle. Egy-két szerencsefia mindenütt akad, de munka nélkül Braziliában is csak erkölctelen vagy a büntetőtörvénybe ütköző módon lehet megélni, például úgy is, hogy az ember kivándorlásra csábítással foglalkozik és eladja a saját véreit kávéültetvényeknek. Ezt azonban nem igen ajánljuk senkinek, mert igen rossz üzlet: előbb-utóbb feltétlenül ráfizet az ember.

Tanulságok.

Írta: tordai Sándor László ny. ezredes.

(Befejező közlemény.)

A Mura-híd szomszédságában két alkalmas és némileg ki is épített állásunk volt már, de csak egy géppuskánk lévén, a Muraközből jött géppuskásosztagot visszatartottam. Rövid egy-két nap múlva a Mura tulsó partján, a híd szomszédságában fekvő magános háznál és majorban tényleg katonák mutatkoztak, kik horvátul beszéltek, „felülről“ azonban nekünk az a rendelet érkezett, hogy ha a hídon átjönni akarnának, „lábhoz vett fegyverrel“ tiltakozunk. Hát erre már aztán a legutolsó emberünk sem volt hajlandó. Ez egyértelmű lett volna a Mura balpartján fekvő és a muraközi síkságot Varasdig uraló magaslatoknak, sőt Letenyének és vidékének teljes és önkéntes feladásával, beleszámítva Alsó- és Felső-Szemenyét, Csernecet és Rátkát is.

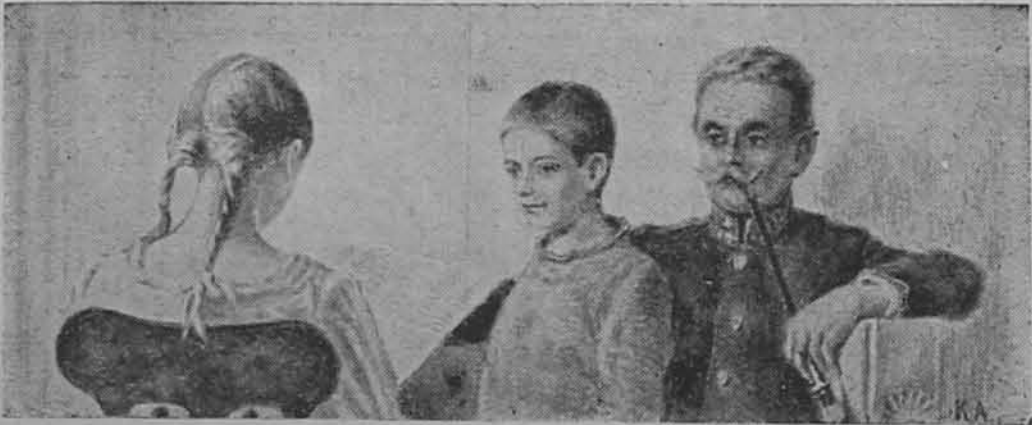
Különösen igazolta utóbb ezt az álláspontunkat az alsólendvai eset, ahol a „lábhoz vett“ fegyverrel való tiltakozást úgy látszik szószerint vették, mert ott egy alig néhány emberből álló szerb járőr a nemzetőrség fegyvereit gúliba rakatta, ágyuját is elővontatta s az állítólag 250 főnyi nemzetőrség tagjait szétpofozta. Ilyen könnyen vált Alsólendva és vidéke megszállott területté.

Január 3-án éjjel a murahídi őrség egy a Murán átlopódzott szerb lovasjárőrt és állítólag gyalogjárőrök is puskatűzzel vert vissza. Ugyanezen időtájban a

Szemenyére rendelt őrség egy tiszti járőrt fogott el legénységgel és lóval együtt, kik úgy látszik a terep felderítésével próbálkoztak, de könyörgésük megtörtént a járőrünket s visszabocsátotta őket. Ellenségeinket idegesítette, hogy muramenti füzeseinkben és a magaslatokon fekvő uradalmi erdőkben szabadságolt katonáink, nem törődve a tilalommal, szüntelenül vadásztak. Ezt megakadályozni létszámhiány miatt nem tudtam. Az általuk hosszú vonalon előidézett puskatűz, melynek hangzavarába itt-ott egy-egy öregágyúhoz hasonló távolabbi hang is beleszólt, de valószínűleg néhány eltévedt golyó is tartózkodásra intette ellenségeinket, mert további átkelési kísérletekről jelentést nem kaptam.

Sok gondot okozott a legénység illetékének és élelmezési költségének előteremtése, mert azt a hatósággal vállalva már magánváltóinkkal is nehezen tudtuk biztosítani. Az alsólendvai eset s a szerb átkelési kísérletek arra engedtek következtetni, hogy ellenfeleink célja a Murán is átvezet. Ezek arra indítottak, hogy további támogatás és tájékozódás iránt Zalaegerszegen, a vármegyénél személyesen érdeklődjem. Az egyedüli önzetlen és hazafias támogatást ugyanis egyedül a vármegye nyújtotta, melynek egész szervezete szívvel-lélekkel mellettünk volt s anyagiakban is jelentékeny segítséget nyújtott.

Útközben feltűnt, hogy sok leszerelt és Letenyére igyekvő katonával találkoztam, kik felhívásunk és az események hatása alatt a Mura folyó védelmére önként ajánlkoztak. Ismét felvillant a remény, hogy a Muraközt talán meg is tisztíthatjuk, mert értesülések

Magyarnak lenni.

Magyarnak lenni: örökös panasz.

Magyarnak lenni: fény nélkül tavasz.

És mégis, mégis, drága Nemzetem:

Te vagy az áldott, szép, a szent nekem!

Magyarnak lenni: örök büntetés.

Magyarnak lenni: vérző szenvedés.

És mégis, mégis, drága Nemzetem:

Te vagy az áldott, szép, a szent nekem!

Magyarnak lenni: örök álmódás.

Magyarnak lenni: örök kárhözás.

És mégis, mégis, drága Nemzetem:

Te vagy az áldott, szép, a szent nekem!

E szó: magyar! — a szívemre tapad,
Mégvérzett lelkemnek nyugalmat ad.

E szó: magyar! — a legszentebb nekem!
E drága szó a hitem, fegyverem.

E szó: magyar! — szívemre rálehel...

S a szívem halkán multat ünnepel.

E szó: magyar! — a szívemre tapad...

E nélkül szívem megáll, megszakad!

MÓRA LÁSZLÓ.

Egy főszolgabíró emlékeiből.

írta: R. O.

Az ibolyázó orvvadász.

A nagyhéten hajtókkal szalonkára vadásztunk a di-erdőben. Az egyik hajtásban a sarkon állt H. főintéző — később országgyűlési képviselő, — aki velünk társult a vadászterület bérletében s én voltam a legközelebbi puska. Egy szóváltásra arrafelé fordítottam a fejemet. Látam és hallottam, hogy H. indulatosan beszélt két iparossegédformájú legénnyel. Figyelmeztette a látszólag sétálókat, hogy ne járjanak erre vadászat közben, de azok kihívóan válaszoltak és azt mondták, nekik joguk van erre járni és ibolyát szedni. Tudtam, hogy az illető úr hirtelenharagú ember és attól tartottam, hogy tettelegességre ragadtatja magát, ami fegyveres embernél mindig veszélyes, azért odasiettem és kértem, hogy bízza rám a dolgot. Megmondtam, ki vagyok és igazolásra szólítottam a két fiatalembert. Előbb azonban felhívtam őket, hogy a kezükben lévő botokat tegyék le. Az egyik szó nélkül engedelmeskedett, a másik azonban azt kérdezte: „Miért?” Ez a vonakodás gyanus volt és most már erélyesebben rászóltam és megfenyegettem, hogy erővel veszem el a botot, ha nem adja át, mert igazolásnál jogom van ezt követelni. Erre átadta a botot, amelyről nyomban megállapítottam,

szerint a szerbek oda állandóan nagyobb csoportokat „vártak“, de azok csak nem érkeztek meg. A jelentkezőkből azonban az illetéktelenség hiánya miatt alig néhányat tarthattam meg, a többit a zalaegerszegi eredményig el kellett bocsátanom.

Zalaegerszegen, sajnos, már szintén elfogyott a pénz, még az esedékes illetékeket is alig tudtam ki-
eszközölni s így meg kellett elégedni azzal, ha a jelenlegi helyzetünket tarthatjuk, sőt kénytelen voltam a létszámot, mely több mint 90 főt tett ki, fokozatos szabadságolás útján tovább csökkenteni, míg végre sikerült az időközben megalakult nagykanizsai nemzetőrzászlóalj élelmezésébe belekapcsolódni és később a parancsnokságot is egy onnan kirendelt tisztnek átadni.

Ez alkalommal nem mulaszthatom el a nemzetőrszázad legénységének érdemeit kiemelni. A sűrűség miatt majdnem válogatás nélkül összeszedett nemzetőrségtől senki sem várt sokat. Tagjainak egy részét a megélhetés, más részét azonban mégis csak a hazaszeretet, a veszélyeztetett otthon védelme vezette sorainkba, különösen azután, hogy a kormányrendeletek az illetéket fokozatosan egyre lejjebb szállították és a fegyelmet is felbontották.

A század legénysége azonban még így is nemcsak megtette kötelességét, hanem tiszta hazaszeretettel, saját szellős ruhájában úgy a Mura mentén, mint közbiztonsági szolgálatban olyan pontossággal végezte szolgálatát, mintha a harctéren lett volna. Önfegyelmű és lelkiismeretes magatartásuknak tulajdonítom, hogy a szerbek vágya a Muravonal e részén

hogy hatos söréttel töltött elsőrendű botpuska. Tulajdonosának nyilván az volt a szándéka, hogy ibolyázás ürügye alatt, a hajtásban visszatörő őzet löjön. Természetesen őrizetbe vettem a bűnjelet és mivel az időközben odaérkezett erdőőr igazolta, hogy az illető a közeli malom tulajdonosának a fia, nevének feljegyzése után útnak eresztettem.

Hazaérkezve átadtam az ügyet az őrsparancsnoknak, aki rövid időn belül jelentkezett nálam az irodában és örömeinek adott kifejezést a jó fogás felett. Az illetőt ugyanis régóta ismerte mint hirhedt orvvadászt, vadat is talált már nála, de a legerősebb bizonyítékot, a puskát sohasem sikerült megszereznie. Most azután ez is megvan és ezen az alapon számos vadászati kihágást lesz módjában rábizonyítani. Ha a raffinált vadászó leteszi a botját, úgy mint a társa, aki nyilván csak hajtott neki, talán sohase jöttünk volna rá, hogy milyen eszközt használ vadászati kihágásainak elkövetésénél. Így azonban elárulta magát.

*

Az öncsonkító huszár.

Igazi jó magyar, földművesek lakta vidéken szolgáltam, ahol a virtuosus legények egyáltalában nem irtóztak a katonai szolgálattól, aki pedig a huszárokhoz került, az meg éppen büszke volt rá. Vidáman pengette a sarkantyúját, szemére húzta a kacér, piros sapkát a lányok előtt, ha szabadságra jött, a kocsmában meg éppen nagy legény volt nemcsak a civilek előtt, hanem még a más fegyvernembeli bajtársai előtt is. Ilyen körülmények közt rendkívül meglepett, amikor a hadbíróság megkeresett egy, a legkurucabb faluból való huszár öncsonkítási ügyének a vizsgálata iránt, miután az illetőt alkalmatlansága miatt szabadságolták, de az eljárás ezen csúnya, gyáva bűncselekmény miatt tovább folyt ellene.

A fiú jónevű, derék családból származott, sehogy sem akartam elhinni, hogy elkövette a terhére rótt cselekményt, különösen ilyen fájdalmas módon. A jobbkeze

megtorpant és hogy mi is nem jutottunk Alsólendva sorsára.

A parancsnokság átadását — talán felsőbb nyomásra — már a szombathelyi nemzetőrkerülettől is sürgették. Úgy látszik akkor már nem tartoztam a megbízhatók közé. Január 5-én egy gyanús viselkedésű hadapródjelölt-őrmester, egy szolgálati jegy alapján a nemzetőrség összes fegyverzetét Nagykanizsára kérte beszállíttatni. Hogy a szolgálati jegy nem is a nemzetőrségnek, hanem a már teljesen elvonult csendőrségnek szolgált, azt csak irodai tévedésnek minősítette.

Miután a szerb járőrök visszaűzése január 3-án éjjel történt, néhány fegyvert átadtam, de inkább töltenyeket és legalább helyettest kértem. Engem nem a szereplési vágy, hanem a terület védelme és nyugalmanak érdeke tartott itt, mert ellenfeleinket és bandáit a szerb-magyar Dunavonallal már ismertem s így kizártnak mitsém tarthattam.

A mi kis községünk, mely a Muraköz elzárása folytán a külvilággal való összeköttetésének megszakított vonalától — Murakirálytól is — teljesen elesett, mindenképpen elzárva érezte magát. Postát is csak úgy kaptunk, ha a község lovasgazdái azt felváltva, Nagykanizsáról 26 km. távolságról elhozatták. Az érkező hírek forrása tehát a főszolgabíró hivatala volt, hová naponta az érthetetlen, egymásnak ellentmondó, pongyola rendeletek, írások és nyomtatványok egész tömege érkezett. Itt tudtuk meg, hogy „ezután már Budapest vezet, lesz végre öröm és megelégedés az ország megmaradt részeiben, mert a fegyveres erőt erős

hüvelykujját vágta le baltával. A hadbíróság az iratokból láthatólag főleg azáltal látta megerősítettnek a gyanút, hogy a huszár nem bírta elfogadhatóan megmagyarázni, hogyan történt a szerinte véletlen baleset.

Megidéztem a legényt. Megjelenése csak megerősítette véleményemet, hogy ártatlan és tényleg csak véletlenül vágta le a hüvelykujját. Magam után ítélve el tudtam képzelni, mennyire restelte, hogy ilyen csúnya váddal illetik. Mert az ottani legények semmi rosszat sem láttak a bicskázásban, a vadászásban, talán a présházbetörésben sem; ha mindjárt meg is itták a bort, az ilyesmit virtusnak tartották, de az öncsonkításnak talán még a fogalmát sem ismerték.

Én is ott kezdtem a kihallgatást, ahol a hadbíró, vagyis felszólítottam, mondja el, hogyan történt a dolog, hogyan vághatta el a jobbkeze hüvelykujját baltával, amikor saját előadása szerint nem volt balkezes. A huszár feszes vigyázzban állt előttem, kezét a nadrágzsinóron tartotta és ugyanúgy dadogott, mint a hadbíró előtt. Vállának rángatózásából látható volt, hogy szeretne muto-
gatni, de a fegyelem lenyűgözte, mert belenevelték, hogy a feljebbvalója előtt mozdulatlanul kell állni. Láttam, hogy emellett még nem is valami nagy észbeli tehetség, a szónak sem mestere. Sehogysem értettem meg az előadást, de most, hogy az arcát láttam, még jobban kételkedtem a vád alaposágában.

Ugyanabban az épületben volt a magánlakásom, tehát elvittem magammal a fáskamrába és azt mondtam neki, hogy most mutassa meg nekem, hogyan történt a dolog, játssza el előttem az egész jelenetet. A legény egészen más volt a neki megszokott, otthonos helyzetben. Fogott egy darab fát a balkezébe, jobbával pedig — amennyire hiányzó hüvelykujja mellett tudta — a baltát vette kézbe és mutatta, hogyan hasogatta az aprófát. Eközben akkor meglazult a baltában a nyél és éket kellett faragnia, hogy a balta nyelét megszilárdítsa.

munkáscarok ragadták magukhoz. Nem fizetünk senkinek semmit, a hatalmaknak sem, mert proletárok lettünk! Lesz most már új hadsereg is, mely a megszállt területeket újra felszabadítja és máris harcra indul!" Így szóltak a hangzatos „rendeletek“

Ha jól emlékezem, egy márciusi napon egy katonaruhás, rendfokozat nélküli fiatalember, egy idősebb társával gyalogolt ide Kanizsáról. Előbbinek egy kis lovaglővesszője volt, az utóbbinak a nyakán valami pénzbeszedőtáskaféle lógott. Sorra jártak minden járási és helyi hatóságot és az időközben ismét visszaérkezett csendőrséget is. Egész tömeg irással igazolták, hogy ők a „tanácsköztársaság“ teljhatalmi megbizottai és mindenféle rendelkezési jogot átvettek. Hogy a hatalmukat mindjárt meg is mutassák, a helyi járásbíróság köztiszteletben álló egyik fiatalabb bíróját, valami jelentéktelen szóvitából eredőleg le is tartóztatták, a „vörös őrség“ őrizetébe adták, hogy — mint mondták —, főbelövessék. Ennek az első tekintetre operettszerű dolognak igen komoly következménye is lehetett volna, ha a járásbíró barátai és aki csak tehetett, közbe nem lépnek, hogy e két „teljhatalommal“ felruházott valakit lebeszéljék s az ügyet Nagykanizsára áttereljék, honnan aztán a járásbíró szabaddonbocsátották.

Ez a két jeles férfiú népgyűlést tartott, a nemzetőrséget „kommunizálta“, a rendfokozatokat eltörölte és jelvényeit is leszedette, az adóhivatal és takarékpénztár feletti jogot is magához ragadta. Alig ismerős és meglehetősen emberekől helyi tanácsot

Az éknek való fadarabot ügyesen kellett fognia, tehát ehhez jobbkezét használta, viszont a faragáshoz nem kellett nagy erő, tehát a baltát balkezébe fogta és így az ék faragása közben balkezelével levágta jobbkezeének hüvelykujját. Amit tehát vigyázzállásban a rettegett íróasztal előtt, a meleg szobában, hiányos szókinccsel nem tudott megmagyarázni, pompásan el tudta mondani, mihelyt erre megfelelő alkalmat és módot adtam neki. Azonnal világos volt a tényállás, melynek alapján, az én véleményes átiratomban foglaltakat is figyelembe véve, a hadbíróság minden további nélkül be is szüntette az eljárást.

*

Az elveszett postazsák.

A háború alatt a járási székhelyen egy reggel korán felkeresett lakásomon a járásörmester, aki — mint eddigi hasonló közleményeimben már említettem — semmiféle nagyobb nyomozásnak nem fogott neki, amíg velem nem beszélt. Azt a megdöbbentő hírt hozta, hogy az éjjel a vasútra járó postakocsiból elveszett a postazsák, amelyben többek között nagyobb mennyiségű pénz is volt.

Gyorsan felöltözököttem és reggeli nélkül elmentem a kitűnő, öreg altiszttel a laktanyába. A postakocsis, aki a hiányt észrevette és még az éjjel jelentette az őrsön, már akkor őrizet alatt volt és úgy adta elő a dolgot, hogy ő a postán betette a zsákot, mikor pedig az állomáson ki akarta venni, nem volt a kocsiban. Arra a lényeges körülményre, vajjon induláskor kulccsal bezárta-e a kocsit és a vasúton ugyancsak így kinyitotta-e, az alacsony műveltségű ember ijedtségében és zavarában nem emlékezett. Ez a gyanús körülmény képezte az őrizetbevétel alapját.

A járásparancsnokot mint jó lélekbúvárt ismertem, s így mindenekelőtt, mivel a postakocsist nem ismertem, félrevonultam vele és megkérdeztem, mi a benyomása, tényleg ő követte-e el a cselekményt, vagyis ő lopta-e el

alakított és megkezdődött a honboldogítás, mely elől mindenki, aki csak tehetett, passzivitásba menekült.

Mindenkit valami eddig nem érzett kábulat és bizonytalanság fogott el, magát mindenki egy eddig ismeretlen hatalom szeszélyének nemcsak anyagilag, de személyét illetően is teljesen kiszolgáltatva érezte. Csoda-e, ha akadtak, kik a felforgatókkal — legalább színleg — együtt kiabáltak? A lakosság zöme azonban a kezét marokba szorítva hallgatott s aki ismeri a magyar ember lélektanát, e hallgatás szavát is megértette.

Halálbüntetéssel való fenyegetés mellett még a környékről is minden fegyvert és felszerelést összehordatott az a „tanács“, melyet az a két ember — egy piaci gyümölcsáros és egy különben békés péksegéd — működésbe hozott, azután pedig odébb állott. Erre aztán majdnem mindennemű adásvétel és közlekedés megszűnt; akinek valamije hiányzott, azt még csere útján sem, vagy csak nehezen pótolhatta. A fehér pénz értéktelensége nyilvánvaló lett, a munka megszűnt kereseti forrássá lenni s az elégedetlenek és éhezők száma még vidéken is egyre növekedett. Benn is, kifelé is a bizonytalan eshetőségek napjait éltük. Hírek jöttek majdnem fegyvertelen és teljesen magukra hagyatott csendőrségi osztagoknak géppuskás vörös csapatokkal valahol Budapest körül megvívott aranytalan és szomorú eredményű harcairól, jobban mondván lemészárlásukról; ismerős nevek tulajdonosainak, nagyszerű katonáknak, hősöknek fogóságba jutásáról, Hollánék meggyilkolásáról, kisebb-nagyobb ellenforradalmi mozgalmakról, kivégzések-

a zsákot, vagy pedig csak gondatlanságból rajtahagyta a kulcsot az ajtón és valaki útközben kilopta a zsákot, ha ugyan ki nem esett és meg nem találták. A járásörmester az utóbbit tartotta valószínűbbnek, mert a kikérdezett gyanúsított azt a benyomást tette rá, hogy ártatlan és csak mulasztásának következményeitől fél. Mégis kénytelen volt a súlyos gyanúk miatt elfogni és átadni a bíróságnak.

Korábbi hasonló közleményeim egyik-másikából is látható volt, hogy nekem sem volt céлом a nyomozásnál, hogy a meglévő gyanúsított bűnösségét mindenáron megállapítsam; sohasem a hiúságom, nem is a siker elérése vezetett, hanem mindig csak az a törekvés, hogy az igazat megtudjam, a való tényállást állapítsam meg, még ha az a világ előtt kudarcot jelent is. Hogy tiszta képet nyerjek a gyanúsított egyéniségéről, beszélnem kellett volna vele. A vizsgálóbíró azonban nem engedte meg ezt, mert szerinte a bírósg tagjaként lévő egyenlei a rendőrség már nem érintkezhetik, hajlandónak nyilatkozott azonban arra, hogy a foglyot elvezetteti és ő kinautgatja jelenlétemben arra nézve, amit én megtudni szeretnék. Ehhez semmi kedvem sem volt, mert tudtam, hogy úgy járok a postakocsissal, mint a hadbírósg öncsonkító huszárjával; ha a fogházör a bíró elé állítja a foglyot, hasztalan mondom neki, hogy beszéljen nekem őszintén az esetről, meg lesz ijedve és vagy zavarosan dadogni fog, vagy ostobán hazudni próbál. Ebbe tehát nem mentem bele, hanem telefonon a kir. ügyészség vezetőjéhez fordultam, aki iskolatársam és jóbarátom volt és akinek megbízásából már nem egy nehéz ügyben végeztem sikeres nyomozást. Az ügyész azonnal telefonon utasította a vizsgálóbírót, engedje meg, hogy a gyanúsítottal a fogházban beszélhessek. A járásbíró kedvetlenül bár, de kénytelen volt ezt megtenni.

Mikor azonban a cellába beléptem, a fogházör bejött velem és rákiáltott az emberre, hogy álljon fel. Szóval

ról stb. A környéken is forrt már valami, titokban mindenki valami védekezésre gondolt. Végre e sorok írója is a forgatagba sodródott.

Egy áprilisi ködös délután két különböző, de ismerős helyről néhány percnyi különbséggel azt a bizalmas szóbeli hírt kaptam, hogy a Mura-vonalon ellenforradalom van előkészítve. Irány Budapest, indulás a következő nap reggel 7 órakor Alsólendváról. Felkértek, hogy a parancsnokságot vegyem át. Alsólendván akkor nekünk ugyanis ismét egy gyalogzászlóaljunk, egy tüzérütegünk és némi lovasságunk állomásozott. A dolog meglepett, de bizakodásra is hangolt. További felvilágosításra is szükség lett volna, ezt azonban az idő és hely alkalmatlan volta miatt a megbízottak egyike sem adhatott s ezért még aznap este alkalmat kértem a további megbeszélésre.

Öt perc sem telhetett bele, hogy a második megbízott is eltűnt, budapesti detektívek és helyi katonák egy polgáremberrel körülvettek és elfogtak. Mit sem használt, hogy a budapesti „forradalmi törvényszék” rendeletében a nevem nem is volt teljesen azonos, elszállítottak. Azt hittem, hogy a lendvai ellenforradalmi tervet valaki elárulta. Budapesten azonban valami bécsi futárról kértek tőlem felvilágosítást, ismeretlen nevek tulajdonosairól és svájci összeköttetéseimről faggattak. Azt állították, hogy ezekkel összesen negyvenen vagyunk, de én erről mitsem tudtam.

Néhány nap múlva a „forradalmi törvényszék” Markó-utcai fogdájában találtam magamat, ahol a már látottak és hallottak után, az előttem becsapódó

megint csak megteremtette azt a helyzetet, amelyet én a siker érdekében kerülni akartam. Ki akartam küldeni a bizonyára buzgó örközeget, de ő parancsra hivatkozva, erre nem volt hajlandó. Megint a járásbíróhoz fordultam, aki a szabályok értelmében ragaszkodott ahhoz, hogy az ör jelen legyen a beszélgetésünkénél. Ebben kétségtelenül igaza volt a „szabályok szerint”, de az általam kívánt eredményt így elérni nem tudtam volna. azért ismételt az ügyésznek telefonáltam, aki intézkedett, hogy olyan formában és olyan módon érintkezhessem a gyanúsítottal, ahogy jónak látom. Ebből látható az is, hogy az ügyész ismerte és helvesnek tartotta felfogásomat, illetőleg módszeremet. A vizsgálóbíró nagyon haragudott, de kénvtelen volt engedni és most már név szemközt, zavartalanul beszélhettem a fogollyal. Leültem melléje ültem és igyekeztem neki megmagyarázni, hogy a részben előtte lejátszódott előzményekből láthatólag is nem mint rendőri tisztviselő, hanem csak mint ember, az ő érdekében a barátok velem beszélni. Kezemet a térdére téve, kértem, mondja el nekem úgy, mintha barátjának mesélné, hogyan képzei a postazsák elvesztését. Az így megnyugtatót szerencsétlen ember egy nagyot sóhajtott és aztán egész okosan elbeszélte, hogy sötét volt, mert az akkori petróleumhiány miatt az előírás szerinti lámpa nem égett a postahivatal előtt és nem tudja biztosan, bezárta-e a postakocsi hátulsó ajtaját, ha pedig bezárta, lehúzta-e a kulcsot. Azt hiszi, nem fordította rá a zárat és egy lejtős helyen, melyet meg is jelölt, magától kinyílhatott az ajtó, a zsák kicsúszott és valaki megtalálta, rejtegeti, talán be is szolgáltatja, ha kellő eréllyel folyik a nyomozás. Ugy emlékszik, hogy az állomáson nem volt bezárva az ajtó, de be volt téve, amit úgy magyaráz, hogy hegyről lefelé haladva, magától becsapódott az ajtó.

Teljesen elfogadható volt az előadása. Megvizsgáltuk a helyszínét és a kocsi ajtaját, mindez valószínűsítette a védekezést. Én a magam részéről tisztában voltam azzal, hogy a postakocsi ártatlan és ezen biztos tudatban más

vasajtó mögött volt alkalmam az éjjeli félhomályban, a mindennapi éjjeli lövöldözés távoli hangzavara mellett a mulandóságról elmélkedni, de elfogatásom igazi okát még ma sem tudom.

Több mint ötheti szigorú őrizetből, az alsólendvai ellenforradalmi vádlottakkal egyidejűleg, szabadon bocsátottak ugyan, de „rendőri felügyelet alá” helyeztek és Budapesten való tartózkodásra utasítottak. Budapestről leányomnak és egy barátnőjének segítségével, hamis útiigazolvánnyal, hamis néven visszajutottam otthonomba. persze itt is „rendőri felügyelet” alá. De itt is csak rossz hírek vártak. „Feketelajstrom volt már összeállítva, hullaházról gondoskodtak, ahová a tömegesen legyilkolandók, családostól kiirtva, be fognak falaztatni” és — hasonló jók. Hittük is, nem is, aggódtunk is, nem is, mert drótsövényünk, fegyverünk, kézigránátunk volt már. Valami tompa elszántság ült már ekkor mindenki lelken, csak a határidő volt még bizonytalan.

A hullám, amely a munkásokat, a nemzetiséget, a hadsereget, a csendőrséget és végre a megcsóvított országot elnyelte, még mindig nem akart megállni, hanem újabb vérfürdőt tervezett.

A jó Isten különös kegyelme volt velünk, hogy azután augusztus 20-ika körül megszűnt a lidércnyomás, megszűnt a vörös rémuralom.

A román hadseregnek jutott a szerencse, hogy a halálravált ország szívébe, a védtelen Budapestre bésétálhatott és azt éppúgy, mint az útbaeső vidéket, bántatlanul kifoszthatta. A nemzetközi mindenhatók tanácsa kívánhatta csak azt, hogy a kommunizmus

irányba tereltem a nyomozást. A fejlemények megmutatták, mennyire igaz volt az egyszerű, de természetes észjárású embernek az a nézete, hogy a megtaláló nem meri magánál tartani a zsákot, ha látja, hogy a nyomozás hálója elég sűrű és így veszély fenyegeti. Másnapra ugyanis személyesen kijött az ügyészség elnöke és egy postatanácsos. Véletlenül mind a kettő magas, erős, marcona ember volt és amint velük együtt mentem a község házára, csakhamar elterjedt a hír, hogy megjött a bíróság, vagyis hogy rendkívül szigorú, szokatlan intézkedések történnek a nyomozás érdekében. Ennek tulajdonítom, hogy egy órával később egy asszony jelentkezett az örsön és elmondotta, hogy valaki bedobott egy postazsákot az udvarába, a zsák sértetlen és ő hajlandó azt behozni a község házára, de csak úgy, ha semmiféle hivatalos személy nem jön vele, mert ez megszégyenítő volna reá nézve.

Rövid tanácskozás után elhatároztuk, hogy az eredmény érdekében megajándékozuk őt bizalmunkkal, elküldtük az asszonyt és érthető izgalomban vártuk a zsák beszolgáltatását. Amikor megérkezett és láttuk, hogy a zsák sértetlen, bevallom, halk éljenzésben törtünk ki, dacára a komoly hivatalos helyzetnek. Felnyitottuk annak rendje-módja szerint és bizony nagy izgalom közepette vetjük számba a jegyzék szerint, nem hiányzik-e belőle valami. Az izgalom tetőfokára hágott, amikor a pénzt nem találtuk meg mindjárt, de később a hosszú hányattatás által előidézett szokatlan helyzetben mégis ráakadtunk. Az asszony jutalmat kapott a postatanácsostól és az ő kérelmére az ügyész nyomban beszüntette a nyomozást, mert a posta hírneve szempontjából jobb a véletlen elvesztés, mint a bűncselekmény. Azt hiszem, használt a nyomozásnak, hogy a gyanúsítottal a leírt módon beszélhettem, mert ezáltal a nyilván helytelen vágányról el lett terelve a nyomozás. Így nemcsak egy ártatlan ember menekült meg a további zaklatásoktól, hanem a figyelem is másfelé fordulhatott.

főbb híveit, iratait és rablott holmiját újabb megaláztatásunk és vagyomunk árán még megmenthesse.

A kommunizmusnak amúgy is meg kellett buknia, mert még a félholtra vált és megcsönkített ország szervezeten és magára hagyott tömegében is oly hatalmas ellenállás nyilvánult meg, melyet ugyanesak az országból toborzott fegyveres erővel meg nem fékezhetett volna s ha ez az erő lángrollobban, annak tüze a már felosztott és elrabolt területeket is magával ragadhatta volna. Talán éppen ez volt a baj a nagyhatalmak szemében, mert ez az előbb-utóbb elemi erővel kirobbanó tűz az évek során át előkészített és a félrevezetett nagyhatalmak hozzájárulásával nagynehezen elért eredményeket is teljesen megsemmisíthette volna.

Ha most már visszatekintünk az eseményekre, a nemzetiségi mozgalmak keletkezésére, azok mesterseges ébrentartására, az abbahagyott agrár- és egyre jobban fokozódott munkásmozgalmakra, a meghamisított szociális elvek bomlasztó hatására, nem kell nagy jóstehetség annak az elgondolásához, hogy még ma is súlyos események felé közeledünk s hogy készülnünk kell rájuk. Ezt a kilátást a tartós háború és annak következményei csak fokozták. A csendőrség ezt nem egyszer jelentette, de az intézkedés vagy „nem volt időszerű“, vagy pedig valami olyan titokzatos erő ellensúlyozta, sőt keresztelte azt, amelyet kikutatni nem lehetett.

A világesemények utolsó felvonása közben azonban a nagy zűrzavar mögött egy hatalmas szörnyeteg árnyéka lett mindjobban kivehető és egy olyan világszövetség munkája lett nyilvánvalóvá, melynek sem hazája, sem nemzete nincs, csak titkos szervezete van: a szabadkőművesség. Nyíltan vagy titokban, ma is majdnem minden hatalom fővárosában ott trónol; a tőke — tehát az ipari és kereskedelmi hatalom — igen nagy részét kezeiben tartja, politikai téren is jelentős befolyása van s a mindenáron való örök forradalmosítás célját szolgálja. Végcélját, a zsidóság világuralmát, úgy szolgálja, hogy a nagyhatalmak érdekellentéteit állandóan növeli és ápolja, a kishatalmakat pedig pénzzel és ígérettel a szovjet árnyékába terelni és annak zsoldjában tartani igyekszik. Titkos képviselői és megbízottai az egész világot már jóval a háború előtt behálózták. Ott ülnek előtted és mögötted is, kedves olvasóm, úton-útfélen, mezőn, városokban, munkások, tőkések, nemzetiségek között. Nihilista, anarchista, kommunista és hamis szocialista ügynökök mind az ő zsoldosai.

Megértitek-e most már, kedves csendőrbajtársaim és olvasóim, hogy a Redl-féle árulásból és például abból, hogy a különben bevehetetlennek épült Przemysl várából egyetlen vasútvonal sem vezetett egyenesen Nyugat felé, hogy a csehek rendszeres árulásából és végeredményében a világháborúból kinek van haszna?

Megértitek-e, hogy miért kellett igazságtalan szomszédainkkal szemben már a háború előtt is elnézőknek lennünk, megismeritek-e az Ézsau kezét, amely tótjainkat, ruténjeinket és többi nemzetiségeinket évek hosszú során át ellenünk izgatta, a munkások mozgalmait ellenünk vezette, a szomszédos kis államokat busás borraival fejében ellenünk uszította? Ez a munka, éppen úgy, mint a trianoni és más

lehetetlen szerződések és azok következményei, mind ama titkos világszövetség boszorkánykonyhájából kerültek ki, melynek célja az örök forradalmosítás, az állandó háború, amelynek tagjai sehol sincsenek és mégis mindenütt ott voltak és vannak, hogy művik utolsó felvonásaként a magyar nemzetet is végleges halálra ítéljék.

Az ítéletet most még nem tudták teljesen végrehajtani, de fenntartották, mert középeurópai egységes fekvésünk a forradalmosító világszövetség céljainak útjában áll. Szent István óta vagyunk Nyugat-Európa védbástyája és a helyzet ma is ugyanaz, mint akkor volt, csak ma a régi keleti hordák helyett a vörös szovjet és ennek zsoldosai kopogtatnak Nyugat félig már megnyitott kapuján, ahova azonban csak rajtunk keresztül júlhatnak el. Az az ősi érdemünk, hogy a feladatunknak ezer éven át megfeleltünk, most a legnagyobb bűnünk e titkos világszövetség előtt, mert bennünket zsoldosaivá tenni vagy megvásárolni, gyenge oldalaink dacára sem tudott. Neki azonban az idő nem számít; emberöltőkön át dolgozott és akar dolgozni, előtte nincs kegyelem a számunkra, mert csak azt várja, hogy mikor érünk meg mi is a sarlóra?

Nos, hát Istenbe és ősi erényeinkbe vetelt hitünkkel és bizalmunkkal kezeskedünk, hogy ezt hiába várja! Még egy újabb ezredévig is hiába vár. Ha ez a bizonyos titkos világszövetség is ilyen erkölcsi alapon épült volna fel, ez a sárgolyó már régen mennyország lehetne, de mert éppen az ellenkezőjét, az anyagiaságot, az aranyborjút vallja magáénak s a pénzeszsák ördögének állt szolgálatába, létalapjából minden erkölcsi gondolat hiányzik, tehát létezése is véges. Akkor fog összeomlani, amikor magát majd hatalmas tetőfokán képzei. Talán sikerül még egyideig a keresztény világhatalmak tájékozatlan vezetőit megtéveszteni és egymás ellen uszítania, ahogy eddig is tette; talán sikerül mai zsoldosait, kik nagy ótvágyuk közben Krisztus tanairól is megfélemedtek, az orosz szovjet jól kiérdemelt sorsára juttatnia, de áradata Közép-Európa térképének egy kis foltján mindig bele fog ütközni a kettős keresztbe!

Ez a szövetség a mi láthatatlan ellenségünk. A láthatókat ma még Csehszlovákiának, Jugoszláviának, Nagy-Romániának nevezik. Így keresztelte el őket papájuk, a titkos világszövetség. De már a nevük is hamis, lörténelmileg legalább is egészen bizonyosan. Csehszlovák, jugoszláv nemzet vagy Nagy-Románia soha nem volt, sőt még román sem létezett soha. Ezek a Trianonban keresztelt gyermekek mohó ótvágygal kebelezték be a nekik juttatott könnyű és bőséges koncot és közben talán nem is veszik észre (a nép legalább bizonyára nem), hogy papájukat önmaguk ellen szolgálják.

Benünket ezúttal csak az érdekel, hogy ma még ők a sarló, amely élesre fenne, learatásunkra vár.

Sok felsorolni való volna még, de nem folytatom.

Talán mondanom sem kell, hogy hazánk megvédése és visszaszerzése nem kizárólag honvédségünk feladata; hogy a fegyvertelen és védtelen lakosság tömegei ellen is tervezett támadások kivédése és ellensúlyozása előkészületet és nem csekély munkát igényel, melynek ellátására előreláthatólag túlnyomórésztben a csendőrség lesz hivatva már csak azért is, mert erre már elhelyezésénél és egyéb feladatainál fogva is a legalkalmasabb.

A nyugalomba vonult dr. *Ladik Gusztáv* belügyi adminisztratív államtitkár (jobbaldalt) búcsúztatásán megjelent *Scitovszky Béla* belügyminiszter (középen) és *Sztranyavszky Sándor* belügyi államtitkár is (baloldalt). Előtérben a díszes ezüstváza, a belügyminisztérium tisztviselői karának az ajándéka.

Itt mindenekelőtt védekezésről van még szó, melyre az adott viszonyok mellett számítani kell. A védekezés emberi jogát pedig semilyen világhatalom, ha még olyan titkos is, nem tilthatja el, különösen akkor nem, mikor egy teljesen felszerelt hadsereg támadása eddig szokatlan módon, teljesen fegyvertelen és védtelen tömegek kiirtására irányul. Ilyen tervet csak szovjetgondolat szülhetett olyankor, mikor mások azt mondják, hogy a XX. században élünk s a magasan fejlődött emberi műveltség áldásait élevezük.

Ki kellett hogy térjek a körülményekre, mert azok eshetőségei és fejleményei úgy a csonka, mint a jövő Magyarország sorsát s így a m. kir. csendőrség jövő alakulását is közelről érdeklik. A multak tanulságait igen súlyos áron vásároltuk. Mai keserves sorunk szomorú bizonyosága, hogy a m. kir. csendőrséget csupán egyoldalú eszköznek nézni, kényelmes konzervatívizmusból a régi mederbe visszazsorítani, fejlődését és működési képességeit a mindig többet követelő szolgálati igények elől makacsul elzárni: elhibázott dolog volt és lenne ma is. Csak rövidre szabva hozom fel például, hogy a háborúelőtti belügyminiszteri tiltakozás, mely a csendőrségnek gépfegyverekkel és egyéb harceszközökkel való ellátását

a honvédelmi miniszter készsége ellenére megtagadta, harcképtelenné tette a csendőrséget: a román betöréskor, a megszállás idejére és akkor is, amikor a csendőrség a kommunistákkal szembekerült. Ez az egyetlen tiltakozás háromszor bosszulta meg magát, számtalan hősnek, vértanunak és a védtelenül lemészárolt vagy másként elpusztult embernek az életébe került.

Nagyon hosszúra nyúlna a cikkem, ha mindezekhez még azt is ki akarnám mutatni, hogy miért nem lett volna szabad a tényleges csendőrök túlnyomó részét az ország belterületéről elvonni és a tábori csendőrséghez beosztani, amikor azt a szolgálatot lényegesen kevesebb tényleges csendőr vezetése mellett nem tényleges csendőrök és népfelkelők is éppen olyan jól elláthatták volna; hogy miért nem volt szabad a csendőrtisztek számát annyira lepasztani, hogy csak minden kétszáz embernek legyen egy tiszt parancsnoka, pedig ezek is mind súlyos hibák voltak, amelyeknek azonban most legalább annak a hasznuknak kellene meglennie, hogy többé nem fognak előfordulni.

Nem állítom, hogy az ország lakosságához mérten mégis csak csekély létszámú csendőrség, a hadsereget is szétszóró forradalom útján is egészen biz-

tosan megmenthette volna Nagy-Magyarországot, de azt állítom, hogy kellő előkészület mellett sok minden be sem következhetett volna.

Dajkamesékből az a bizonyos hétfejű, Tündérilonát őrző sárkány jut eszembe, melyet a rettenthetetlen hős és vitézei darabokra vágnak, de rémült futással menekülnek, mikor a sárkány minden egyes darabjából egy-egy új sárkány keletkezik. Gyermekekkel azt hittem, hogy ez csak mese. Nemzetünk történelme azonban megtanított, hogy ez a mese már nem is egyszer megisméltődött a valóságban is, mert újra egészszén nőtt a mi nemzetünk még akkor is, amikor jóval hatalmasabb ellenfelek állták útját, mint amilyen a mai három ellenfelünk együttvéve.

Most pedig már vagy a megértés, vagy a leszámolás eshetőségei előtt állunk. Sajnos, nem tőlünk függ, hogy melyik mikor következzen be. De az már nem mindegy nekünk, hogy miként fejeztessék be. A m. kir. csendőrségre tehát akkor is, azután is nagy feladat vár, melyet máról holnapra előkészíteni nem lehet.

Trianoni rabságunk már nem tarthat soká s ha a sorsdöntő események a szomorú tanulságok dacára másodsor is készületlenül találának, úgy igazán megértünk az elmúlásra.

A csendőrség szolgálati feladatairól.

írta: Toldy Árpád százados.

A Cs.—1. Utasítás 13. §. 64. pontja felsorolja a csendőr, illetve az őrsparancsnokság által végzendő szolgálati feladatokat, a 14. §. 67. pontja pedig a szolgálat tagozódásáról beszél. Ez a két pont szorosan összefügg egymással. Erről a kapcsolatról kívánok olyan formában és terjedelemben szólni, mint ahogy annak helyes és alapos megértéséhez az őrsön történő oktatás keretében szükség van annál is inkább, mert régi utasításunk még nem ismerte a közigazgatási rendészet azon részének, amely a csendőrségre (rendőri közegekre) háruló feladatokat tárgyalja, hasonló csoportosítását.

Itt röviden ki kell térnem arra, hogy az egész állami gépezet zavartalan működésének előfeltételeit a rendészeti közigazgatás teremti meg. Nem végez önálló alkotó tevékenységet, csupán az állami élet zavartalan működésének előfeltételét adja meg; oltalmazza a zavartalan államélet tevékenységeit az egvesek törvényellenes magatartása és más zavaró körülmények ellen.

A rendészeti közigazgatási tevékenységnek általában a következő irányait szokták megkülönböztetni:

1. közigazgatási rendészet,
2. közbiztonsági rendészet,
3. törvénykezési (igazságügyi) rendészet,
4. rendőri büntető bíraskodás és
5. rendőri örkdő és karhatalmi szolgálat.

A rendészeti közigazgatási tevékenységet jól meg kell különböztetni a csendőrség (rendőrség) működésétől, amelyek csak a rendészeti közigazgatás külön meghatározott feladatainak ellátására vannak hivatva és a közigazgatás többi orgánumaitól szervezetileg is teljesen el vannak különítve.

A közigazgatási rendészeti funkciók végzését a

törvényhozás rendszerint az illető közigazgatási ügyek ellátására hivatott közigazgatási orgánumra bízva, mivel a gyakorlatban a rendészeti funkciók az illető ügyágazattal többnyire oly szorosan összekapcsolódnak, hogy egyik a másiktól szervezetileg — hátrány nélkül — el sem választható. Feladata, hogy az illető közigazgatási ügyágazaton belül biztosítsa az ügyágazat rendjének nélkülözhetetlen előfeltételeit.

A közbiztonsági rendészet nem kapcsolódik valamely közigazgatási ügyágazathoz, hanem általánosságban mozog: feladata általánosságban biztosítani az állami és társadalmi rend zavartalanságát és előfeltételeit mindennemű veszélyek ellen. A közbiztonsági rendészet a rendőri közigazgatásnak legsajátosabb tevékenysége: ellátására speciális utasítások szerint a rendőri szervek (csendőrség, államrendőrség, folyamőrőség) vannak hivatva.

Két irányát különböztetjük meg:

- a) a magasabb vagy államrendészetet,
- b) az alsóbbfokú vagy közrendészetet.

A törvénykezési (igazságügyi) rendészet gyakorlati célszerűségi okokból bízott a törvényhozás által a rendőri közegekre (rendőrhatóságokra). Feladata az igazságszolgáltatásnak segítségére lenni. A rendőri közegek ilyenkor, mint az igazságszolgáltatás segéd-szervei járnak el az illetékes bírói szervek közvetlen felügyelete és vezetése mellett, mintegy átruházott hatáskörben. Saját kezdeményezésükből is megindíthatják azonban a nyomozási eljárást.

A rendőri kihágási büntető bíraskodást átruházott hatáskörben a rendőrhatóságok (ezek tisztviselői) önálló jelleggel gyakorolják.

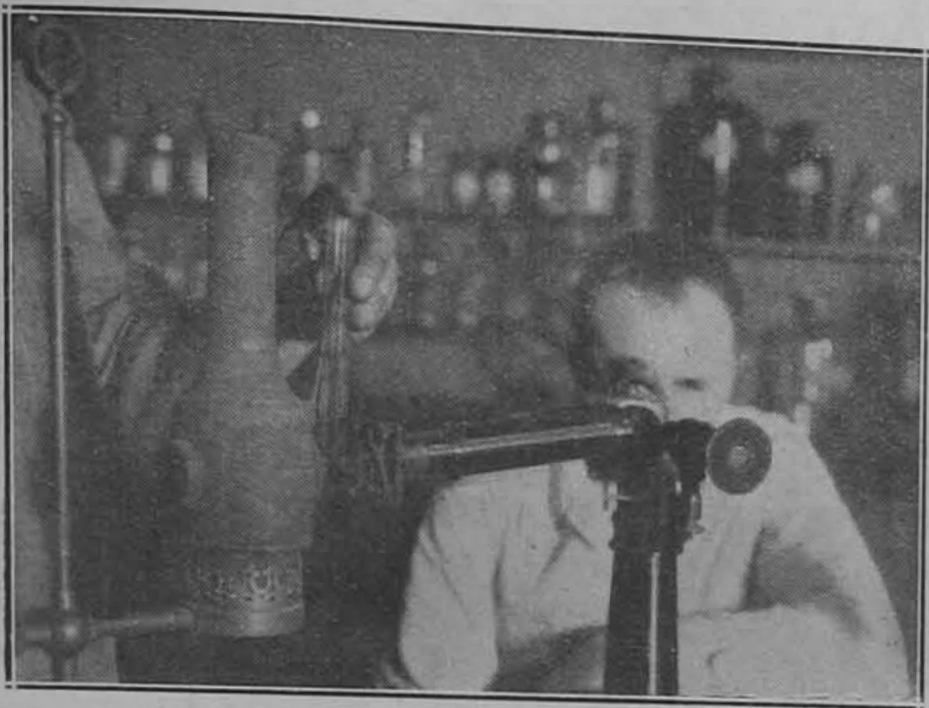
A rendőri örkdő és karhatalmi szolgálat a rendészeti közigazgatás rendelkezésére álló kényszerítő erőhatalom, melynek igénybevétele jogilag pontosan szabályozva van: eszerint a közbiztonsági szolgálat ellátására rendelt fegyveres testületek (csendőrség, rendőrség, folyamőrőség) kötelesek törvényes formák között hozzájuk intézett megkeresésre fegyveres erejüket bármelyik — erre rászoruló — közigazgatási hatóság rendelkezésére bocsátani. Szükség esetén a honvédség fegyveres ereje is igénybe vehető.

A rendőri közigazgatás orgánumai (szervei) feloszlanak intéző- (rendőrhatóságok) és foglalkoztató (rendőri közegek) szervekre. A rendőrhatóságok működése szervesen belekapcsolódik a közigazgatás egész szervezetébe.

A rendőri közegek hivatása a rendőrhatóságok rendelkezéseinek és a hatáskörükbe utalt rendészeti feladatoknak tényleges (helvszínen való) végrehajtása. A rendőri közeg nem hatóság; hatósági jogokat csak különösen indokolt, sürgős esetekben gyakorolhat. (Pl. házkutatás, ha a késedelemben veszély van.) Munkája ennek ellenére nem nuszta gényes tevékenység, hanem rendelkezik jelentékeny diszkrecionális hatáskörrel is. amidőn saját belátása szerint, saját kezdeményezésből kell eljárnia: szóval önmaga ítéli meg az adott helyzetet és annak megfelelően önállóan jár el.

Vannak általános és speciális hivatású rendőri közegek: előbbiek a csendőr és rendőr, utóbbiak a közigazgatási ügyágazatok speciális szervei: pénzügyőr, fogház-, gát-, mező-, erdő-, folyamőr stb. A rendőri közegek között különös és ma a modern rendészetben nélkülözhetetlen helyet foglalnak el a csendőrségi nyomozóközegek és a rendőrségi detektívek.

Ezzel ismerttettem nagyjában a rendészeti közigazgatás feladatait és szerveit, most áttérek azokra a

A nyomozás terén mind nagyobb jelentőségre emelkednek a bűnügyi laboratóriumok. Ezekben az intézetekben nagyítókkal és más fizikai, meg kémiai felszereléssel vizsgálják meg a jószemű nyomozó által beszállított bűnjeleket, sokszor egészen jelentéktelennek látszó adatokból perdöntő fontosságú bizonyítékokat tárnak fel. Képünkön a spektroszkópot látjuk használat közben.

feladatokra, amelyeket ezekből mi, a m. kir. csendőrség vagyunk hivatva ellátni.

A Cs.—1.—14. §. szerint a csendőrség szolgálata *közbiztonsági* és *belső* szolgálatra tagozódik. A közbiztonsági szolgálat fegyveres erővel biztosítja a törvények és törvényes rendelkezések végrehajtását: tehát biztosítja a kifejezett államakarathoz, a konkrét államcélokhoz megvalósítását, vagyis megteremti a zavartalan államélet szükséges előfeltételét — ha kell — fegyveres erőhatalommal is.

Utasításunk tovább négy kategóriáját, négy irányát határozza meg a közbiztonsági szolgálatnak: *a)* államrendészeti, *b)* közrendészeti, *c)* igazságügyi rendészeti és *d)* karhatalmi szolgálatra való tagozódását.

Az államrendészeti szolgálat. Természetes, hogy ha megnézzük a 64. pontban felsorolt, részletezett szolgálati feladatokat, meg kell találnunk azok között nemcsak az államrendészeti, de valamennyi kategóriába vágó feladatokat is. Rá fogok tehát mutatni — az örsön történő könnyebb oktatás céljából — sorban a különböző irányú feladatoknak hová, mely kategóriába való tartozásáért.

A 64. pont 5., 6. alpontja kizárólag, míg az 1., 3., 8. és 15. alpontja részben öleli fel az államrendészeti feladatokat. Ezeket nagy vonásokban a 67. pont *a)* alpontja határozza meg: az államot és társadalmat egy szerves egésznek, önálló személyiségnek tekinti és ennek alkotmányos életét, létét, belső és külső biztonságát biztosítani tűzi ki feladatul.

Mikor van biztonságban az állam léte? Akkor, ha az alkotmányosan a nemzeti akarat szerint kormányoztatik; ha teljes a társadalmi béke: nincsenek nemzetiségi-, vallási- és osztályharcok; ha a nemzeti munka kifejtésének megvannak nemcsak a gazdasági, hanem a társadalmi előfeltételei is; a törvények betartatnak és végrehajthatnak; fellépő hibák és bajok orvosoltatnak; az állami és társadalmi rend elleni erőszakos támadások csírájukban elfojtatnak; a közjólet és megelégedettség minden alkotmányos eszközzel előmozdítatik és az állam területe és érdekei minden külső támadás és veszély ellen biztosítottatnak.

A 64. pont 5. és 7. alpontja figyelemmel kíséreni rendeli az állam biztonsága, az állami és társadalmi béke elleni mozgalmakat, illetve mindazon jelenségeket, amelyek a magyar nemzet, a magyar faj életére káros kihatással lehetnek. Az első alpont nagy általánosságban azt mondja, hogy a csendőrnek a gyakori portyázás által mindent észrevenni és tudnia kell, ami örskörletében történik. A 3. alpontból a külföldiek és olyan gyanús egyének megfigyelése tartozik az államrendészeti teendőkhöz, akik ténykedése vagy megjelenése veszélyt rejt magában (kémek, anarchisták, vörös agitátorok, kivándorlási ügynökök stb.). A 8. alpont a nem engedélyezett népgyűléseket és csoportosulásokat rendeli feloszlatni, felismervén azt a veszélyt, amely a lelkiismeretlen demagógok által félrevezetett tömegek lélektanában rejlik. A 15. alpont hangsúlyozza, hogy a csendőrnek kellő tudással és szakértelemmel kell rendelkeznie, hogy minden, a közbiztonságra vonatkozó fontos ügyet felismerjen és arról az illetékes parancsnokságokat és hatóságokat állandóan tájékoztassa, hogy minden baj, amely a közbiztonságot, tehát a rendet és békét veszélyeztetné, idejében elhárítható és orvosolható legyen.

A közrendészeti szolgálat. Nem az állam egészségével, hanem az egyesek élet-, test- és vagyonbiztonságával foglalkozik; megelőzi a bűncselekmények elkövetését; csökkenteni igyekszik a természeti elemi erők által okozott károkat. Nem foglalkozik tehát az emberek nagyobb tömegeivel, hanem a reászoruló egyes-

A nyomozók egy baltán s egy ruhadarabon vérnyomokat találtak. A vérnyomokról a bűnügyi laboratóriumban megállapítják, hogy embertől vagy állattól származnak-e azok. Az emberi és állati vér tudvalevőleg más és más összetételű.

nek nyújt oltalmat szándékos, gondatlan és véletlen veszélyek és károsodások ellen és távoldartja a társadalomtól azokat, akik a közrendre veszélyesek.

E szolgálati feladatokat a 64. pont 1., 7., 10., 12., 13., 14. és részben a 3. és 15. alpontok foglalják magukban.

A közrendészeti szolgálat, mint látjuk is már, oly szorosán összefügg az *igazságügyi rendészeti szolgálattal*, hogy attól alig választható el, sok esetben az első lépés még a közrendészet, a következő már az igazságügyi rendészet körébe tartozik.

Az idevágó feladatokat a 64. pont 2., 4., 9. és részben a 3. alpontja foglalja magában. Az igazságügyi hatóságoknak, mintegy segédszervei a csendőrök e feladatok ellátásánál. A rendőri tevékenység itt kilép az általános kereteiből és az igazságügyi közigazgatási ügyágazat átruházott hatáskörét teljesíti az igazságügyi hatóságok vezetése és a vonatkozó, pontosan megszabott utasítások szerint.

A *karhatalmi szolgálat*. Ennél a csendőrség fegyveres erejét bocsátja a törvény szerint arra illetékes hatóság rendelkezésére. A 64. pont 11. és részben a 8. alpontja öleli fel az idevágó szolgálati feladatokat.

A 64. pont 16. alpontja különálló feladatot hárít a csendőrségre a katonai közigazgatás terén; a 17. az állategészségügyi rendészet terére lép, míg a 18. alpont részben a pénzügyi közigazgatás, részben pedig a népességi rendtartásba nyúlik.

Legújabbán kiterjesztetett a csendőrség szolgálati feladata a népjóléti és szociális közigazgatás területére is a mezőgazdasági munkásság érdekében kiadott munkásvédelmi intézkedések végrehajtásának részbeni ellenőrzésével.

Munkámmal segítségére akartam lenni az őrsparancsnokoknak, akiknek a vállán az oktatás és kiképzés munkája nyugszik: azt hiszem, hasznukra lesz ez a kis összefoglalás.

A Dawes-egyezmény, a Young-terv és a keleti jóvátétel.

írta: Gagyí Jenő.

Tizennyolcnapi szakadatlan tanácskozás után 1930 január 20-án reggel megegyeztek a világháborúban résztvett államok küldöttségei a békeszerződésekből még függőben maradt minden kérdésben. Hágában, Hollandia fővárosában, folyt le ez az értekezlet és végződött sikeresen január 20-án délután. Hogy mennyi tárgyalnivaló volt, azt legjobban mutatja az, hogy egy óránál tovább tartott, amíg aláírták az összes megállapodásokat: a 14 szerződést, ezek függelékeit és a zárójegyzőkönyvet.

Ez a januári tizennyolcnapi tanácskozás csak folytatása volt a múlt nyáron ugyancsak Hágában megkezdődött első értekezletnek és az azt követő párisi egyezkedéseknek. Olyan óriási érdekek forogtak kockán, annyi mindenféle meggondolni- és megállapítanivaló volt, olyan terheket kellett a bizonytalan jövőre megállapítani, annyi akadályt kellett legyőzni, hogy az utolsó pillanatig bizonytalan volt a megegyezés és nem is jött volna létre, ha végre is a nagyhatalmak a legerélyesebb fellépéssel rá nem kényszerítik a kisántantot, tehát Romániát, Csehországot és Délsláviát — ahogy ma a megnövekedett Szerbia nevezi magát —, hogy mértéktelen követeléseikből engedjenek. Mint minden alkudozásnál szokásos, itt sem győzött egyik

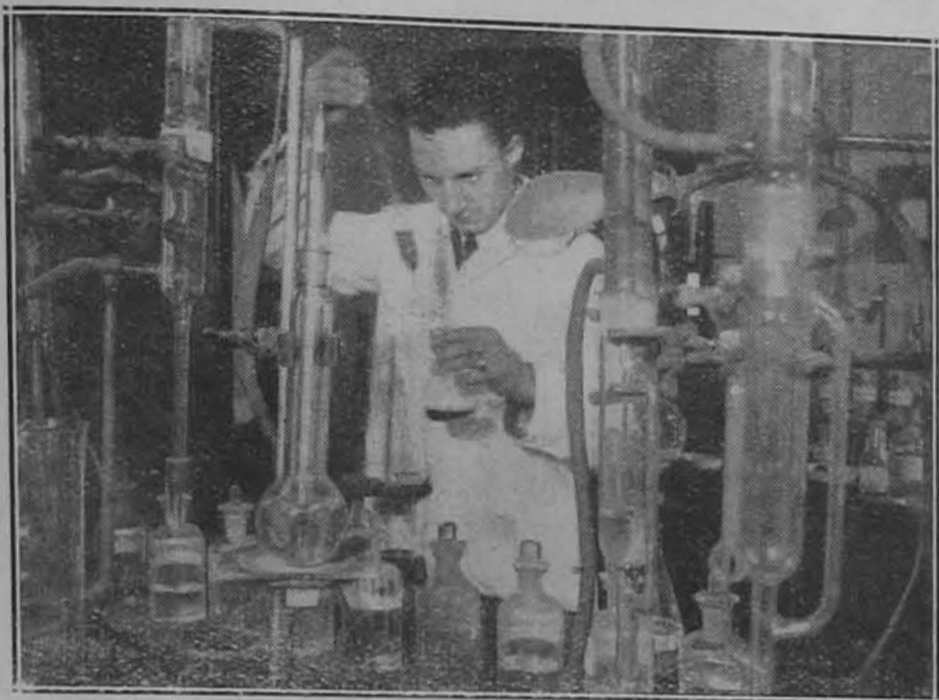
álláspont sem, itt is engedni kellett minden félnek valamit politikailag és pénzügyileg is a megegyezés érdekében. Engedni kellett, mert a nagyhatalmak: Anglia, Franciaország, Olaszország egyik felől, másik felől pedig Németország mindenképpen meg akartak egyezni arra vonatkozólag, hogy mit fizessen Németország és hogyan osztozzanak ezen a Németországgal szemben a világháborúban résztvett államok. A világháború után ugyanis olyan békeszerződést kényszerítettek rá Németországra a franciaországi Versaillesben, mely roppant összegű, 132 milliárd aranymárkára rúgó hadisarcot rótt rá Németországra. Ezt a hadisarcot nevezték jóvátételnek. A jóvátétel szamszerű összegéből az évi esedékes összegek kirovása későbbre maradt s ezt kellett most végre közös megegyezéssel rendezni.

A háborút elveszített többi államokra: Ausztriára, Magyarországra, Bulgáriára és Törökországra is ilyen jóvátételnek nevezett hadisarcot róttak ki a szövetségesek. Törökország nem fogadta el ezt a békét, új háborút kezdett, a megszálló görög csapatokat kiverte, a békeszerződésben elszakított török területek egy részét visszafoglalta, mire a szövetségesek új szerződést kötöttek vele — jóvátételi terhek nélkül. Ausztriának kitűnő fegyver volt kezében a jóvátétel fizetése ellen: egyszerűen azzal fenyegetőzött mindig, hogy Németországhoz csatlakozik s minthogy különösen a franciák máig is nagyon félnek Németország minden megnagyobbodásától és megerősödésétől, a jóvátétel fizetését egyre halogatták. Bulgária területileg nem vesztett sokat s annak kormánya fizetett is évről-évre rendszeresen elég magas összeget jóvátétel címén. Magyarország elvesztette területének 72 százalékát, erdőségei, bányái nagyrészt, tehát olyan értéket, melynél nagyobb hadisarcot soha a világ egyetlen államával sem fizettettek, a megmaradt csonka ország azonban mégis fizette a jóvátételt természetben is, később pénzben is. A természetbeni szállítások köszénből, vasuti mozdonyokból és kocsikból, gépekből állottak; mindezek értékét feljegyezték a jóvátételi számlára, hogy le tudják vonni majd akkor, amikor a jóvátételek végleges összegét megállapítják.

A zálogjog.

1923-ban, amikor a magyar pénz értéke annyira leesett, a Népszövetség szerzett Magyarországnak meglehetősen magas kamatozású kölcsönt az ország pénzügyi rendbehozására. Minthogy Magyarország minden jövedelmét, tehát még az esetleges külföldi kölcsönt is, zálogul állapították meg a szövetségesek a jóvátétel fedezésére, Magyarország kénytelen volt a kölcsön felvétele előtt sorra minden volt ellenségénél kieszközölni, hogy az függessze fel ezt a zálogjogot 1943-ig, amikor a kölcsön visszafizetésének határideje lejár.

A zálogjogoknak ezt a felfüggesztését, vagyis azt a kötelezettséget, hogy nem foglalhatják le hadisarcba a felveendő kölcsönt, különböző feltételekhez kötötték a szomszédok. A legnagyobb zsarolást Románia követte el, mert ez csak úgy adta beleegyezését, ha Magyarország egyszerűen mindenkorra elengedi azt az óriási követelését, melyet Románia ellen támasztott az 1919. évi rablások miatt. Ismeretes ugyanis, hogy amikor a román hadsereg a kommunisták uralma idején betört Magyarországra és Moson, Sopron, Vas és Zala megye kivételével a többi részt megszállta, minden mozdíthatót összeszedett és vonat-számra küldte haza. Leszerelte a gyárakat, elhordta a gépeket, elhajtotta a gazdák állatállományát, elvitte a mozdonyokat, a vasuti és villamoskocsikat, autókat, telefonkészülékeket; még a magánosok ruháit és könyv-

Vérvizsgálat a bűnügyi laboratóriumban.

tárát sem kímélték a megszállók. A lakosság így szenvedett kárait a magyar kormány a románok kivonulása után összeíratta és ennek az összegnek levonását követelte a Romániának jutó magyar jóvátételi fizetségekből, ezt a követelését azonban kénytelen volt elejteni, csakhogy külföldi kölcsönhöz juthasson.

A kölcsön egyik feltétele az volt, hogy Magyarország fizesse le évi részletekben a jóvátételt, melyet az első esztendőkre évi 10 millió aranykoronában állapítottak meg. Ezzel letörleszti egész jóvátételi tartozását és 1943 után már nem kell többet fizetni. A jóvátételi összeg időnként emelkedik, úgyhogy 1943-ban, az utolsó évben már 14 millió aranykoronával végződik. A magyar kormány aláírta ezt a megegyezést abban a hitben, hogy ezzel véglegesen eleget tesz minden jóvátételi kötelezettségének, mint ahogy erről a tárgyalásokon szóbelileg biztosították is. Sajnos, a szóbeli biztosíték kevésnek bizonyult, mert a tavaly elkezdett tárgyalásokon a volt szövetségesek kijelentették, hogy a jóvátételi terhek tovább is esedékesek, az egyezmény csak azt jelenti, hogy 1943-tól 1966-ig haladékat kapott Magyarország a további részletek nemfizetésére, de azután újra fizetni kell.

Ez az egész magyar, osztrák és bolgár jóvátételi fizetség úgy került most szóba, hogy a németekkel kötött versaillesi békeszerződés egyik pontja szerint Németország felelős volt szövetségstársai jóvátételi terheiért is, vagyis ha azok nem tudnak vagy nem akarnak fizetni, a rájuk eső részt is Németországtól lehet behajtani. Ez az összefüggés a német jóvátétel és az úgynevezett keleti jóvátételek között. A magyar, osztrák és bolgár jóvátételt nevezték el közös névvel keleti jóvátételnek. Titulescu, Románia delegátusa, a hágai és párisi tárgyalásokon bekapaszkodott ebbe a pontba és azt követelte, hogy intézzék el a német jóvátétel kérdésével egyszerre véglegesen a keleti jóvátételek ügyét is, mert ha Németországgal véglegesen rendezik az ő fizetnivalóinak ügyét, akkor a megegyezési javaslat szerint megszűnnek a versaillesi békeszerződésnek a fizetésre vonatkozó szakaszai, Németország tehát nem lesz felelős többé a keleti jóvátételekért, s ha a keleti államok nem tudnak fizetni, nem lesz kitől követelni ezeket az összegeket. Titulescu javaslatát elfogadta a magyar kormány minden ellenzésével szemben a párisi értekezlet s így a mostani hágai konferencián, amely pedig voltaképpen egyszerű pénzügyi tárgyalás lett volna a németek és volt ellenfeleik között, politikai tárgyalások is folytak a keleti jóvátételek miatt. A románok és a csehek ugyanis vérszemet kaptak a párisi sikertől és

követelésekben tovább mentek. Ha már sikerült a keleti jóvátételek ügyét is napirendre tüzetni, belekeverték az optánskérdést is.

Az optánskérdés.

Az optánsok azok a magyar állampolgárok, akik az elszakított keletmagyarországi, északi és déli részeken bírtak illetőséggel, de nem akartak román, cseh, illetőleg szerb alattvalók lenni, tehát a trianoni békeszerződés értelmében, mely őket román, cseh vagy szerb állampolgárrá tette volna, magyar állampolgárságot kértek. A békeszerződés szerint ezek minden javukat megtarthatták az elszakított területen. Az utódállamok nem vették tekintetbe a békeszerződésnek ezt a rendelkezését és az optánsok és egyéb magyar állampolgárok birtokait részben vagy egészben kisajátították. A kisajátításért olyan nevetségesen csekély megváltási árat akartak fizetni, mint amilyet saját nagybirtokosaikkal szemben állapítottak meg, illetőleg Erdélyben még annak is csak egy kis részét. A békeszerződés 250. §-a vegyes döntőbírószéket állapított meg az ilyen ügyek elbírálására. Külön-külön magyar-román, magyar-cseh és magyar-szerb döntőbírószéket kellett felállítani, melyek háromtagúak: egy-egy tagot az illető országok küldenek ki bírónak, elnökük pedig valamelyik semleges, tehát a háborúban részt nem vett ország egyik tekintélyes bíróját.

Ezek a döntőbírószékek az elénk került keresetekben sorra elmarasztalták Romániát, a délszláv államot és Csehországot, mire ezek úgy akarták megakadályozni a döntőbírószékek működését, hogy a maguk bíróját visszarendelték a döntőbírószékből s így az nem működhetett tovább. Most fel akarták használni a jó alkalmat, hogy törvényesen is megszüntessék a vegyes döntőbírószékeket és ezért ki akarták zsarolni Hágában a magyar kormány hozzájárulását ahhoz, hogy a trianoni békeszerződésnek ezt a 250. szakaszát, mely a döntőbírószékekről intézkedik, közös határozattal érvénytelenítsék. Felajánlották, hogy ha Magyarország ebbe beleegyezik, akkor ők kevesebb jóvátételt követelnek, de ha nem egyezik bele, olyan magas jóvátételi fizetéshez ragaszkodnak, hogy Magyarország belepusztul. A nagyhatalmakat azzal próbálták ennek a tervnek elfogadására kényszeríteni, hogy kijelentették: addig nem írják alá a Young-egyezményt, míg a keleti jóvátételek ügyét előzetesen végleg el nem intézik. A nagyhatalmak ugyan ezt a fenyegetőzést azzal a kijelentéssel utasították vissza, hogy a kisántánt aláírása nélkül is érvénybe léptetik az egyezményt, de viszont mégis sze-

Vérelemzés.

rették volna, hogy az összes érdekelt országok együttes aláírásával rendezzék el véglegesen a háború összes függőben maradt kérdéseit. Ezért meglehetősen szigorú fellépéssel kikényszerítették a magyar, bolgár és osztrák jóvátétel elintézését is még a hágai értekezleten.

A felszabadítási illeték és az átengedett javak kérdése.

A keleti jóvátételek bonyolult kérdéséhez tartozik az is, hogy nemcsak Magyarországtól, Ausztriától és Bulgáriától követeltek fizetést a hatalmak, hanem Csehországtól, Romániától és a délszláv államtól is. Ezekről részint „felszabadítási illeték” címen igényeltek magas összegeket a háború folyamán nekik nyújtott hadiszertámogatás költségeként, részint a Magyarország és Ausztria területéről hozzájuk csatolt országrészekben levő állami berendezések ellenértékeül. Az utóbbi tételt „átengedett javak”-nak nevezik s ezek közé tartoznak az államvasutak, utak, táviró- és telefonhálózatok, kaszárnyák, iskolák és egyéb állami épületek. Ezeket az állami berendezéseket természetesen Magyarország, illetőleg Ausztria* vesztette el, tehát ezeknek értékét nekik kellett volna kapniok, a nagyántán azonban úgy állította fel a dolgot, hogy ő adományozta ezeket a területeket a románoknak, cseheknek és szerbeknek, tehát az ő részére kell fizetni ezeknek az árát. Románia ellenállását csak úgy tudták Hágában legyőzni s csak úgy tudták rávenni, hogy aláírja az egyezményt, hogy kénytelenek voltak a tőle követelt felszabadítási kölcsönt teljesen elengedni. Ugyanígy egyeztek meg Szerbiával is. Ez a két állam hadviselőfél volt s ezen az alapon engedték el tartozását, viszont Csehország a maga teljes egészében Ausztriának, illetőleg Magyarországnak alkotta egy részét a világháború végéig, így tehát a csehek kénytelenek voltak belemenni, hogy az ő felszabadítási illetékük, ha egyharmadára csökkentett összegben is, mint ahogy előbb rájuk kirótták, megmaradjon és ezt évi részletekben kell fizetniök. Ráadásul egyszázalékos részesedést is adtak a cseheknek a keleti jóvátételből. Az átengedett javak megváltását pedig minden kisántántállamnak elengedték.

A hágai megegyezés keleti részének ezek a főbb pontjai. Maga a kérdés annyira bonyolult és zavaros, hogy alig ismeri ki magát valaki benne tisztán. Titulescu és Benes igyekezett a legkülönbözőbb jogi csűrös-csavarásokkal, össze nem tartozó dolgok együvékeverésével olyan zűrzavart támasztani, hogy a nagyántán ne ismerje ki magát, újonjon rá az egész kérdésre s végül is a további viták helyett egyszerűen tegye át az egész ügyet a jóvátételi bizottsághoz, hogy az rója ki Magyarországra a fizetnivalókat. Remélték, hogy ezt a bizottságot jobban félrevezethetik, s amellet, amíg ez a bizottság működésben van, addig Magyarország nem szabadul fel a zálogjogok alól, tehát kénytelen tünni a kisántánt újabb zsarolását.

Locarno.

A Magyarországot közvetlenül érdeklő keleti jóvátételek kérdése után lássuk magát a főkérdést, a német jóvátétel ügyét, hogy s mint intézték azt el. A versaillesi békeszerződés, mint már említettük, csak általánosságban rőtta ki a németekre, mint ránk is a hadisarcot, a „jóvátételt” és zálogul lefoglalta a jóvátétel fizetésére Németországnak a Rajnán túl levő területeit. Ezek a területek három zónába osztva nagyrészt francia, kisebb részben angol és belga megszállás alá kerültek. Németország szintén természetben, tehát iparcikkekben fizette a jóvátételt, de pár év múlva olyan gazdasági zavarok következtek be

Németországban, pénze, a márka, úgy elértéktelenedett, hogy a további fizetéseket nem tudta olyan mértékben eszközölni, mint ahogyan a franciák azt követelték. Ekkor a francia kormány katonailag megszállta a Ruhrvidéket, Németországnak azt a területét, ahol a legnagyobb gyárak és szénbányák vannak. A francia megszállók maguk kezdték kitermeltetni ezeket a bányákat Franciaország részére és Franciaországnak dolgoztatták az ipartelepeket is. A német munkásság megtagadta a munkát, ami miatt a megszállók kegyetlenkedni kezdtek s a német gyári és bányavezetőket, mérnököket tömegesen elzáratták. A vezető nélkül maradt munkásságnak mégis csak egy részét tudták munkába kényszeríteni s végre is kénytelen volt Franciaország megszüntetni a Ruhrvidék megszállását és csapatait kivonni erről a területről.

Németország ennek fejében meglehetősen drága árat fizetett, de legalább fő ipari és bányavidékeivel rendelkezhetett. Franciaországban belátták, hogy a bosszú és erőszak politikája nem vezet eredményre, Poincaré erőszakos kormánya megbukott és jöttek utána Herriot és Briand, akik a Németországgal való békét és megegyezést hirdették. Addig a franciák tiltakoztak ellene, hogy Németországot felvegyék a Népszövetségbe, most az új francia kormány maga kérte Németországot, hogy lépjen be a Népszövetségbe, ahol rögtön tagsági helyet is adtak neki a tanácsban, tehát a Népszövetség vezetésében.

Alig történt ez meg, Briand Genfből, a népszövetségi ülések színhelyéről teljes titokban kirándult egy napra Stresemannal, a német külügyminiszterrel egy szomszédos faluba, ahol bizalmas beszélgetés közben megállapodott a két államférfiú a Francia- és Németország közti barátságos megegyezés módjaitában. Ezt a megállapodást ünnepélyesen is megkötötték Locarno fürdőhelyen és azóta Locarno-politikának nevezzük azt az új irányt, mely békés úton akarja eltüntetni a háború nyomait Német- és Franciaország között. Ilyen Locarno-politikát Magyarországnak is ajánlottak azután a csehek, mert így szeretnék biztosítani maguknak az elrablott Felvidéket. Az ajánlat egyáltalában nem volt őszinte s csak be akarja kényszeríteni Magyarországot egy cseh vezetés alatt álló duna-

Hordozható bűnügyi laboratórium, felszerelve a legszükségesebb eszközökkel és vegyszerekkel.

Kézitargoncán talált vérnyomok megvizsgálása. Az eredmény a bűncselekmény kiderítésére vezetett.

vidéki gazdasági szövetségbe, úgyhogy a cseh ipar a maga cikkeit könnyen elhelyezhesse az egész Dunamentén. Ilyen megállapodás még a trianoni békénél is rosszabb lenne és így Magyarországon senki hallani sem akart róla. Az ajánlat különben sem hivatalosan történt, csak ujságok és gyűlési felszólalások útján, így a magyar kormány hivatalosan nem is kellett azt tudomásul vennie.

A Dawes-tervezet.

A locarnói francia-német megegyezés után rögtön sor került a német jóvátétel rendezésére, még a Ruhrvidék kiürítése előtt. Eddig a legelső nemzetközi konferencián, amelyet a béke megkötése után tartottak, csak abban állapodtak meg, hogy hogyan osztják fel egymás között a volt szövetségesek a központi hatalmaktól kikövetelt jóvátételeket. Ezt az értekezletet a belgiumi Spaa fürdőhelyen tartották. Ez a megállapodás meglehetősen megkötötte a kezét a nagyántátnak s így nagyon nehezen haladtak a további tárgyalások, viszont a megegyezésre a franciáknak legalább is annyi szükségük volt, mint a németeknek, mert Németország a maga erejéből már nem tudott rendbejönni, nagyszámú külföldi kölcsönre volt szüksége s ilyet csak Amerikából kaphatott, Amerika pedig addig nem nyújtott kölcsönt, míg a jóvátételt nem szabályozták. Hosszas tárgyalások után így született meg az amerikai Dawes szakértőtől kidolgozott és róla elnevezett Dawes-féle egyezmény, melynek alapján fizette Németország azután 1924 óta a jóvátételt. A Dawes-egyezmény meglehetősen magas évi összegben állapította meg Németország fizetnivalóit, de a német kormány rendszeresen fizette ezeket a részleteket. 1928-ban azonban kijelentette, hogy a terjedő munkanélküliségre, a rossz gazdasági helyzetre való tekintettel olyan elviselhetetlen terhek az évi részletfizetések, hogy összeomlik az ilyen terhek alatt. A Dawes-fél londoni tervezet szerint ugyanis az első évben 1 milliárd aranymárkát kellett fizetnie s ez lassan emelkedett volna az ötödik esztendőig, tehát 1929-ig, amikor ugrászerűleg egyszerre 2.460.000.000 aranymárkát tesz ki. A hatodik esztendőig kezdve nem volt pontosan megállapítva az évi részlet, de szintén emelkedett volna Németország gazdasági teljesítőképessége szerint. Ennek a teljesítőképességnek ellenőrzésére egy szakértőbizottságot választottak idegenekből, azonkívül az amerikai Parker

Gilbert bankárt megtették a Dawes-terv főbiztosának, aki ellenőrizte a fizetéseket és jogot kapott arra, hogy ha a németországi birodalmi vasutak és iparvállalatok jövedelmei nem fedeznék a jóvátételi terheket, igénybeveheti Németország összes más állami jövedelmeit is.

Amerika közbelépése.

A versaillesi béke 231. §-a 132 milliárd aranymárkában állapította meg Németország jóvátételi adósságát és a Dawes-terv ezen a képtelen összegben nem változtatott, hanem csak törlesztési előlegeknek tekintette az egyes évekre kiszabott fizetnivalókat. A franciák azért róttak ki ilyen óriási terhet Németországra, hogy az soha életképes ne legyen többé, Amerikát és Angliát azonban nem a bosszú és gyűlölet vezeti, hanem az üzleti érdek. Belátták, hogy Németországot mint piacot is teljesen elveszítik, de ottani befektetéseik is elvesznek, ha az ország összeesik a megbírhatatlan terhek alatt és esetleg kiüt a kommunizmus, mint ahogy Magyarországot is ebbe hajszolták bele a gyűlölet és bosszú politikájával. Amerika tehát váratlanul segítségére sietett Németországnak. Amíg a németek hangoztatták, hogy nem bírják fizetni a Dawes-terv részleteit, Franciaország hallani sem akart ennek a tervnek megváltoztatásáról, de 1928-ban maga Parker Gilbert, a tervek főbiztosa, amikor kiadta jelentését a Dawes-terv 1927. évi végrehajtásáról, a jelentésben sürgette, hogy most már állapítsák meg véglegesen a Németországtól behajtani akart jóvátételi összeget, mert amíg a németek fel nem szabadulnak a pénzügyi gyámság és felügyelet alól, addig közgazdasági viszonyaik nem jöhetnek rendbe és a kétszerezésre emelkedő 1928. évi részletet nem tudják kifizetni. Arról természetesen szó sem lehet, hogy a versaillesi békében megállapított 132 milliárd aranymárkát valaha megfizethessék. (A franciák egyenesen 140 milliárdot követeltek már, az elmaradt részletek kamatait is hozzászámítva.) Az egész angol és amerikai közvélemény igazat adott Parker Gilbertnek és pénzügyi szakembereik hozzákezdtek a számításokhoz, melynek alapján 32—33 milliárd aranymárkát vettek fel olyan összegnek, amelyet ki lehet kényszeríteni Németországból.

De nemcsak az egész jóvátételi összegnek és az évi részleteknek leszállítását követelték most már a németeken kívül az angolok és amerikaiak is, hanem egyéb változta-

Az amerikai bűnözők modern fegyverekkel szerelik fel magukat. A fegyverszakértő kikérdez egy bűntettest.

tásokat is a Dawes-egyezményen. Az egyezmény szerint ugyanis Parker Gilbert főbiztos a német jegybank egész devizakészletét igénybevehette a jóvátételi fizetésekre addig a mértékig, míg ez nem veszélyezteti a márka értékét. Parker Gilbert most jelentésében azt is indítványozta, hogy ezt a pontot töröljék el és bízzák Németországra, hogy fizetési kötelezettségeit hogyan tudja teljesíteni pénze nemzetközi értékének fenntartása mellett. (Stabilitás.)

A Young-tervezet.

Amit Németország hiába kért, azt Amerika erélyes állásfoglalása megvalósította. Franciaország hiába próbált ellenszegülni, kénytelen volt engedni, mert Amerika zsebében tartja a franciákat a világháború alatt Amerikától kapott óriási kölcsöneivel. Ha ő engesztelhetetlen maradt volna Németországgal szemben, Amerika ugyanolyan ridegen követelte volna tőle ezeknek a kölcsönöknek rögtön fizetését, ami viszont a francia pénz értékét tette volna tönkre. Így aztán hosszas tárgyalások és vitatkozások után 1929 nyarán végre is összeültek Hágában az első értekezletre a háborúban résztvevő nagyhatalmak politikai és pénzügyi tekintélyei s meghívták oda az ántánt oldalán harcolt kis államokat is, minthogy ezek is részesednek a német jóvátételből. Nagyon komoly politikai és gazdasági nehézségeket kellett itt leküzdeni. Németország ragaszkodott hozzá, hogy addig nem tudja a jóvátételi részleteket fizetni, míg megszállva tartott rajnántúli területeit vissza nem adják, hogy ezek jövedelmeit is felhasználhassa. A franciák hiába engedték ezeknek a zálogoknak visszaadását, végül is kénytelenek voltak ebben is engedni, mint a német jóvátételi adósság leszállításánál is.

Egy másik ok is volt, amiért a franciák engedtek a német jóvátételi kérdés új rendezésében, vagyis a Dawes-egyezmény helyett a Young-terv elfogadásában. A francia ipart nagyon szorongatja a német ipar versenye, nemcsak a külföldön, hanem odahaza, Franciaországban is. A németek ugyanis, míg jóvátételi terheik nincsenek pontosan megállapítva, jórészt iparcikkekben fizetnek a jóvátételi számlára és nem készpénzben. Szerbia és Románia iszonyú tömegekben szállítják be a német vasuti anyagot, hídépítési kellékeket, az új Dunahidat is teljesen német anyagból, német mérnökökkel építették, de az olcsóbb német iparcikkek Franciaországba is nagy mennyiségben mentek be későbbi elszámolásra. A franciáknak az az érdekük, hogy készpénzt kapjanak és ne iparcikkek s erről gondoskodik a Young-egyezmény, mely bizonyos arányban készpénzfizetést állapít meg, illetőleg kötelezvényekben való fizetéseket. Ezeket a kötelezvényeket mint állampapírokat akarják a jóvátételt szabó államok készpénzre változtatni és erre a célra most a Young-egyezményben megállapodtak külön nagy nemzetközi jóvátételi bank felállításában. Ide folynak be Németország készpénz- vagy értékpapírfizetési s ez a bank, melyet valószínűleg amerikaiak fognak vezetni és Svájcban lesz a székhelye, rendes bankműveletekkel kezeli és készpénzben osztja el az államok között a megállapított kulcs szerint a Németországtól ezután teljesítendő jóvátételi törlesztéseket. Franciaország így az ipari verseny helyett pénzhez jut.

A szankciók kérdése.

A legnagyobb nehézséget okozta a Young-tervezet nyélbeütésénél az úgynevezett szankciók kérdése. A szankció azt jelenti, hogy miféle törvényes kényszerítő eszközei legyenek a jóvátételben részesedő államoknak arra, hogy kikényszerítsék Németországtól a fizetéseket, ha a német

kormány esetleg megtagadná a további törlesztést. A versaillesi béke erre vonatkozólag azt a jogot adta meg a franciáknak, hogy német területeket szállhatnak meg katonailag. Németország ennek a jognak eltörlése nélkül nem volt hajlandó elfogadni a Young-tervezetet s a hágai értekezleten úgy is állapodtak meg, hogy csak kereskedelmi megtorlással élhetnek az úgynevezett hitelező államok, tehát elsősorban Franciaország, ha a németek valamikor nem akarnak fizetni. Ennek a megtorlásnak ügyében is létrejött a megegyezés: egy öttagú bizottság mint döntőbírósság állapítja meg, hogy Németország kényszerűségből vagy rosszakaratból tagadja-e meg az évi részlet fizetését (ha esetleg ez is bekövetkezik) és megtorlásról csak akkor lehet szó, ha ez a döntőbírósság rosszakaratot állapít meg Németország részéről. Ezek a megtorlások azonban nem katonai, hanem kizárólag kereskedelmi természetűek lehetnek.

A végleges megegyezés.

A Young-egyezmény végleges szövegét nem hozták még nyilvánosságra, de nagyjából meg lehet őket állapítani a tárgyalások folyamán elhangzott kijelentésekből és újságközleményekből. Különben is maga a tervezet, mely hatvan lapra terjed, ismeretes, csak éppen az esetleges módosítások folytán lehetnek eltérések tőle. Így általánosságban megtehetjük az összehasonlítást a Dawes-egyezmény és a Young-egyezmény között és ebből az összehasonlításból megállapítható, hogy a Young-egyezménnyel lényegesen javult a helyzet nemcsak Németországra, hanem a jóvátételben részesülő államokra nézve is: Németország elérte azt, hogy 132, illetőleg 140 milliárd márkáról 32 milliárdra szállították le fizetnivalóját. Ezt az összeget 1966-ig köteles befizetni. Azon túl senkinek semmivel sem tartozik békeszerződési terhek címén. Az összeg leszállítása folytán az évi részletek is sokkal kisebbek, mint a Dawes-egyezmény részletei. Az új egyezmény 1930 szeptember 1-én lép életbe és Németország fizetnivalója a kamatok beszámításával az első évben 1 milliárd 50 millió aranyfrank, holott a Dawes-terv szerint 2½ milliárdot kellett volna fizetnie. Így a végleges terhekkel tisztában lévén, a német államháztartás és a német kereskedelem és ipar biztos számításokat tehet és azok szerint rendezkedhetik be az eddigi megbénító bizonytalanság helyett a jövőre. Megállapítja a Young-tervezet pontosan a fizetés módozatait is, hogy mennyit fizet készpénzben, kötelezvényekben és természetben Németország.

A jóvátételt élvező államok, elsősorban Franciaország, szintén jobban jártak, mert a nemzetközi jóvátételi bank — az úgynevezett Világbank — útján pénzzé tehetik a kötelezvényeket s így szintén biztos összegekkel számolhatnak, amellet nyugodtak lehetnek, hogy Németország megbírja ezeket a terheket és nem roppan össze alattuk, tehát nem veszítik el a számításba vett összegeket később sem.

Politikai tekintetben óriási jelentőségű haszon Németországra nézve, hogy június 30-ig felszabadul a megszállt egész rajnai terület, melynek utolsó zónáját különben csak 1935-ben ürítették volna ki a franciák, azonkívül nem fenyegeti többé az a veszély, hogy késedelmes fizetés esetén a franciák a versaillesi szerződésre hivatkozva újra bevonulnak oda. Rendezte a Young-egyezmény a jóvátétel zálogául szolgáló német állami bevételek kérdését is: vannak olyan állami bevételek, amelyeket terhel a zálogjog, vannak olyanok, amelyekre csak feltételes zálogjog van, vagyis a jóvátétel biztosítására nincsenek lefoglalva, de viszont másnak sem zálogosít-

hatja el őket Németország későbbi külföldi kölcsön fedezetére.

Bonyolult kérdés ez az egész német jóvátételi ügy is, de minden bonyolultsága mellett mégis csak rendben van már és ez az elrendezés megmenti Európa pénzpiacát újabb megrázkódtatásoktól. Hogy igazságos és jogos-e az eddigi megterhelések után még további 36 esztendeig is Németországtól ekkora hadisarcot kikényszeríteni, az más kérdés, az adott viszonyok között azonban Németország kénytelen túrni ezt a bánásmódot és eleget tenni a követeléseknek. A mostani rendezéssel legalább attól megszabadul, hogy a jóvátétel címén területét szétszaggassák, vagy hogy gazdasági talpraállását örökre megakadályozzák.

Képek a tengerészéletből.

**Irta: Braunwehri Braun-Vimmer Viktor
folyamőrőfkapitány.**

(Befejező közlemény.)

Utána a víz ül orgiát, általános nagytakarítás közben az egész hajón. A fedélzeti szivattyúk zakatolnak, víztömlők, vizes vödörök és lajtok ontják a vizet, a szennyes fekete lé patakokban folyik a fedélzeteken végig és le a csatornákon, mint felhőszakadás idején a parton. Jaj annak, aki cipőben próbál átgázolni a vízfolyáson, mert egy jól célzott és kivédhetetlen sugár ömlik végig lábbelijén, de itt, meg ott felülről is alácsurog a víz, úgyhogy az általános vízözön előtt nincs menekvés. Végre megszűnik az áradat. A matrózok szárító eszközökkel járják végig a fedélzetet és lassan megint a régi képét nyeri vissza a hajón minden; a fémrészek fényesítéséhez kezdenek mindenütt, egy-kettőre ragyog minden és alig marad nyoma, hogy a szénraktárakat megtöltötték.

Nehéz munkát ad a lőszer és az élelmezési cikkek behajózása is, mert mindig tömegek átvételéről és elraktározásáról van szó.

A matrózoknak két nagy szenvedélye volt. Az egyik, bár hihetetlenül hangzik, a fehérneműmosás, a másik a ruhásájkajkkal való foglalkozás volt. A dalmát legénység minden baját és gondját sutba dobta, ha a sípszó a fehérneműmosás lehetőségét hirdette. Lázasan igyekezett keresni mindenki egy minél alkalmasabb helyet a fedélzet padozatán, ahol a kiterített fehérneműt a mosókefével és kellő erő kifejtés közben mindenkét oldalán jól lehetett dörgölni. Egy-kettőre arasznyi magas, síkos szappanhab lepte el az egész fedélzetet és mindenki azon volt, hogy magának a felállított lajtokból lehetőleg sok édesvizet biztosítson. Az édesvíz mindig a bírhatás legyőzhetetlen vágyát ébresztette fel az egyébként igénytelen legénység lelkében. Voltak fehérneműmosó inyencek is, különösen a fűtők között. Ezek az éj csöndjét és fedő homályát használták fel arra, hogy a fedélzetre osonjanak, egyik kézben a batyura kötött szennyes ruhával, a másik kézben egy vödör valahol zsákmányolt édesvízzel, miközben ösztönszerűleg fedezéket kerestek az ügyeleti altiszt kutató szemei előtt. Végül egy eldugott sarokba telepedtek le, hogy ott titokban tisztára mossák a ruhát. Utánuk rendszeren egy piszkos és nedves áruló folt maradt a fedélzeten, bizonyoságul, hogy sötét tervüket észrevétlenül végrehajtották.

A legénység barnára pácolt vízhatlan vitorlavászonzsákokban tartotta ruháit és többi személyes tulajdonát. Ez a zsák a matróznak annyit jelentett, mint a zsugorinak

a pénzszekrénye, mint a hindu papnak a Siwa-bálványa, mint a szerelmesnek a szíve mélyére sülyesztett édes titka. Ezt szerette, ezt féltette, ezt gondozta. Érthetőbbé teszem, ha megmondom, hogy a matróznak ruhája személyes tulajdonát képezte, amelyet a ruhasegéllyel kiegészített fizetéséből törlesztett a kincstárnak. Tehát a privát vagyon megóvásáról volt itt szó, ami a felismerhető gondosságot és figyelmet megmagyarázza. Rendszerint szombat délután már alig kielégíthető türelmetlenséggel várta az érdekelt tömeg a jelet, hogy a ruhásájkért indulhasson. A felső fedélzetre vezető szűk nyílásokon át megkezdődött a népvándorlás, sorban egymás mögött a matrózok, hátukon egy-egy nagy, szögletesre nyomott barna zsákkal, akárcsak modern gúlaépítő rabszolgák súlyos terheikkel, vagy óriásokká nőtt hangyák, amelyek a szintén erősen túldimenzionált gabonaszemeket vonszolják fészük nyílásai felé. Csak még egy jó helyet keres és utána földre telepszik mindegyik. Egyszerre a hetivásár jelmezét ölti a fedélzet; az összeroppant zsákok körül gondosan összerakott batyuk sárga vagy vörös kendőkbe kötve, cipők, kefék, skatulyák, emlékek, levelezőlapok rikító és félreérthetetlen képekkel, szóval mindaz, amit a matróz büszkén a sajátjának vall. Előkerülnek a már százszor olvasott és számtalan ujjlenyomatot viselő levelek; ki tudja melyik eldugott dalmát falu öregas zonyának vagy fiatal lányának kúsza kézírásával. Előkerül a tű, cérna és egy-egy szövetségdarabka foltnak ide vagy oda; előkerül a sósvízzel felöntött tintatartó, toll, rózsás levélpapír, vagy egy már a múlt hónapban megkezdett levél. Szorgos kezek rakosgatnak ide-oda a tulajdon élvezésének örömei közben. Egyik sarokból egy pajkos trieszti nóta egy-két strófája hangzik, nevetés kíséri; a másikban egy pár dalmát legény dúdol halkán, önfeledten egyet a mélabúsan egyhangú dalaikból, de ennek is határt szab az órarend. Egy sípjel és vége az idillnek.

X.

Régiségtárba került szolgálati szabályzatunk első oldalainak egyikén a következő áll:

„A hadilobogó a haza szimbóluma, annak a bizalomnak dicsőséges záloga, mellyel az Uralkodó harcosainak bátorsága iránt viseltetik és az a jelvény, amely alatt győzniük vagy meghalniuk kell.

Bármilyen veszéllyel járjon is a szolgálat a tengeren, a lobogó dicsőségét, becsületét és tekintélyét szeplőtlenül megtartani mindenkinek legszentebb kötelessége.”

Az ilyen magasszárnyalású és lélekemelő meghatározás csak a legmélyebb tiszteletet teheti kötelezővé a lobogó iránt. Ezt az evangéliumszerű, mély gondolatot előírásaink következetesen mindenütt tekintetbe is vették ott, ahol a hódolat kifejezése a haza jelvénye iránt formás szerint szükséges volt.

A lobogó felvonása és bevonása pontosan előírt ünnepélyes keretben és időben történt meg és erről az egész személyzet a szertartásokat megillető komolysággal vett tudomást. A felvonult őrségen kívül rangkülönbség nélkül mindenki tisztelgett a fel- vagy letünő lobogó közelében, melyet egy puskalövés jelére kimért ütemben egy matróz födetlen fővel vont fel vagy le. Rendellenesség és figyelmetlenség volt már az is, ha a nap bármely szakában a lobogó valahogy megakadt és nem lengett teljesen szabadon; tiszt nem hagyta ezt szó nélkül és azonnal intézkedett.

Azokon a hajókon, ahol zene is volt (belföldön rendszeren a vezérhajón és különös kiküldetéseken külföldön tartózkodó hajóinkon) a lobogófelvonáskor a Himnuszt, külföldön, idegen hajók jelenlétében az összes képviselt nemzetiségek himnuszeit is előadták, az illető hajók pa-

rancsnokainak vagy parancsnokló tengernagyainak rangsorának megfelelően. A rangviszonyok pontos megállapítása sok más vonatkozásban is fontos volt és figyelmet követelt. Olyan kikötőben, ahol sok és különböző lobogót viselő hadihajó volt együtt, minden kifelé észlelhető mozgás a rangban legidősebb parancsnok hajójáról adott jelre történt. Ebben az a hangsúlyozott udvariasság nyilvánult meg, amely a nemzetközi érintkezésben kölcsönösen az idősebb rangját megillette. Minden hajó, melynek tiszt a parancsnoka, nappal és éjjel egy, a nemzeti színekből összeállított árbocszalagot, mint parancsnoki jelvényt visel.

Pompás jelenet volt mindig a területiális üdvözlő-lövés leadása. Minden hadihajó, amely az általános előírások szerint üdvözlések leadására egyáltalában képesítve van (ez ágyú számától és azok ürméretétől függ), ha külföldi kiküldetése alatt először érkezik egy más hatalom kikötőjébe, amelyben az üdvözlés viszonzására számíthat, abban a pillanatban, amint a horgonyt ledobja, a főárbo-cára vont idegen lobogót 21, pontosan egyenlő időközökben leadott ágyúlövéssel üdvözl. Ez a tiszteletadás az üdvözölt állam szuverénitásának elismerését és az ahhoz való alkalmazkodás szándékát akarja kifejezésre juttatni. Az első lövés eldördülésével kell kibontakozni teljesen és jól láthatóan az üdvözlendő nemzeti lobogónak; hogy ez biztosan megtörténjék, egy ügyes matróz kúszik fel az árboc hegyéhez, hogy a lobogót szükség szerint kibontsa. Közvetlen az üdvözlés után a kikötői erődök egyike vagy az állomáshajó számszerint pontosan viszonzza az üdvözlést. Mindig féltékenyen örködik mindkét fél, hogy a leadott lövések száma helyes legyen. Nem egyszer fordult elő, hogy véletlen tévedéseknél a lövéseket meg kellett ismételni; érzékenységek e tekintetben mindig megértésre találtak. Ahogy magam is megfigyelhettem, ezt az ágyúdörgést rendszeren csoportosan még néhány másik is követte, amelyek a kikötőben tartózkodó hajókon lengő különféle rangjelzéseknek szóltak, illetőleg megint viszonzásul hangzottak el.

A megérkezést más jelenetek is tarkították. Így alighogy hajónk kikötőhelyére ért, máris az ott tartózkodó hajókról díszbe öltözött tisztek jelentek meg fedélzetén, hogy parancsnokuk üdvözlését hozzák s udvarias formában szolgálataikat felajánlják, valaminthogy az érkező hajóról néhány adatot kérjenek. Ezeket a látogatásokat lehetőleg azonnal viszonzni kellett, de megindult a többi előírt látogatások hosszú sora is, amelyet újabb ágyúdörgések követtek, úgy, hogy időnként megint szürkésfehér füstfelhők takarták el a hajókat körülöttünk.

A hajó környékét megérkezésekor a csónakok tömege lepi el, telve vándorkereskedőkkel, akik csak a jelre várnak, hogy a fedélzetre engedjék őket áruikkal. Ha ez megtörtént, tarka selymek, csillogó ékszerek, hamis drágakövek, ruhák, szövetek, fényképek, dohány, csecsebecsék százféle anyagból és értéktelen tömegárak fekszenek kiterítve a fedélzeten és mindezeket az árusok éktelen zsivaj közben dicsérik fel a csodálkozó matrózoknak. A déli vagy tropikus vidékeken azonkívül ott van a sok és jó gyümölcs: friss füge, narancs, banán, ananász tömegekben; csipogó tarka madarak, zsörtölődő papagályok, barnaképzű kígyóbüvölők és exotikus ezermesterek ejtik bámulatba a legénységet. A postaaltiszt megjelenése egy újabb szenzáció a hajón; két-három matróz hozza utána a tömött levelzsákokat a hetek óta összegyűlt postával, amelyet valamelyik tengerentúli postahajó adott le. Minden érdeklődés most csak ebbe az irányba terelődik; levelek, újságok, hírek; mindenki csak ezzel van elfoglalva. Keserű csalódást okoz ilyenkor és a teljes elhagyatottság szomo-

rúságát kelti, ha valakinek nem jutott semmi a kövér postaszákok tartalmából.

Nagyon messzire elkalandoztam én, másra szántam itt a helyet. Külföldön mindennap, otthon ünnepnapokon a főlobogón kívül még az orrlobogót is viselték a hajók; kétségtelenül élénkebb benyomást kelt különösen, ha a vízbe bocsájtott csónakok a hajó körül szintén fel vannak lobogózva és itt is, ott is tarkállanak a nemzeti színek.

A hadihajók farlobogóit üdvözlésre nem használják, csak az elhaladó kereskedelmi hajók ilyen módon leadott köszöntését fogadják. Büszkeség a hatalom jogán; valamikor Anglia az ökoljog alapján erőszakkal követelte meg, hogy a nyílt tengeren lobogóját köszöntsék. Ma másképen nyilvánul meg világhatalma.

A kis lobogódísz, melyet úgy menetben, mint kikötőhelyén viselhet a hadihajó, abból áll, hogy mindegyik árbocára, valamint a hajó orrán és farán is egy-egy nemzeti lobogót tart fölvonva. Ezzel a dísszel indul a harcba is minden hadihajó. A nagy lobogódísz, melyet a mi tengerészetünkben csak kikötött vagy horgonyon álló hajók különös ünnepélyes alkalmakkor viseltek, a fentebb leírt lobogókon kívül az egymás mellé kötött színes jelzőlobogók egész sorait húzták fel tarka keretnek a hajó orra, árbochegeyi és a farlobogó között. Ha a lobogódísz valamely idegen hatalom tiszteletére van elrendelve, úgy a jelenlévő összes hajók főárbocait az illető nemzet lobogója díszíti.

Az ellenség előtt a lobogót bevonni minden időkben megbocsáthatatlan gyávaságot jelentett. Éppen emiatt még a látszatát is kerülni kellett; ezért gondoskodott az előírás arról, hogy ha a lobogót véletlen találat leszakította volna, azonnal egy szabadon lengő másik kerüljön a helyére. A világháborúban harcközben tömegesen elpusztult hajók — egy kivételével — mind a lengő nemzeti lobogóval szálltak le hullámsírjukba; az egy esetet pedig, bár büszkeséggel tehetném, ma már nem akarom felemlíteni.

Uralkodók és azok családtagjainak üdvözlésére saját államterületükön belül, nemzetközi összejövetelek alkalmával külföldön is, egy egész különleges módja a tiszteletadásnak szolgált. A hajófedélzet szélső peremén egyenlő távolságra egymásmellé sorakozott fel a legénység és egy adott jelre a sapkát lengetve hangos „Hurrá!” kiáltásokkal jelezte a magas vagy legmagasabb vendég érkezését és távozását. A régi vitorlášhajók korszakában ez a tisztelgés még festőibb és elevenebb képet nyújtott általában, hogy a horgonyon álló vitorlášokon a vitorlákat tartó kereszttrudakra állt ki egymást kézenfogva a legénység és egy-egy élő gyöngyfüzért képezett így sokszor elég tekintélyes magasságban.

A lobogó nemcsak dísz és örömet, de gyászt és szomorúságot is kifejezésre juttat; a félárbo-cára vont lobogó a gyász jele. Annak a tengerésznek koporsóját pedig, akit a halál a hajóján ért utól, végső megtiszteltetésképpen búcsúztatásakor a hajólobogóval terítik le, néma kifejezésére annak, hogy a lobogóra felesküdt tengerészhuség a halálig tart.

XI.

A haditengerészet könnyű lovasságát a torpedónaszádok képezik. Ha e fürge járóműveknél alkalmazásukat, a feladatmegoldás módszerét és harcértéküket tekintjük, úgy ez a hasonlat sok tekintetben jól megfelel. Teljesen érintetlenül hagyom itt a vízalattjárókat, mert ezeknek alkalmazása a tengeri harcban éppúgy, mint a többi fegyverek között az aknának, egészen más taktikai alapelvek szerint történik. A túlkönnyű megsebezhető-

ség hátrányait a lehetőleg nagy gyorsaság előnyével kiegyenlítve, rövid, epizódyszerű, a szerencsés véletlent mindig ügyesen kihasználó rajtaütéssel a csatasorban zavart okozni: képezi a torpedóflotillák feladatát is, de ehhez járul ezeknél még az is, hogy olyan félelmetes harceszközökkel támadnak, amelyek sikerült alkalmazásának eredménye éppúgy, mint a nagy töltésű aknáé, minden egyéb támadófegyver rombolóerejét felülmúlja. A célját elért torpedó olyan, mint a kis korallkigyó marása, amely óriásokat dönthet menthetetlenül a porba és mert az élet és az élettelen anyag pusztulását és megsemmisülését jelenti. Éppen ezért, a másik oldalon a legkülönfélébb védelmi eszközök ellenhatását váltja ki, melyeket kivédeni a torpedószemélyzettől nagyfokú ügyességet, bátorságot és ösztönszerű előrelátást követel meg. Óh, ez a tengerész-előrelátás mindig nagy szerepet játszik a tengeren! Ha csak egy pillanattal is előbb, de azért még jókor észrevenni és elhárítani a veszélyt, volt és lesz az az alapelv, amelynek tengelye körül a szolgálat lendítőkereke forog.

Minden igyekezetemet oda irányítom, hogy teljesen tárgyilagos maradjak, ami mégis bizonyos nehézségbe ütközik, mivel a vizen töltött éveim legnagyobb részét ennél a fegyvernemnél éltem át. Ismerem benne minden szépet és rosszat, de azért a rosszat legszívesebben elhallgatnám.

Kisebb-nagyobb csoportokban, részletezni felesleges, lehetőleg szoros összetartásban egymás között, a torpedójárművek kimondottan társaséletet éltek; mindig egy a többiért, jót és rosszat pedig közösen. Egy 3 egységből álló csoport, mindig három összeforrasztott szemből álló lánccarab volt, melyet a legidősebb parancsnok, mint csoportvezető, úgy csörgetett meg kezében, ahogy azt jónak látta. Vezérszó: csoportfegyelem!

A torpedó, anélkül, hogy komplikált szerkezetére kitérnék, komprimált levegő segítségével önműködően a víz alatt járó fegyver, amelynek félelmetes hatása abban áll, hogy nagymennyiségű robbanószerral az ellenséges járműnek a vízfelület alatt levő vitálisabb részei ellen támad. A torpedó eszméje az osztrák délvidéki De Lupistól származik; ő is a legtöbb tökeszegény feltalálók közös sorsában osztozott, amennyiben találmányát mások aknázták ki. Az előrelátó angol Whiteheadt gyárat alapított és telepített meg Fiumében, amely az elmúlt évtizedek alatt az új fegyver értékét felismerő egész Európa, később a többi világrészeknek is szállítója lett. A kezdetben 300—400 métert bizonytalanul futó torpedó végül 8—10 km-re nyílegyenesen, a gyorsvonalát meghaladó gyorsasággal száguldo és biztosan céltérő gépezet lett. Csak Németországnak sikerült magát az angol gyár érdekköréből azáltal kivonni, hogy ott egyidőben Schwartzkopf (eredeti véletlen, a „Fehér” és „Fekete” fej műszaki versengése) kísérletezett teljes eredménnyel és végül a tökéletesség olyan magas fokára vitte a torpedógyártást a saját hazájában is, hogy a világháborúban a német torpedó megbízhatósága és romboló ereje a történelem alakulását is befolyásolta, időközönként pedig sorsdöntő eredményeket volt képes elérni. Ki felejtene el Weddingen bámulatot keltő bravúros manőverét, amikor kis hajójával egy délelőtt három angol cirkálót küldött a tengerfenékre? A bibliából kivágott Dávid és Góliát képe ez, azzal a különbséggel, hogy itt egy Dávid három alig fölfegyverkezett Góliáttal vette fel a harcot.

A torpedónaszád éppúgy, mint főfegyvere, fokozatos műszaki fejlődés közben kapta jelenlegi formáját és tulajdonságait. A legelső torpedónaszád bizony elég gyarló kis alkotmány volt; ma ugyanazt látni, éppúgy mosolyra késztetne, mint Stephenson első mozdonya. Nem olyan

nagyon régen volt pedig, hogy egy ilyen kis alkotmányon éltem. Két tiszt, 14 matrózzal együtt, mint a szardiniák a pléhdobozban, de azért a miénk volt a világ! Később újabb és újabb gépek, turbinák, motorok, a megkövetelt gyorsaság mindig nagyobb fokozására. Enélkül ennek a harceszköznek hatása illuzórikus lesz, mert így alkalmazásának alapfeltétele hiányzik. A naszádok közvetlen leküzdésére egy újabb hajótípus, a torpedórombolóé, keletkezik még fokozottabb gyorsasággal és már hatásos tűzérséggel. A fejlődési folyamat tovább tart, tovább, a tökéletesség felé mindaddig, míg csak az emberiségnek kielégíthetetlen igényei biztosítására és kiegyenlíthetetlen ellentétei miatt a fegyverek és harceszközök tökéletesítésére, más lehetőségek híján, szüksége lesz.

Nekem azonban nem a jövő bizonytalan képeire, hanem vissza a múltba kell tekintennem. Látom, amint egy nagy, szürke hajó és nyomában sok apró, akárcsak a vadkacsaanya kicsinyeivel a nádasból kiúszik, egy sziget-csoport mögül előtűnik és irányt vesz a szabad tenger felé. A letűnt nap bíborvörös nyugvó helyét még nem takarta el egészen az est homálya, de köröskörül már lassan erőt vesz az elhaló nappalon; a sűrű felhők fátyolt húznak a csillagok elé és a ringó hullámokra sötét, indigókék árnyék borul. Megjön az éj. Néma árnyképek a hajók az éjben, melyek hamar elsímuló, dellejfényű harázdákat vonnak a vízem. Aztán parancs jön: Előre! És előretörnek a naszádok mind tajtékzó orral, mint a nemes paripák vagy fürge lábú agarak és fehéren habzik a sötét víz nyomukban. Hol van a vad? Előb egy fekete test elmosódott, inkább elképzelt körvonalai bontakoznak ki a tintasötét háttérből; hirtelen egy élesen fehér sugárkéve fúródik bele az éjbe és tétován tapogat végig a habokon. Észrevett, nem vett észre? Nem, mert a sugárkéve visszahúzódik; ha nem látott, akkor teljes erővel előre! Másodpercek mulnak el, míg váratlanul egy vörös jelzőrakéta csattan el az égen: az első torpedó indulása; utána itt is, ott is a többi. A szirénasípok hosszúra nyújtott üvöltése hallatszik. Hirtelen kigyulnak a fénykévek a célhajón és kísérteties árnyvonalakat vonnak a felhőkre, majd vakító ezüstöt szórnak szét a habzó víz felszínére. Ez a torpedótámadás. Hány nehéz éjben számtalanszor megismételt gyakorlatunk volt ez, amely a szem, a fül és az összes idegek tökéletes munkáját követelte meg, de azért mindig nagy érdeklődést tudtak belőlünk kiváltani. Nem más ez, mint a sakk mesterek játszmája; a figurák mindig ugyanazok, csakis attól függ a játék értéke és értelme, hogy ki mozgatja őket.

Ne higye azonban senki, hogy nem voltak nehéz órái is a torpedó-mesterségnek. Csak egyet említek: mit szólna a tüzér, ha csak, mondjuk, minden századik kilőtt lövedéket kellene is megkeresnie és visszahoznia az ágyújához? Nekünk minden egyes gyakorlatra kilőtt torpedót szemmel kellett kísérenünk és újra befognunk. Minden torpedó nem volt szelíd; voltak ravaszul csökönyösesek is, amelyek egy hirtelen fordulattal eltűntek; voltak notórikusan csintalanok is, amelyek a legrövidebb úton, egyenesen a tengerfenékre mentek. Kissé fodrosabb vízfelületen már a torpedó nyoma alig volt látható. Akár anyag- akár kezelési hiba okozta is elvesztésüket, nagy értékük miatt meg kellett őket keresni. Keserű órák voltak ezek, jó vagy rossz időben, nap-nap után, míg végre egy szerencsés véletlen, egypár a vizen mutatkozó buborék vagy olajfolt nyomán megint megtaláltuk a torpedót. Nem csoda tehát, ha minden egyes torpedó kilövésénél meglehetősen kevert érzéssel vettünk tőle búcsút.

A vaslemezről épült könnyű járműveken a személy-

zet nyáron a hőségnek, télen a mostoha időjárásnak majdnem védtelenül volt kitéve; a viharban felkavart tengeren, mint a dióhéjat, úgy dobálták a hullámok; bizony nagyon sokszor megesett, hogy felfordultak a fazekak is és ebéd nélkül maradtunk mindnyájan, vagy ha lehetett is főzni, úgy mozgott alattunk a fedélzet, hogy nem találtunk a kanállal a szánkba. Nyáron ugyanis nagyon szelid az Adria, de télen felváltva vagy a bóra északkeletről, vagy a sirokkó délkeletről szánt végig rajta; sokszor napokon át birkózik egymással ez a két szél, míg az egyik vagy a másik úr marad a vizeken. Mivel a járóművek könnyen megsérülhettek, örökös elővigyázattal kellett velük bánni, ami sok gondot és figyelmet igényelt, de azért mégsem cserélt a torpedónaszádok személyzete senkivel. A tiszt aránylag fiatal korban jutott felelősségteljes önállóságra, amely természetesen önértetének hízelgett és szolgálatkedvét emelte; a legénység pedig nehéz külső szolgálata mellett megérdemelten több szabadságot élvezett a kikötőben, mint az más hajókon lehetséges volt. Ennek a nevelési rendszernek helyességét legjobban az igazolja, hogy a flottában előforduló, kívülről szított zavargások sohasem terjedtek át a sokat foglalkoztatott könnyű járóművek kötelékeire. A lázongás, a fegyelem eme rákfeneje, mindig és mindenütt a csatahajók testét kezdte ki először. Sohasem volt okom rá, hogy ne bízzam a torpedónaszádok legénységében, pedig 120 hónapon keresztül sokszor nehéz órákat éltünk át együtt.

Látom fürge kis hajómat, amint a bórától felkavart Quarnero hófehéren szegélyezett hullámain törtet keresztül Promontore felé, hosszú, fekete fátyolt húzva maga után, amint füstjét a szél lenyomja a vízre; a tajtékzó hab átesap a hajón és az arcomat éri, melyen már ujnyi vastag a sóréteg; mögöttünk a Monte Ossero kristálytisztán, mintha ollóval kék papírból vágták volna ki és ragasztották volna fel a még ragyogóbban kék égre. Milyen szép kép is volt ez, még ma is tudok gyönyörködni benne!

Látok Istria nyugati partján egy csendes, elhagyott kikötőt, ott pihen meg a május egy meleg éjjelén körjárat után hajóm; a kikötő bejáratánál egy kis világítótorony fénye csillog fel, szabályos ütemekben; a magas égbolt tündöklő csillagokkal van teleszórva. Minden hallgat, minden vár és figyeli a tenger mély lélegzését. Nagyon messziről egy szerelmes halláslegény dala száll felém, vagy talán csak a képzelet hozza ide, az is lehet; majd egyszerre a balzsamos éj csendjébe vág a parti bozótok felől a csalogány, bűbajos művészettel. Emlékszem, akkor még megértettem a kis művészt magam is és dala élénk visszhangot keltett a lelkemben. Hallgattam sokáig, sok mindent kihallgattam belőle, amíg engem is elnyomott az álom, mint hű kis kutyámat már előbb az ölemben.

XII.

Ha a földrajz szempontjából jellemzem a volt osztrák-magyar tengerpartot, úgy azt kell mondanom róla, hogy nagy általánosságban a velenceiek barbár erdőirtásai miatt kopár, száz és száz apróbb-nagyobb sziget-

tel, szigetcsoportokkal szegélyezett, zeg-zugos és részben nehezen megközelíthető vidéket alkot. Itt-ott azonban az Istentől megáldott természeti szépségekben pompázó pontjai is vannak, melyeknek párját kereshi kell. Gravosa-Raguza a francia Riviera legszebb pontjaival is felveszi a versenyt. Egy elmúlt, dicső korszak antik emlékei és örökzöld ligetek között a virágok színpompájában kérkedő kertek, a kékszín ezerféleségében változó tenger és háttérnek a magas, hóval fedett dinári Alpok képe csodálatba ejt minden nézőt. Másutt egy-egy várrom, gyönyörű százéves piniák vagy fekete-zöld ciprusfák között egy-egy kápolna vagy elhagyott kolostor tekint le valamelyik magaslatról. A cattarói öböl fjordszerű, magas hegyekkel körülvett vadregényes tája, a nyugati Istria part tarka színfoltokat alkotó, templomtornyos városkái, egyik a másik után, mind szebbnél-szebb képeket adnak, azonban csak a távlat panorámájában. Középről a visszamaradottság és a nagy szegénység bántja a fürkésző szemet. A kopár kövekből legtöbb helyen generációk fáradságával szerezte meg a földműves azt a talpalatnyi földet, amely néhány kéve gabonát termelt, vagy ahol egy pár olajfa vagy szőlőtőke gyökeret tudott verni. Nagy szegénység mindenütt és fáradt egykedvűséggel tűrt kilátástalanság jobb viszonyokra. Szegényes halászfalvak, melyeknek lakóit csak a tenger és a nehezen megszerzett kukoricaliszt táplálja. Ez a szegény nép nem vágyik kulturára, de nem is nyújtotta neki senki.

Póla, amely Velence elvesztése után a Monarchia főhadikikötője lett, mindvégig nem volt más, mint egy katonasággal erősen feltöltött és erődítményekkel övezett halászfalu, lakossága pedig a nemzetiségek nem egészen szerencsés keveréke, tiszteletreméltóbb jellemvonások nélkül. Tradíciói abban merültek ki, hogy falai egy római telepítvény romjain épültek. Nyáron poros, télen járhatatlanul sáros. Ami ebben a városban az európai fogalmaknak, beleértve még templomát és temetőjét is, félig-meddig megfelelt, azt a haditengerészet maga létesítette. A tengerész tisztikaszinó volt az az egyetlen hely, ahol túlzott fényűzés nélkül, tényleg kultúrélet volt lehetséges. Egy-két bál, jelmezes mulatságok és a kiképzés magas fokán tartott zenekar hangversenyei szakították meg az egyhangúságot. A tisztikar azonban életének legalább felét Pólán kívül töltötte el.

Trieszt és Fiume tekintélyes kikötők voltak a Monarchiában. Trieszt mindig az olasz irredenta forró levesét kanalazgatta; a tenger mélyébe rakott magyar milliókon felépült Fiume nyugalmát pedig másfajta nyugtalan politikai álmok zavarták. Ma látszik, hogy csalóka álmok voltak! Sebenicó, Spalató, mint kereskedelmi kikötők, alig bírtak jelentőséggel. Mindeme viszonyok hátrányait a haditengerészet, sajnos, teljes mértékben megszenvedte. A legelszomorítóbb azonban az volt, hogy bárhová jöttünk, mindenütt idegenek voltunk; a hontalanság nyomasztó érzésével érkezünk haza sok tízezer kilométeres utakról, szeretettel nem várt senki, mert nem számítottak bennünket sehol maguk közé; úri jogainkat elismerték, de mi nem hiányoztunk nekik. Ezzel az érzéssel megterhelve védtük mégis 52 nehéz hónapon keresztül a partokat olyan szívóssággal, hogy abból egy tenyérnyi föld el nem vészett a háborúban. Néhány támadás érte ugyan a partokat, de ilyenkor mindig az ellenség vallotta kárát. Főlesküdt hűséggel egy idegen várat védtünk, amely szintleg a saját zászlónkat viselte.

Dalmácia mindig mostohagyermek volt a Monarchiának, amely jazzal bosszulta meg magát, hogy végül

A Vaskoronarend francia eredetű; I. Napoleon alapította 1805 január 5-én, Milánóban történt megkoronázásának emlékére. Az olasz királyság feloszlásával 1814-ben ez a rendjel megszűnt; az olasz területek új ura, I. Ferenc osztrák császár azonban 1816 január 1-ével ismét életre hívta, „Österreichischer Orden der Eisernen Krone” név alatt. A rend nagymestere a mindenkor osztrák császár volt.

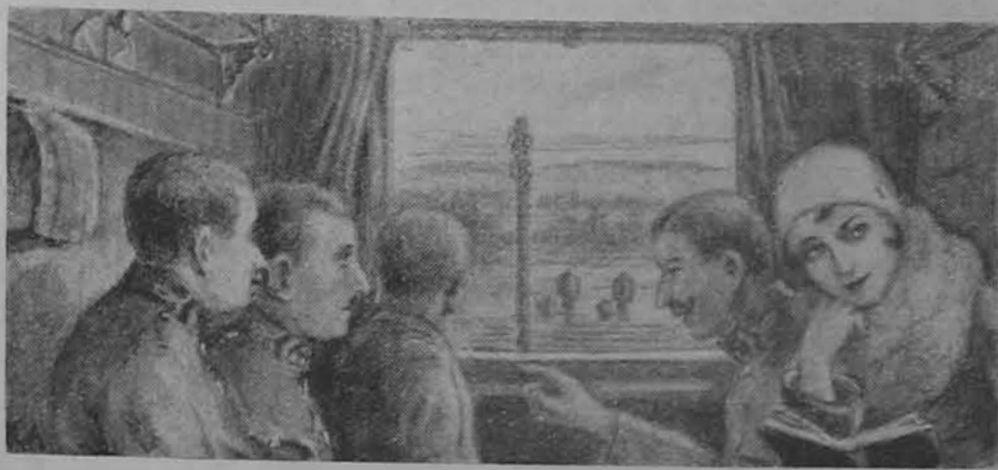
teljesen megtagadta a rokoni kötelékeket. Ha visszagon-
dolok arra, hogy a festői cattarói öböl partjain nem volt
egyetlen modern szálloda sem, úgy ma teljesen érthet-
lennek tartom azt a közönyt, amellyel ezt a szebb sorsra
érdemes tájat az idegen forgalom elől elzárták. Annyira
csendes volt ez a vidék, hogy az időnként az Adriába
tévedt fókák is itt telepedtek meg, ha nem saját szemem-
mel láttam volna néhány példányt, magam sem hinném.
A bálnák egy kisebb fajtája többször megfordult a déli
Adrián, ez már inkább köztudomású. A hajójáratok is
már úgy voltak beállítva, hogy az érdeklődő idegen csak
keresztülhajózott ezen a vidéken, de arra már nem volt
módja, ha jó szándéka lett volna is hozzá, hogy kényelem-
ben közelebből is szemügyre vegye. Eső után késő a
köpönyeg, mondhatnám én is. Ez bölcs közmondás, de
egy későn nyújtott köpenyben is jól esnék felmelegedni.

Nem útleírást akartam adni, nem is emlékirato-
kat közölni. Mindezekből elég van már, sőt több mint
kellene, hisz felét sem olvassák. Nem; engedtem, hogy
gondolataim, melyek már több mint 10 éve fogva voltak,
visszakalandozzanak a rég elhagyott vidékekre, rég elfa-
kult képekről töröltem le a poros pókhálókat, hogy így
színeiket felfrissítsem. Képzeletben visszamentem a ten-
gerre, amelyről egyszer azt hittem, hogy egész életemet ki
fogja tölteni. Visszamentem, hogy hallgassam, mit susog-
nak a hullámok lassú ringásban, hogy halljam a bóra
süvítését és a partokat verdeső habzó vízhegyek dörgé-
sét, hogy lássam a sirokkó sötéten gomolygó felhőit a
haragos hullámok felett, hogy lássam az elhagyott szirte-
ken hűségesen őrtálló világítótoronyokat és a körülöttük
vijjogó sirályokat és hogy lássak kint a láthatáron megint
kibontott vitorlákka] egy karcsú hajót elsiklani, — mert
visszavitt a vágyakozás.

A tenger rabszolgatartó királynő és az marad mind-
végig; örökre fogvatartja azt, akin egyszer már erőt vett
mérhetetlen hatalma. Ma azon vitatkoznak, hogy hős-e
vagy embergyülölő a nemrégiben hazatért Alain Gerbault,
a tengerek francia vándora, ki 1924. évi október 2-ika óta
majdnem öt évig egyfolytában kóborolt kinn egyedül a
földgömb vizein. Sem az egyik, sem a másik; én azt hi-
szem, ő is a tenger foglya, akinek talán egy éppen olyan
mély keserűség ül lelkén, mint maga az a sötéten zöld,
haragos tenger, amelynek nagylelkűségére bízta gyenge
kis hajóját és amely talán végül még arra is meg fogja
tanítani majd, hogy mi az: feledni.

A végére értem. Nem emlékkönyvet lapoztam át, a
lelkembe van beleírva mindaz, amiből válogattam. Egy
letűnt világból csak a képzeletnek eme levendulaszagú, szí-
nét vesztett képeskönyve maradt meg nekem. Természet-
ben, kézzelfoghatóan, csak egy piros-fehér-piros árbo-
cszalag; ha kezembe kerül néha, alig hiszem, hogy az én
hajómról való — arról, amelyet én vezettem valamikor
keresztül-kasul az Adrián.

*A népek csatájában, Lipcsénél (1813 október 16—18.) a szövetségesek serege 91.000 osztrák-magyarból, 120.000 orosz-
ból, 72.000 poroszból és 18.500 svédből állott, 1384 ágyúval; vagyis összesen 301.500 emberből, közte 56.000 lovassal. Ez a hatalmas sereg, bár legyőzte Napoleonnak 171.000 emberből és 700 ágyúból álló seregét, mégis 53.800 embert, közte 21 tábornokot és 1804 tisztet veszített. A veszteség így oszlott meg: osztrák-magyar csapatok 8 tábornok, 411 tiszt és 14.541 katona; oroszok 600 tiszt, 15.500 katona; franciák 36 tábornok, 22.600 katona; svédok 310 ember. A franciák 36 tábornokot, 45.000 halottat és sebesültet, 15.000 foglyot, 325 ágyút, 28 zászlót és sust, végül 900 lőszerkocsit veszítettek.*

ÓVAKODJUNK A KÉMEKTŐL! A belgrádi tanár.

Írta: Bl. Jenitsch százados.

Ártatlan vagyok: a háború alatt az osztrák-magyar és a német kémek éppenúgy dolgoztak Szerbiában és Oroszországban, mint a szerbek és oroszok nálunk vagy Németországban. De különbséget kell tenni olyan kémek között, akik aljas Júdáspénzért dolgoztak és azok között, akik mint diplomaták, politikusok, tisztek és hasonló előkelő állású emberek, izzó hazaszeretetből vagy parancsnak engedelmeskedve, életükkel játszottak, amikor kémkedéssel tettek szolgálatot a hazájuknak. Mert a kémkedés sokszor éppen akkora bátorságot és önfeláldozást kíván, mint egy századnak a legveszedelmesebb tűzbevezetése és előre-
vitele.

A különbség természetesen csak a kémkedésnek magá-
nak, jobbanmondva a kém személyének erkölcsi megítélésében rejlik, nem az ellenük való védekezés éberségében, vagy magának a kémkedésnek, mint a legveszélyesebb bűncselekmények egyikének a büntetőjogi megtorlásában.

A háború első napjaiban természetes és emberileg ért-
hető jelenség volt, hogy minden ellenségessé vált idegen állampolgárt kémgyanusnak tekinttünk. Ennek az lett a következménye, hogy az idegen állampolgárokat nálunk is — úgy, mint akármelyik más államban — tömegesen internálták s hogy az internáltak közé kevésbé veszélyes, sőt egyenesen ártatlan emberek is bekerültek. Másrészről azonban nagyon sok olyan idegen állampolgárt szabadon bocsátottak, akik mint ártatlan kereskedők, turisták vagy nyaralók szerepeltek ugyan, de akikkel szemben a bizalmatlanságnak inkább lett volna helye, mint a lovagiasságnak. Ilyen túlzott lovagiasság volt például Putnik vajdának, a szerb vezérkar főnökének a szabadonbocsátása, aki aztán később Potiorek tábornokot legyőzte. Utólag — későn természetesen — kiderült, hogy vele együtt egész sereg szerb vezérkari tiszt tartózkodott Stájerországban. Karinthiában és Krajnában, akik ezt a fontos felvonulási területet a legalaposabban felderítették. Majdnem mindeniknek sikerült sértetlenül visszajutni Szerbiába. Én tudom, mert az egyik legügyesebb ilyen szerb kémmel magam is — felsültem.

A hadüzenet napján — hírszerzőtiszt voltam Grácban — távbeszélőn jelentette nekem a Maria-Trost-i csendőrörs, hogy a fürdő egyik villájában egy szerb tanár lakik a feleségével és két gyermekével. Az egyik gyermek súlyosan megbetegedett és ezért nem tudnak visszautazni Szerbiába.

A tanárt azonnal elővezettettem a csendőrökkel. Jóvágású, elegáns, kifogástalan viselkedésű férfi volt, igazi tanártípus, barna szakállal; jóságos szemei fölött aranykeretes szemüveget viselt. Szívélyes közvetlenséggel el-

mondta, hogy egy bécsi specialista tanácsára választotta nyaralóhelyül Grácnak ezt az egészséges vidékét; a nyaralást arra is felhasználja, hogy a gráci egyetem könyvtárában történelmi tanulmányokat végez. A háború itt találta, most a gyermeke betegsége miatt nem tud még visszautazni, de kérte, hogy a gyermek felgyógyulása után engedjék vissza Szerbiába, hiszen ő úgyis csak a tanulmányainak él, politikával sohasem foglalkozott.

A házkutatás eredménytelenül végződött. Igazolványai rendben voltak: Dr. Kovaric Sándornak, a belgrádi egyetem régiségtanárának nevére voltak kiállítva. Tudományos könyveken és feljegyzéseken kívül semmi gyanusát nem találtunk nála. Így azután a tanár urat rövid vizsgálat után kívánságához képest a családjával együtt áttettük a határon, de előbb — talán túlzottnak is látszott óvatosságból — lefényképeztük.

Néhány héttel később egy Marburg melletti községben a csendőrök elfogta az ottani szlovén tanítónőt, aki erősen szerbbarát kijelentéseket tett. Akkor az ilyen esetek — sajnos — szinte napirenden voltak s nem is tulajdonítottunk a mi szempontunkból különösebb fontosságot, annál kevésbé, miután az ilyen feljelentések sokszor gyűlöletből vagy bosszúból is eredtek.

Feltűnő volt azonban, hogy a leány minden erejéből védekezett a személymotoszár ellen. Az őrparancsnok feleségét, aki meg akarta motoszázni, össze-vissza karmolta és harapta. Amikor pedig látta, hogy semmiféle ellenkezése nem használ, hirtelen kihúzta valamit a ruhája alól és a csendőrlaktanya ablakán kidobta. Előkeresték: egy harisnyakötő volt. A finom sárga selyemcsokor alatt egy kis ovális amulettet találtak a csendőrök s abban egy szép, elegáns tiszt fényképét. Váldíszes szerb vezérkari díszruhában, kis hegyes szakállal és jóságos szemekkel. Ha az ember a szakállát egy kissé nagyobbak képzelte nem volt más, mint — a belgrádi tanár!

Minden félreértés ki volt zárva, amint a nagyítóüvegen át nézett amulettet összehasonlítottuk az állítólagos dr. Kovaric fényképével. A két kép minden vonása tökéletesen azonos volt: a fej alakja, az orr, az áll, a fülek, sőt még az arckifejezés is, főleg, ha az ember figyelembe vette a „tanár úr” nagyszerű színészi képességeit.

A leány aztán beismerte, hogy a tiszt a vőlegénye s hogy Grácból sokszor meglátogatta. Arról — állítólag — sejtelve sem volt, hogy kém, vele legalább sohasem beszélt katonai dolgokról.

Gyanus volt, hogy a leány szobájában nagyon sok pontos fényképnagyítást találtak, amelyek a Tauern-vasút egész déli részét magukba foglalták. Mikor a leányt aztán sarokba szorítottuk, beismerte, hogy a fényképfelvételeket a szerb tiszt készítette, de hogy milyen célból, azt ő — a leány — állítólag nem tudta. Csak amikor szemrehányást tettem neki, hogyan volt képes tanítónő léte viszonyt folytatni egy olyan emberrel, akinek felesége és két gyermeke van, felvillantak a szemei és gúnyosan felelte:

— Ugyan, az nem a felesége volt, hanem egy özvegy testvére.

De már észre is vette, hogy túlsokat mondott. Összeszorította száját s többet aztán sohasem lehetett kivenni belőle, pedig jóhosszú ideig ült börtönben.

A nyolcvanhároméves Radetzky tábornagy az 1848. évi custozzai csatában reggel 3 órától délután 3 óráig nyeregben ült, anélkül, hogy egy pillanatra is lezárt volna. Fényes kíséretével egy kocsmához ért, ahol tisztjei kérték, hogy kissé szálljanak lóról, egy kis frissítőre. Az öreg tábornagy félhangon oda szólt parancsörtsztjéhez: „Ostoba fickók. Ha én leszálok, nem bírok majd megint felszállni.”

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség.

(22. közlemény.)

III. Alfejezet.

A csendőrség felelőssége a foglyok őrökísérésénél.

272. §. Az őrvezetők és csendőrök kötelesek a foglyok megszökésének meggátolása végett minden óvintézkedést megtenni, ellenben minden fölösleges szigorótól tartózkodni kötelesek. A törvény mindenkinek, de különösen a fegyveres hatalom tagjainak megtiltja, hogy azok a letartóztatott egyéneket rossz bánásmódban részesítsék, szidalmazzák, azokkal szemben erőszakosságot kövessenek el. Ellenállás vagy ellenszegülés esetében azonban fel vannak hatalmazva arra, hogy a velük szemben elkövetett tettelegességeket fegyveres erővel is visszautasítsák.

273. §. Tekintettel arra, hogy a csendőrök felelősséggel tartoznak azért, hogy a foglyok őrökíséréséből meg ne szökjenek, meg kellett engedni nekik, hogy az ilyen szökéseket a rendelkezésükre álló eszközökkel megakadályozhassák, amely célból a legjobban megfelel a bilincs- és fűzőláncoknak az alkalmazása.

Kivételesen a bilincs szorosabbra is fűzhető, különösen akkor, hogyha veszélyes gonosztevőről van szó vagy a foglyok fellázadtak vagy szökési kísérletet tettek.

Ellenben tilos nehezebb láncoknak alkalmazása vagy a foglyoknak más eszközökkel való megkötözése, esetleg a lószerszervényhez való kötése.

274. §. Az őrök-őrre kísérendő foglyok átvételekor az őrvezetők és csendőrök azoknak személyazonosságát megállapítani s egyben meggyőződni kötelesek, hogy nincsenek-e azoknál vágóeszközök, vagy olyan tárgyak, amelyekkel szökésüket előmozdíthatják. Ugyanekkor magukhoz veszik a foglyoknak pénzeit és egyéb értékeit. Ezekről az értéktárgyakról az őrökíséreti lapon említést kell tenni s azokat a foglyokkal egyidejűleg a rendeltetési helyen át kell adni.

Az útbaindulás előtti napon meggyőződni kötelesek, hogy a foglyok nem betegek-e és a szükséges lábbelivel és ruházattal el vannak-e látva.

275. §. A lovasított őrvezetők és csendőrök a foglyokat lóháton kísérik. Ilyenkor egyöntetűen kell, hogy legyenek ruházkodva és felszerelve. A gyalogőrvezetők és csendőrök szintén egyöntetűen legyenek felöltözve és felfegyverkezve, akik ha a foglyok kocsin kíséretnek, a kocsin szintén helyet foglalhatnak.

276. §. Az őrökíséret csendőrei fordítsanak különös figyelmet arra, hogy a foglyok bort, almabort és egyéb részegítő italokat mértéktelenül ne élvezzenek. Szesztartalmú likőrök fogyasztását feltétlenül meg kell tiltani. A dohányzást is megtilthatják, ha elővigyázatossági szempontból szükségesnek tartják.

Ha a csendőrök e rendelkezéseket pontosan és szigorúan betartják, akkor elkerülük azt, hogy útközben kellemetlenségek forduljanak elő s hogy a foglyok hibák elkövetésével az ő helyzetüket súlyosbítsák.

277. §. Miután a koldulást mindenütt és mindenkor meg kell akadályozni, a csendőrségnek kötelessége a rendelkezésére álló minden eszközzel meggátolni azt, hogy az őrökísérésre bízott foglyok adományokat kérjenek vagy fogadjanak el.

Az őrökíséret parancsnoka személyesen felelős azért, hogy ilyen törvénysértések elő ne forduljanak.

278. §. Az őrvezetők és csendőrök ügyeljenek arra, hogy útközben az őrökíséretet a közlekedő szekerek szét ne szakítsák; kerüljék a népes helyeket, a tömegeket és a nekik kijelölt utat inkább kevésbé forgalmas utakkal cseréljék fel.

Azok, akik az őrre való visszatérésük közben fogolyörzéssel megbízva nincsenek, kötelesek az őrre más úton visszatérni, hogy újabb területet érinthessenek és portyázhassanak le.

279. §. Menetközben a csendőrök a foglyokat egy pillanatra se tévesszék szem elől; vigyázzanak, nehogy azok valamely ürügy alatt megszökhessenek. Közelről kövessék őket, különösen erdőkben, szakadékokban, árkokban, patakok mellett, hegységeken és olyan helyeken, ahol az üldözés nehézséggel jár vagy ahol nagyobb népcsoportosulás van.

280. §. Abban az esetben, ha a foglyok fellázadnak és erőszakos megszökési kísérletet tesznek, az őrkíséret parancsnoka, aki fegyverének mindig töltve kell lennie, a törvény nevében utasítsa őket rendre és figyelmeztesse őket, hogy ha nem engedelmeskednek, fegyverrel fogja őket engedelmesre kényszeríteni. Ha ennek a felszólításnak eredménye nincs és az ellenállás folytatódik, a szökevények visszatartására és a lázadók megfékezésére fegyvert kell használni.

281. §. Ha a fegyverhasználat következtében a foglyok közül egy vagy több elesett, az őrkíséret parancsnoka köteles a legközelebbi békebíró vagy igazságügyi rendészeti tisztet a helyszínen való megjelenése végett azonnal értesíteni.

Az esetről és mindazokról a körülményekről, amelyek azt megelőzték, kísérték vagy követték, jegyzőkönyvet vesz föl.

Ugyancsak azonnal értesíteni kell a járásparancsnokot, aki a történetekről a század- és a légióparancsnoknak, az alprefektusnak és a köztársasági ügyésznek értesítést küld és azután a helyszínére kiszáll.

282. §. A jegyzőkönyvet az őrkíséret valamennyi tagja aláírja. A jegyzőkönyv eredeti példányát az igazságügyi rendészeti tisztnek, a másodlatát pedig a csendőrtisztület parancsnokának kell azonnal felterjeszteni, hogy az utóbbi az illetékes hatóságoknak a szükséges értesítéseket megküldhesse.

Az őrkíséret parancsnoka köteles a községi előljárót megkeresni a halotti anyakönyvi kivonat kiállítására és az elhaltak eltemetése végett. A temetéshez a köztársasági ügyész engedélye szükséges.

(Folytatjuk.)

CSENDŐR LEKSZIKON.

26. Kérdés: A járőr az 5007. P. M. 1924. sz. rendelet 22. §-ának a) pontjába ütköző kihágást (fegyverigazolványba fel nem vett vadászfegyver tartása) észlel. Hova kell a feljelentést megtenni, minthogy ily esetben az idézett rendelet 24. §-a szerint a községi előljáróság útján kell a pénzügyigazgatósághoz jelentést tenni?

Válasz: Az idézett rendelet 24. §-ának 1. bekezdése valóban úgy rendelkezik, hogy „az, aki a rendelet 22. §-ában felsorolt kihágásokat felfedezi, köteles erről közvetlenül az illetékes községi előljáróság útján a pénzügyigazgatóságnál jelentést tenni.” Az viszont a rendelet szerint kétségtelen, hogy az előljáróságnak a jelentés (helyesebben feljelentés) továbbításán kívül semmi érdemleges szerepe nincsen, mert a vizsgálat és a bírság kiszabása a pénzügyigazgatóság hatáskörébe tartozik. Ebből, valamint a rendelet egyéb rendelkezéseiből arra lehet következtetni, hogy a rendelet a magánszemélyek eljárását akarta megkönnyíteni, amidőn a jelentés átvételére kötelezte a községi előljáróságokat s nem tette ki a magánügyént annak, hogy feljelentésével az esetleges távoleső városban székelő pénzügyigazgatósághoz legyen kénytelen fordulni.

Semmi okát nem látjuk ennél fogva annak, hogy a csendőrség ily esetben a községi előljáróságot vegye igénybe közvetlenül, s azért feljelentésével közvetlenül fordulhat az illetékes pénzügyigazgatósághoz. Ha azonban feljelentését a községi előljáróságnak küldi meg, nem követ el hibát, mert betű szerint véve, a rendelet szerint jár el akkor is.

A kiszabott bírság felerésze egyébként a feljelentőt illeti a rendelet 26. §-a szerint. A feljelentésben tehát fel kell tüntetni az ügyben szolgálatot tevő járőr tagját vagy tagjait. Ezek részére a feljelentő jutalékát a pénzügyi hatóság hivatalból utalványozza ki, ha a kirótt bírság befolyik.

27. Kérdés. A községi előljáróság az elemi iskola részére hangszórós rádió-készüléket szerez be. Az iskola tanítója többször rádió-estét rendez s a község megjelenő lakosaitól a rádió hallgatásáért 5—20 filléres belépődíjat szed. Nem büntetendő cselekedet-e a tanító eljárása?

Válasz. Az iskola helyiségében a tanító vezetése alatt rendezett rádió-est nem tekinthető olyan „nyilvános hangversenynek”, amely a kih. Btk. 76. §-a értelmében a hatóság engedelmétől függne.

Más kérdés az, hogy jogosult-e a tanító eljárása, mikor belépődíjat szed. Előrebocsátjuk, hogy ebben nem látunk büntetendő cselekményt, hanem csak oly dolgot, amelybe a tanító feljebbvaló hatóságainak van beleszólása. Különben is tisztázandó lenne, mily célra szedi a tanító a pénzt? Nem járult-e ehhez hozzá a tanító feljebbvalója vagy maga a készülék tulajdonosa, a község előljárósága? Van-e a tanítónak valami oly szerepe az est rendezésében, amelyért bizonyos díjazás méltányos lehet? E kérdések megoldásán dől el az, hogy a tanító eljárása jogos-e vagy jogtalan.

28. Kérdés. Napilapoknak és folyóiratoknak fuvarozása vasárnapon és Szent István napján nem ütközik-e az ipari munkaszünetelések tárgyában fennálló szabályokba?

Válasz. A m. kir. kereskedelmügyi miniszter 1927. évi 69732. sz. rendelete szerint napilapoknak és folyóiratoknak szállítása vasárnapokon és Szent István napján végezhető egész napon át.

A rendelet nem mondja ugyan ki, de természetes, hogy oly napilapokról és folyóiratokról van szó, melyeknek megjelenési ideje ezekre a napokra vagy e napok tájára esik, mert régi vagy elhasznált ilyen műsajtótermékek még akkor sem fuvarozhatók ezeken a napokon, ha netán a közönség közt való szétosztás lenne is a fuvarozás célja.

29. Kérdés. A tolvaj nyílt helyről 10 pengőt meg nem haladó értékű bort lop. Egy barátjával együtt közösen elfogyasztja. A barát nem tud a bor eredetéről, de midőn megkérdi, honnan van a bor, a tolvaj azt feleli, hogy úgy szereztem s jelentősen mosolyog hozzá. A barát tudja, hogy a tolvaj szorult helyzetben van, mert a közös iváskor 2 pengőt kér tőle kölcsön. Tartozik-e bűnvádi felelősséggel a bor elfogyasztásához meghívott jóbarát?

Válasz. Nem tartozik bűnvádi felelősséggel akkor sem, ha bebizonyulna, hogy a bor lopott voltát nemcsak gyaníthatta, hanem tudta is. A lopás kihágása útján birtokba vett dolog megszerzése vagy az ily dolog elidegenítésében való közreműködés sem orgazdaságot, sem más büncselekményt nem képez.

30. Kérdés. A lakó a hátralékos lakbér megfizetése nélkül kiköltözik a bérebevett lakásból. A háziúr először, törvényes zálogjogával élve, vissza akarja tartani a lakó bútort, de a lakó rövid határidővel a hátralék megfizetését ígérve, a háziúr a bútor elfuvarozásába beleegyezik. A lakó azonban a határidő lejártával nem fizet. Erre a háziúr a lakó új lakására megy s volt bérlőjének néhány bútordarabját kocsira rakatja s zálogul elviszi. Jogos-e a háziúr eljárása?

Válasz. Nem jogos, mert a törvényes zálogjog gyakorlásáról szó nem lehet többé. Ez a zálogjog a bérelt lakásban levő ingóságokra vonatkozik, de különben is a háziúr a törvényes zálogjog gyakorlásáról kifejezetten lemondott, amikor lakójának kérésére halasztást adott a hátralék megfizetésére s a bútorok elfuvarozását megengedte.

Ily körülmények közt tehát a háziúr a Btk. 350. §-ába ütköző zsarolás vétségét követte el, mert volt lakóját erőszakkal arra kényszerítette, hogy a bútorok kézizálogként való megszerzését eltűrje.

31. Kérdés. A Szut. 330. pont 1. alpontja esetében a csendőr jogosult, míg a többi pontok esetében köteles a fegyverét használni. Miért van szükség a fegyverhasználatnál arra, hogy a jog és kötelesség között különbség tételessék?

Válasz. A Szut. megjelenése előtt többször képezte vita tárgyát, vajjon a szolgálatban álló csendőr fegyverhasználati jog-e vagy kötelesség? A régi Szervezeti Utasítás 12. §-ának

A Ferenc József-rendet I. Ferenc József császár és király alapította, trónralépésének első évfordulóján, 1849. december 2-án. A rend nagymestere a mindenkori uralkodó volt.

bevezető szavai világosan kimondották ugyan, hogy a csendőr fegyverének használatára mindenki ellen *jogosítva van*, minden olyan esetben azonban, amikor a csendőrt katonai őrnék kellett tekinteni, amikor tehát pl. katonai vagy honvédegyénekekkel szemben lépett fel, vagy amikor valamely őrhelyre kiállították, a fegyverhasználat joga a Szolgálati Szabályzat I. rész 577. pontjának rendelkezései értelmében mint kötelesség jelentkezett. A fegyverhasználatnak ez a kétféle értelmezése ugyan inkább csak elméleti kételyeket okozott, mert a gyakorlatban a csendőr az esetek túlnyomó részében fegyverét nem a Szolgálati Szabályzat, hanem a Szervezeti Utasítás adta jogán használta, mégis szükségesnek mutatkozott, hogy a Szut.-nak a fegyverhasználatra vonatkozó rendelkezései ebben a tekintetben is teljes bizonyosságot teremtsenek.

A Szut. 332. pontjából világosan következik, hogy a csendőr a fegyverét minden esetben, tehát akkor is a Szolgálati Utasítás 330. pontjában foglaltak alapján használja, ha mint kifejezetten katonai őr teljesít szolgálatot, azzal a különbséggel, hogy ez utóbbi esetben a 330. pontban felsorolt eseteken kívül a 332. pont esetében is köteles a fegyverhasználatra. Mert ha a csendőrt katonai őri minőségében a Szolgálati Szabályzat I. rész 577. pontjában foglalt fegyverhasználati jog teljes terjedelmében megilletné, nem lett volna szükség arra, hogy a Szut. 332. pontja az ott felsorolt esetek egyikét külön kiemelje.

Egyébként arra, hogy a csendőr fegyverét a Szolgálati Szabályzat I. rész 577. pontja alapján is használhassa, most már nincs is szükség, mert az említett pontban felsorolt összes esetek a Szut. 330. és ezt kiegészítő 332. pontjában mind benne foglaltatnak. Különbség csak a Szut. 330. pontjának 1. alpontját illetően áll fenn, amely esetben a fegyverhasználat a katonai őrnék kötelességévé van téve, a csendőr számára azonban csak jogként van biztosítva, azaz meg van engedve.

A jog és kötelesség fogalmát nem kell külön fejtegetnünk. Amihez az embernek joga van, azt, ha akarja megteszi, ha nem akarja, nem; vagyis rá van bízva, hogy a jogával élni kíván-e vagy sem; míg olyasvalaminek az elmulasztása, ami kötelességünk, büntetést von maga után. Aki *jogosult* egy kitüntetését viselni, az, ha akarja, viseli, ha nem akarja, nem, míg aki *köteles* a kitüntetését viselni (például díszben), az nem dönthet maga fölé, hogy feltűzi-e őket vagy sem.

A fegyverhasználati jog és kötelesség között való ezt a megkülönböztetést a csendőrségi szolgálat sajátlagos volta tette szükségessé. A csendőr sokkal jobban belevegyül a polgári lakosság mindennapi életébe, mint a felvezetett katonai őr és szolgálatának természete is olyan, hogy könnyen válthat ki nézeteltéréseket vagy meggondolatlan ellenszegülést. Lehetetlen lett volna tehát parancsolóan kimondani, hogy a csendőr mindenkit köteles lelőni, aki őt tettelegesen megtámadja vagy támadással veszélyesen fenyegeti, mert az előforduló esetek nagyon sokfélék, az ellenszegülés kísérő, hogy úgy mondjuk enyhítő és súlyosbító körülményei is igen változatosak s így nem volt más mód, mint a csendőr józan belátására és mérlegelésére bízni annak a megítélését, vajjon egy adott esetben valóban fegyverhasználatra van-e szükség vagy pedig nem áll-e más, olyan megengedett mód rendelkezésre, amellyel az ellenszegülést vagy a támadást a csendőr szempontjából ártalmatlanná lehet tenni. Ezt annál inkább is a csendőr megítélésére lehetett bízni, mert az I. pont esetében elsősorban a csendőr személyes biztonsága forog kockán, már pedig ha egy polgári egyének a saját belátására lehet bízni, hogy adott esetben egy támadás ellen fegyverrel védekezzék-e vagy sem, annál inkább rá lehet bízni azt a csendőrré, akit erre külön kiképeznek.

A csendőrség tekintélyét és a szolgálat érdekeit a 330. pont bevezető szavaiban adott felhatalmazással szemben a 334. pont 7. bekezdése védi, amikor kimondja, hogy a fegyverhasználat jogával nem élés miatt is felelősségre lehet vonni a csendőrt, ha azt gyávaságból tette, vagy ha lefegyverezték.

Nem így áll azonban az eset a 330. pont 2—9. alpontjaiban felsorolt esetekben. Az ezen alpontok alapján való fegyverhasználat nem a csendőr személyét, hanem másnak a személyét vagy érdekeit védi, ezeknél tehát nem lehet a csendőr belátására bízni, hogy azokat védelmébe vegye-e vagy sem. Így például a 2. alpont harmadik személy jogos védelmét, a 3. a törvényt képviselő csendőr szolgálati eljárásának zavartalan-ságát, a 4. és 5. a büntetettek elfogásának lehetőségét, a 6. a közrendnek, valamint az élet- és vagyonbiztonságnak közvetlen megvédelmezését, a 7. az állami érdekek fokozottabb védelmét, a 8. és 9. pedig a határok védelmét kívánja biztosítani. Egyik sem olyan szolgálati ténykedés, amelyet a csendőr

kedve szerint teljesíthet vagy elutasíthat, vagyis egyik sem jog, hanem kötelesség; világos tehát, hogy az ezek végrehajtásának biztosítására rendelkezésre bocsátott hatalmi eszközök igénybevétele sem joga, hanem kötelessége a csendőrnek.

Természetes, hogy ez a kötelesség nem feltétlen, azaz nem minden esetben áll fenn, hanem csakis akkor, ha a fegyverhasználatnak a 330. pontban pontosan körülírt előfeltételei is fennforognak. Ezek az első feltételek elsősorban arra vannak hivatva, hogy a csendőrnek támpontot nyújtsanak az egyes esetek megítélésénél, másodsorban pedig, hogy e megszorítások révén a céltalan vagy szükségtelen fegyverhasználatok elkerültesse.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Bűntény vagy baleset?

Írta: Horváth András alhadnagy (Gyöngyös).

Közismert alakja volt a mókás ifjú Vörös Sándor Pálfa községnek. Mindig derült, mosolygós az arca, jószágos szemei derék fiatalember benyomását keltették. Mondogatták is a faluban a leányos asszonyok, hogy szerencsés lesz a leányzó, akit majd oltárhoz vezet. Pénze, vagyona van és szeretni is lehet. Még az idősebb nénik is vonzódtak hozzá valami plátóiféle szerelemmel, mintha csak az ő fiuk volna.

Egyszer azonban a fülébe ment néhány asszonynak, hogy a Sándor azt a kikapós Balázs Katit szereti. Szereti határozottan, mert már többen látták esténként a Sióparton ólalkodni Sándort, már pedig ott csak a Katit lesheti.

Néhány mindentudó asszony hamarosan elkezdte, hogy Sándornak még meggyűlik a baja, ha a Balázs Katihoz jár, mert ők már látták, hogy csendőrök leskelődnek a Kati háza körül. Megtörténhetik, hogy Sándor majd kikap, kellene is neki, mert kár érte, hogy az a Kati úgy el tudja csavarni a fejét.

Később már sugdosni kezdték a faluban, hogy Sándor elszaladt a csendőrök elől, mert a Kati háza körül találták ólalkodni. Ennek aztán örültek azok, akik ráncos szemöldökkel néztek Katira. Sándor pedig gyanuban maradt. Arról is kezdtek már beszélni, hogy italos lett. A csendőrök már több éjjel italosan találták az utcán és hazakísértették.

Sötét volt még, de néhány mécses már pislákol, amikor csendőrrjárőr érkezett a faluba. A tyúkok még a szederfán ültek.

Fagyos februári idő volt. A járőr az utca közepén ment, mert ott símább volt az út. A járőrrel szembejött valaki, aki valószínűleg italos állapotban volt, mert néha ugyancsak elvesztette az egyensúlyt. Nehogy időelőtt észrevegye a járőrt, a csendőrök egy fal mögé állva várták a jámbort, hogy közelebb jöjjön.

— Hová mégy Sándor? — kiáltott rá erélyes hangon Serák Ferenc tiszthelyettes, a simontornyai őrs parancsnoka. Felelt Sándor: „Megyek haza.” A járőrvezető oda lépett hozzá, megfogta a kezét és fordított rajta egyet: „Így

ni! ha haza akarsz menni, akkor erre menj!" Vörös Sándor csak ekkor vette észre, hogy a tiszthelyettes úr van ott. Hebegett, bocsánatot kért, de az őrsparancsnok előtt nem volt neki pardon: megdorgálta és megmagyarázta neki, hogy Kati nem őhozzá való. Vörös Sándor szépen megköszönte az oktatást és megfogadta, hogy ezután nem jár Katihoz.

Néhány nap múlva, 1921 február 11-én ismét megjelent Simontornyáról egy járőr Pálfán rendes szolgálat közben. A járőr az előírt időnél később érkezt haza. Varga János törzsőrmester, a járőrvezető ekkor jelentette az őrsparancsnoknak, hogy az ifjú Vörös Sándor holléte utáni nyomozás miatt késtek a bevonulással.

— Mi van Vörös Sándorral? — kérdezte Serák tiszthelyettes.

— Én nem tudom, tiszthelyettes úr — felelte Varga törzsőrmester. — Azt beszélik a faluban, hogy az Egyed Jánosék lakásában az éjjel fejszével összevagdalták a fejét, a pénzét elvették, bőrkabátját lehúzták róla, azután kocsira téve elvitték a Sió hídjára és beledobták a vízbe. Nyomoztunk is az ügyben, de eredmény nélkül, mert nem találtuk meg.

Jelentette még a járőr, hogy csak az alább leírtakat tudták megállapítani:

Folyó hó 10-én este 9 óra tájban ifjú Vörös Sándort meglátogatta Kajdaesről Török György, aki jó barátja. Vörös Sándornál megvacsoráztak, azután Török György hívta Vörös Sándort, hogy menjenek el együtt Egyed Jánosékhoz, aki Török Györgynek apósa. Onnan majd kimennek a szőlőhegyre, s ott elszórakoznak. Vörös Sándor ebbe bele is egyezett és elmentek. Egyed Jánosékhoz érve a lakás ajtaját bezárva találták. Előkeresték a 18 éves szolgagyereket, hogy a házigazda és családja hollétét től megtudják. A szolgagyerek megmondta, hogy a gazdája és egész családja egy rokonukhoz mentek eljegyzési vacsorára, majd csak reggel jönnek haza. A lakás kulcsát azonban odaadta, hogy bemehessenek. Emezek ketten bementek a lakásba, hol több pintes üveg bort találtak. Találtak ott többféle ennivalót is, mire Vörös Sándor örömmel kiáltotta: „Minek mennék ki a pincébe, van itt minden és káposzta!” Mert a káposztát igen szerette.

Azután hozzáláttak az evés-iváshoz. Már éjjél után volt az idő, amikor Török Györgyöt elnyomta az álom, de még jobban az itóka. Csak úgy ruhástól lefeküdt a megvetett ágyra. Vörös Sándor egyedül maradt. Később, hogy ne unatkozzék, behívta a szolgagyereket és most már vele folytatta az italozást. Később Vörös Sándor letette a két kezét az asztalra, arra a fejét és jót bóbiskolt. A szolgagyerek pedig ott ült mellette. Egyszerre csak a szederfán ülő tyúkok között a kakas a szokásos módon jelezte a félnégyet. Vörös Sándor felébredt. Bosszantotta a kakas, „aki” éppen újra kukorékolj egyet. Ebből következett a baj, mert Sándor mérgesen felkelt, fogott egy borral tele bedugaszolt üveget, kiment az udvarra és az üveggel a tapintatlan kakast le akarta ütni. Az üveg azonban a szalmakazal tövébe, szalmahulladéokra esett s nem törött el. Felvette az üveget, bement a szobába és a bedugaszolt üvegből inni akart, de nem jött belőle a bor. Az üveget bosszújában a padlóhoz vágta, de most sem törött el. Erre bosszújában a padlóhoz vágta, de most sem törött el. Erre bosszújában a padlóhoz vágta, de most sem törött el. Erre bosszújában a padlóhoz vágta, de most sem törött el.

Ekkor káromkodva, vérével telefröcskölte a padlót. A szolgagyerek látva, hogy ebből még baj lehet, kérte, hogy menjen haza. Kezébe adott egy botot, hogy könnyebben mehessen s kikísérte a kapun is. Vörös Sándor azonban nem hazafelé, hanem Balázs Kati háza felé indult.

Reggel 7 órakor Egyed János a családjával hazaérkezett. Török Gyurit az ágyon alva találták, a szoba padlóján és a bútorokon véryomok voltak. Felkeltették Gyurit és felvilágosítást kértek tőle, de ő bizony csak akkor jött rá lassan, hogy hol van. Nem tudott felvilágosítást adni. Kérdezték a szolgagyereket, de az azt mondotta, hogy egész éjjel a löistállóban aludt, nem tud semmit.

Az Egyed János leánya lemosta a bútorokat, felmosta a véres padlót, azután elment a mézárszékbe húsért s ott többek előtt elmondta, hogy nem tudják, náluk mi történhetett, tele volt a szoba padlója vérrrel, a felmosásnál három mosdótál véres vizet vitt ki.

Vörös Sándort pedig az apja kereste, nem tudta, hová lett, csak, hogy az este Egyedékhez ment. Pár perc alatt tele lett a falu a hírrrel, hogy Vörös Sándort az éjjel az Egyed Jánosék lakásán meggyilkolták, elvették a pénzét és a bőrkabátját, azután Egyed János kocsin kivitte a Sióhídra és a vízbe dobta.

Az eltűnést az őrsparancsnok nekem telefonon bejelentette, mire a pótnyomozás megejtése végett vele azonnal Pálfára mentem. Török György ekkor ismeretlen helyen volt, mint vásároló ember. Kikérdeztük a családtagokat, akik azonban nem tudtak, de nem is tudhattak felvilágosítást adni, mert alibit igazoltak. A szolgagyerek pedig elmondta az esetet addig, amíg Vörös Sándort az udvarból kikísérte.

A szolgagyerek bemondásának hitelt adva az irányban nyomoztunk, hogy Vörös Sándor járt-e Katán és nem esett-e esetleg a Sióba? Eredménytelen maradt.

Mivel a községben csak gyilkosságról beszéltek, hogy fejszével verték agyon Sándort, hogy kocsival vitték ki a Sióba, azért — inkább a közhangulat megnyugtatósa végett — házkutatást tartottunk Egyedéknél. Meglepetésünkre találtunk egy véres fejszét és egy szintén véres kocsideszkat. Egyed János azzal védekezett, hogy nem tudja, a fejsze mitől véres, a kocsideszka pedig azért véres, mert pár nappal előbb egy csikója megdöglött, annak a bőrét lenyúzta és az így lefejtett csikót vitte ki kocsin a dögtérre. Ilyen csikó tényleg el volt ásva a jelzett helyen, a bőrét pedig akkor már eladta egy ismeretlen házaló zsidónak. A véres fejszéről hamarosan kiderült, hogy az nem vér a fejszén, hanem rozsdá, a véres kocsideszkaról pedig, hogy nem emberi, hanem állati vér volt rajta.

Holtpontra jutott a nyomozás, abba kellett hagyni. Leszögeztük azonban a nyomozás végén, hogy a szolgának igaza lehet, mert Vörös Sándort jól ismertük s tudtuk róla, hogy ha ittas, nem fekszik le, hanem kóborol. Jelen esetben is Katihoz akarhatott menni s részeg fővel a Sióba eshetett.

Lassan aztán lecsillapultak a kedélyek, csak id. Vörös Sándor nem volt kibékülve a nyomozással. Igaz, hogy mi sem. Mindent elkövettünk, hogy az esetet tisztázzuk, de sehogysem ment.

Közben id. Vörös Sándor elhozatta a jó öreg V. F.-et, aki jósló, álomlátó és égforgástudó egyszemélyben. Mindenki meg volt Pálfán győződve, hogy V. F. megálmodja, hogy ki volt a gyilkos. Ott álmodott három hétig az id. Vörös Sándor házában; sokat aludt, mert az asztal mindig meg volt rakva sós pogácsával és egyéb jóval s volt bőven a jó pálfai vörösből is. Három heti eredménytelen álmodozás után azonban V. F. búcsút vett Pálfától. Sajnáltuk, hogy nem ért el eredményt, de hát ő sem tehetett róla, akárcsak mi.

Id. Vörös Sándor nem volt nyugodt. A csendőrség beleegyezésével a saját költségén két magánnyomozót

hozott. Ezek két órán belül tisztázták az esetet. Megállapították, hogy ifj. Vörös Sándort Egyed János és Török György fejszével agyonverték az Egyed lakásán, azután kocsin kivitték a Sió-hídjára és beledobták a vízbe, a víz pedig elvitte. Török György — a jelentés szerint legalább — töredelmesen be is vallotta a cselekményét, úgy, ahogy azt a faluban is beszélték. Egyed János azonban a legerélyesebb nyomozás után is konokul tagadott.

A gyilkosság híre még jobban elterjedt. A fővárosi lapok hosszasan írtak róla, krajcáros ujságokban le is volt rajzolva, hogyan vágta Egyed János fejszével az ifj. Vörös Sándor fejét. Ránknézve persze nagyon bántó volt a dolog, mert a lapok szerint a csendőrök két hétig sem tudták kinyomozni az esetet, a magánnyomozók pedig két órán belül teljes eredményt értek el.

Elég az hozzá, a két tettes bekerült a szekszárdi kir. törvényszék fogházába, mint vizsgálati fogoly. Nem a csendőrség kísérte be őket.

Nyugtalanul, de mégis gyorsan, teltek a napok, hetek, hónapok. Június 25-én szólt a telefon. Serák tiszthelyettes jelentette: Pálfa község előljáróságától telefonon most közölték, hogy a Sió-folyóban dolgozó kotrógép felkavarta a Vörös Sándor holttestét. A vízből való kihúzásával most foglalkoznak. Rendelkeztem: Várjon meg, együtt megyünk Pálfára.

Szerettem volna látni, hogy a Vörös Sándor feje tényleg szét van-e verve fejszével? Megvan-e a pénze? A legközelebbi vonathoz szaladtam, mert az indulásig kevés idő volt. Simontornyára érve, az örsről együtt mentünk Serák tiszthelyetessel. Pálfán már deszkára volt téve a hulla. Rajta volt a bőrkabát, — abban az erszény és az összes pénze hiánytalanul. Sem a fején, sem más testrészén nem volt még csak karcolás sem, a tenyerén kívül. Örültünk, hogy mégis csak nekünk lett igazunk. Nem is a hídról esett a vízbe, mert a hídtól a vízfolyással ellentétes irányban, mintegy 500 méter távolságra találták meg, nem messze a Balázs Kati lakásától.

Az intézkedések megtétettek. A két vizsgálati fogoly rögtön szabadlábra helyeztetett. A boncolás megállapította, hogy a hulla élve került a vízbe, valószínűleg véletlen baleset folytán.

A boncolásnál jelen volt Reich Oszkár, a simontornyai járás főszolgabírája is, aki boncolás közben azt mondta az orvosnak: „A doktor úr minden szavára kő esik le a szívemről; mennyire meghurcolták az én derék csendőreimet. Most kiderült, hogy nekik volt igazuk”.

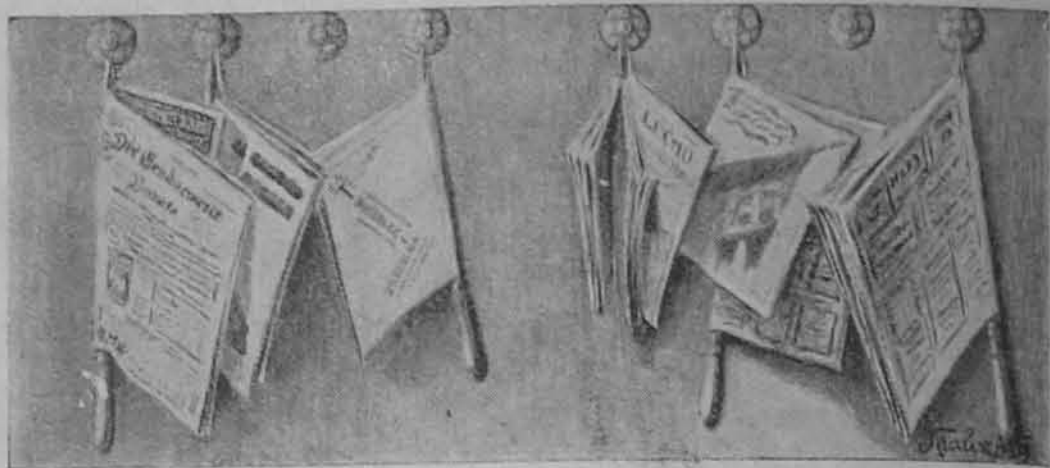
A Vörös Sándor elhalálozásának körülménye sohasem lett teljesen tisztázva: bűntény volt-e, vagy baleset? A valószínűség azonban nekünk adott igazat.

*

Fiatalabb bajtársaim ebből az esetből megtanulhatnak annyit, hogy nem szabad elhirtelenkedni semmit. Nem kell mindent készpénznek venni. A látszat gyakran csal. Könnyen gyanuba lehetett volna venni jelen esetben Török Györgyöt és a szolgát. A legnagyobb részletességgel kellett itt nyomozni, amíg csupán következtetéssel is meg lehetett állapítani, hogy baleset foroghat fenn. Hasznára vált a nyomozásnak, hogy az örs legénységének jó helyi és személyi ismeretei voltak.

Az ügy leírásának kiegészítéséül felemlítendőnek tartom még, hogy a Vörös Sándor ügyéből folyóan a tettesek egyike 2 évi, a másik 1 és fél évi börtönbüntetést kapott.

Tettesek alatt persze nem Török Györgyöt és Egyedi Jánost kell érteni.

LAPSZEMLE.

(Csehország.) Četnický Obzor.

3/1930. szám.

A belügyminiszterhez intézett nyílt levélhez — melyet legutóbbi számunkban ismertettünk — a lap a következő megjegyzéseket fűzi: Dr. Englis pénzügyminiszter nyilatkozata nagyon lelohasztotta a közalkalmazottak reményeit, mert szerinte a kívánságok teljesítésére nincs pénz, adófedezet pedig szintén nem áll rendelkezésre. A közalkalmazottak központi szövetségének vezetősége mégis foglalkozik a dologgal s legközelebb eloterjesztést fog tenni a miniszterelnöknek. E hivatalos jellegű lépéseken kívül minden alkalmat meg kell ragadni a helyzet javítására. Ez volt a célja a legutóbbi nyílt levélnek is. A kirívó igazságtalanságot azzal is szemlélteti, hogy például egy fiatal pénzügyőr havi 1400 koronával kezd, míg a csendőr csak 300 koronával. Az igazságtalanságokat meg kell szüntetni. A kívánságok teljesítését nem tartja lehetetlennek, csak kissé körül kell nézni. A csendőrség vezetésének felesleges dolgokra milliókat költ. A csapatcsendőrök létszámát apasztják, de a közigazgatásiak létszámához nem nyúlnak hozzá. A régi Ausztriában egy tiszt három szakaszt is el tudott vezetni, ma szakaszonként sok helyen két tiszt is van, pedig a mai viszonyok között egy tiszt akár 10 szakaszt is elvezethetne, mert elegendő segédszemélyzete van. Felesleges évenként 13—15-ször megsemmisíteni ugyanazon a helyen az irodai ügyvitelt. A szemlék úgysem terjeszkednek ki egyébre. A postánál ilyen célra két évenként is elegendő egy szemle. Dr. Englis beszéde csak a lakberek terén nyújt némi reményt a javulásra. A lakásfelszabadítás kapcsolatban ugyanis a kincstár pótolni fogja a felszabadítás mértékének megfelelően az állami alkalmazottak lakbértöbbletét. Ennél is tekintetbe kell venni, hogy a csendőrök többsége évek óta fizeti a magasabb lakbéréket. Az „Obzor” résen áll és minden alkalmat meg fog ragadni arra, hogy a helyzeten javítson.

A régi és új nyugdíjak egységesítése érdekében több képviselő törvényjavaslatot nyújtott be a képviselőházban. Reméli, hogy a kormány most már komolyan hozzálát ezen fájó kérdés rendezéséhez. Részletesen ismerteti az egész javaslatot.

Az összes közalkalmazotti szervezeteket közös harcra hívja fel az illetménytörvény ellen. Eddig minden szervezet és egyesület külön úton járt, pedig így nem lehet eredményt elérni.

Seidl képviselő interpellációt jegyzett be a belügyminiszterhez a pozsonyi országos csendőrparancsnokság ama törvénytelen eljárása miatt, hogy a rangosztályba nem sorolt havidíjasok egyes kategóriáinak szolgálati idejét és működési pótlékát az illetéktörvény ellenére azok hátrányára igazságtalanul állapította meg.

„Vegyes hírek” rovatában közli, hogy a törvény és különböző rendeletek ellenére ötletszerűen járnak el az altisztek előléptetésénél. A pontosan meghatározott szolgálati időt egyáltalán nem veszik tekintetbe. Ha e tekintetben interpelláció nem fog sikerrel járni, kénytelenek lesznek egyesek a közigazgatási bírósághoz fordulni.

Hosszabb cikkben támadja a felvidéki csendőrparancsnokságot észszerűtlen rendelkezései miatt, amelyekkel már nap-nap mellett kell foglalkozni. Személyi változásokat nagyon üdvösnek tartana.

A közbiztonsági szervek egyesülete elérte, hogy tagjai csak 11 szolgálatot teljesítenek havonta. Most azt kívánják, hogy a szolgálat nyolcórás legyen és azt napi nyolcórás váltással végezhessék. A csendőrségnél havi 20 vagy

még több szolgálat is van, de ezenkívül 12—14 készülségi szolgálatot is kell tartani és az összes irodai munkákat is el kell végezni. Így aztán a csendőr, aki szolgálatát különben is pihenésre alkalmatlan körülmények között végzi — hiszen nincsen az a falusi bíró, aki megengedje, hogy a csendőr a házában megpihenjen —, teljesen kimerül.

Sok csendőrt helyeznek át szolgálati érdekből „összeférhetetlen természet” címén, anélkül, hogy az illetőt ilyen állítólagos összeférhetlenségért csak egyszer is megbüntették vagy felelősségre vonták volna. Az illetőt az ilyen áthelyezés anyagi romlásba viszi, mert bútorai romlását senki meg nem fizeti, új lakására senki nem gondol. Legtöbbször pedig csak pusztá pletykáról van szó. Az „Obzor” azt ajánlja a csendőröknek, hogy a pletykálkodókat vigyék bíróság elé vagy más, rövidebb úton intézzék el az illetőt. Csak így lesz vége a sok pletykálkodásnak.

A csendőrszámvevőségeket a múlt év végével a fővárosokba vonták össze. A személyzetnek máról-holnapra kellett bevonulnia új állomáshelyére, anélkül, hogy megfelelő lakásról gondoskodtak volna számukra. Prága, Brünn és Pozsony a legdrágább helyek lakás szempontjából is. Nem törődött senki a nőkkel és családjukkal, gyermekeik iskoláztatásának nehézségeivel. Szükségesnek tartja, hogy, mint azt más tárcák is teszik, a csendőrök részére is építsenek megfelelő számban lakásokat minden helyen. Ezt azonban még akkor kellett volna megtenni, mielőtt a sok számvivőt e három városba összevonták volna.

Megemlékeztünk arról, hogy a már ismert Nowak törzskapitány körletében a hírszerző utasítást szóról-szóra fejből kellett tudni. Az „Obzor” közlése után az esetet kivizsgálták, a hírt valónak találták és a magolást beszüntették.

A napisajtó is foglalkozik a nyomozó osztályoknál uralkodó állapotokkal. Szaporításukat, kellő szárrú motorkerékpárral vagy személyautóval való ellátásukat és főként a minden tevékenységet megülő írásbeliségtől való mentesítésüket kívánják. Utóbbi célra állandó munkaerők beosztását tartja kívánatosnak. Mentésíteni kívánja őket a gyakori személyi változásoktól is, mert ez a szolgálat állandó beosztást kíván. A csendőrök ügyeivel a napisajtó mindgyakrabban foglalkozik.

Osztrák mintára, külön vasúti csendőrség megszervezését javasolja, mert a mostani romlott erkölcsi viszonyok között az eddigi vasúti őrszolgálat — Prágában összesen négy vasúti detektív van — nem elegendő.

A csendőrségi sisakok elleni harcában megemlíti, hogy a sisakokat szállító Hess O. F. cég cikkeket helyez el a napisajtóban, hogy a cseh csendőrségi sisakok mintája után két szomszédos állam csendőrsége is érdeklődik s azokat kiválóknak találta. Az „Obzor” kikel az ilyen reklámszerű cikkezés ellen s azt mondja, hogy a cseh csendőrök kész örömmel fognak lemondani az illető külföldi számára a sisakokról, hogy inkább annak a csendőrsége fagyjon meg bennük.

Egyik csendőr járőrszolgálat közben beleesett egy gödörbe s egy utána jövő borhélv beleesett a szoronyába és sérülése következtében meghalt. A csendőr első segélyben részesítette a sériültet s közben egy darabon legázolta a közelben lévő lucernást. Kártérítési pert indítottak ellene s most a kártérítésre kötelezték is. Az „Obzor” az esetet hihetetlennek tartja és a csendőrfelügyelő figyelmébe ajánlja.

A felvidékről senki sem jelentkezett számvevőségi tiszt vizsgára. Ezt a körülményt szégyenletesnek tartja. Az történt, hogy a rendelet szerint csak azok jelentkezhetek, akiknek legalább négy polgári iskolai végzettségük és „ízen jó” minősítésük van. Kitűnt, hogy akik az egyikkel rendelkeztek, nem rendelkeztek a másikkal s így valamennyien lemaradtak. A minősítések elleni panaszoknál azt mondták nekik, hogy csak nem gondolják, hogy panasszal megjavítják a minősítést.

—o—

(Franciaország.) L'Écho de la Gendarmerie Nationale.

2395. szám.

A lap hivatalos része közli az 1930 január 1-én kihirdetett csendőrségi kitüntetések. A becsületrend tiszt keresztjét kapta 6 törzstiszt, 1 százados, lovagkeresztjét 24 törzstiszt és 6 főtiszt. Katonai érem (médaille militaire) adományozott altisztek, csendőrök és gárdisták részére: 71 a párisi köztársasági gárdánál; 55 az 1., 2. és 3. számú párisi mozgógardánál; 52 a párisi légiónál; 803 a vidéki (1—20.) csendőrlégióknál; 10 a korzikai önálló századnál (compagnie); 10 az elzász-lotharingiai légiónál; 11 a rajnai

megszálló hadsereg légiójánál; 10 a levantei hadsereg tábori csendőrségénél; 4 a tuniszi századnál; 7 a marokkói légiónál és 20 a gyarmatok csendőrségénél.

A katonai érem tehát összesen 1053 esetben adományoztatott a különböző gárdáknál és csendőrségnél.

A francia képviselőház 1929 december hó 29-én tartott ülésén megszavazta a polgári és katonai állami alkalmazottak illetékeinek rendezése tárgyában benyújtott tervezetet, mely szerint 1930 március 31-től kezdődőleg a legalacsonyabb illeték 9000 frank, a legmagasabb 125.000 frank lesz.

2396. szám.

Az *Egyenruha és tekintély* című cikk szerint minden idegen elismeri, hogy a francia csendőrség egyenruhája egyike a világ legszebb katonai egyenruháinak. Hát még hogy festene a francia csendőr, ha nem fosztották volna meg a demokratikus takarékoskodás ürügye alatt egyenruháját a hagyományos díszjelvényeitől.

Ezek a jelvények pedig erősítik a csapat-szellemet, dísznyújtanak s emelik a tekintélyt. Hogy a tényleges katonák sorozását elősegítsék Afrikában és a gyarmatokon, máris szükségesnek találták a háború előtti színdús egyenruhákat újból rendszeresíteni. A süllyedés kora, mely az emberek kedvét a katonai szolgálattól elvette, lejárt. Vissza kell térni a régi jelvényekhez! A csendőrség teljes díszéhez vissza kell adni a lóherealakú vállszinórt (tréfles, a csendőrségi mell-dísz megerősítésére), a csendőrségi mell-dísz (aiguillette) és a fehér kardtartószíjat. A csendőrségi mell-díszhez évszázados mult fűz, nincs tehát joga senkinek azt elvenni, mert az a mult dicső küzdelmeire emlékeztet. Az elvétel csak rosszindulatú áskálódás eredménye. Éppen úgy vissza kell adni a csendőrtörzstiszteknek a hagyományos válldísziket (épaulettes), mely őket éppen úgy megalapítja, mint a gárdatiszteket. Hiszen a csendőrség a gárdának vidéki nővére. Rendezni kell azonkívül a mell-dísz viselésének módozatait, amelynek viseléséhez különféle ürügy alatt más csapatnemeknek is joguk van. A hagyományos buzérvörös kihajtás visszaállítása is szükséges. Kis dolgok mindezek, nem drágák, de emelnék a tekintélyt s a csendőrség kiegészítését is elősegítenék.

A versaillesi és környéki nyugdíjas csendőrök és köztársasági gárdisták bizottsága 1929 december 15-én Versailles-ben gyűlést tartott, ahol pontokba foglalták a különböző sérelmeket, melyek a nyugdíjasokat érték. A gyűlésen az elnök zóvátette, hogy a csendőrnnyugdíjasokról megfeledeztek, különösen ami a különleges csendőrségi pótdíj emelését illeti. Reméli, hogy az 1930. év ezt az igazságtalanságot jóvá fogja tenni. Az értekezlet a felsorolt sérelmek 1. pontja gyanánt kimondotta annak szükségességét, hogy ezen különleges pótdíj emelése úgy a ténylegesek, mint a nyugdíjasok részére szorgalmaztassék.

Párisban, a városházán tárgyalják a párisi köztársasági gárda költségvetését. Az ügy előadója Le Provost de Launay városi tanácsos volt. A tárgyalás folyamán szóba került, hogy a gárda költségeinek felét a város fedezi. Hozott azt inkább az állam, mint Páris városa veszi igénybe. Már 1912-ben visszatérítést követelt ezen a címen a városi tanács, mikor is az akkori hadügyminiszter, M. Messimy, a törvényekből bizonyította, hogy a gárda a csendőrség kiegészítő része, a belső rendet tartja fenn, állami csapat s nem kizárólagos városi szolgálatot teljesít, mint a tűzoltóság. Az előadó a vitában nem osztotta az akkori hadügyminiszter felfogását s azon a véleményen volt, hogy a város nem fedezheti egy 3000 főből álló csapat kiadásait, amellyel nem kizárólag ő rendelkezik. Adatokkal bizonyítja, hogy míg a gárda a városnak csak 173 esetben teljesített állandó szolgálatot, addig az államnak 402 esetben. Lépések történtek, hogy a gárda költségvetése jövőben a városi rendőrségéhez kapcsoltassék, — a költségvetés azonban most megszavaztatott.

—o—

(Ausztia.) Der Gendarmeriebeamte.

110/1929. szám.

Dr. Jellinek bécsi egyetemi tanár 30 éve folytat tudományos kutatást a villamossági körtan terén. Tapasztalatairól a közelmúltban Bécsben előadást tartott, amelynek tartalmát dr. Kimmel József csendőrszótárv-szemlélő (kb. a mi csendőrszótárvparancsnokunk) egy cikkben kivonatossan ismerteti. A nyomozó részére legfontosabb tanulság az, hogy a (vezetékben vagy villámcsapásban lévő) villamossági erőnek életestre gyakorolt külső behatása nem hagy minden

esetben égési nyomokat. A villamosságnak a testbe való behatolását ezért nem lehet mindenkor szabadszemmel megállapítani. Gyakran csak mikroszkópikus vizsgálat során fedezhetők fel a mechanikus behatás nyomai, amelyek fehérneműn a vászon szétmállásában, ujjakon, ujjnyomatvétel esetén, a papilláris vonalképben található fehér, kerek foltokban ismerhetők fel. Ki nem deríthető természetellenes haláleseteknél tehát, ha áramcsapás gyanuja forog fenn, de égési sebek hiányában azt nem lehet bizonyítottan venni, tanácsos a törvényszéki orvosszakértőnek a nyomozásba való bevonása.

Az osztrák csendőrség központi altiszti iskolájába való bejutás régebben felvételi vizsgához volt kötve, amelyet azonban néhány év előtt eltöröltek. A belügyminiszter most ismét kötelezővé tette ezt a felvételi vizsgát. A szakegyesülés ennek kapcsán közbenjárt felsőbb helyen, hogy a vizsga terminusát és tananyagát tudassák jóelőre az érdekeltekkel s adjanak nekik az előkészüléshez négyheti szabadságot. A többség az előadott kívánságokat csak annyiban méltányolta, hogy a vizsga időpontját 5—6 hónappal előtte közli a pályázókkal.

Helyreigazítás cím alatt a honvédelmi minisztérium hivatalosan cáfolja azt a hírt, hogy Nuskó központi igazgató (ottani csendőrségi felügyelő) nyugdíjazása előtt bizalmas tárgyalást folytatott volna aziránt, hogy a csendőrség a belügyminisztérium fennhatósága alól ismét a honvédelmi minisztérium fennhatósága alá helyeztessék.

Ez a cáfolat arra az általunk is közölt hírre jelent meg, amely szerint Nuskó központi igazgató nyugdíjazásának oka az lett volna, hogy titokban a csendőrség katonásítását készítette elő.

A szerajevói emléktábla.

Hogy mi okozta a háborút, afelett nem vitatkozunk ántántékkal. Nem azért, mintha nekik lenne igazuk, hanem, mert okos ember nem próbál érvekkkel meggyőzni senkit, aki pisztollyal hadonászik. De, hogy ki és milyen módon szabadította reá a világ békeességére a poklok minden furiáját, abban az egész világ egyetért.

Gavrilo Princip.

Most márványtáblát kapott Szerajevóban. Azon a helyen, ahol fejedelmi vért ontott és meggyilkolt egy senki- nek sem vétő, ártatlan asszonyt.

Legyünk tárgyilagosak: fanatikusok mindig voltak és lesznek is mindig. A hazaszeretet fanatizmusától még akkor sem szabad a lovagias rokonszenvet megtagadni, ha az ellenségnek használ is, elvégre mi is fanatikuson szeretjük Magyarországot. Az orgyilkos fanatizmus azonban ellenszenves és visszataszító, mert emberi mivoltunk etikájába ütközik. A Balkán külön erkölcsé megbocsát-hatja a gyilkosságot is: de emléktáblával megtisztelni egy világháború okozóját, nem két embernek, hanem millióknak és millióknak a gyilkosát: ez már valóban több annál, amit egy nemzet az egész emberiséggel szemben megengedhet magának.

Ajánljuk ezt az emléktáblát mindenkinek a figyelmébe, aki a háború bűnöseit kutatja. Ne levéltárakban keresgéljen, hanem fényképezze le bűnjelként a szerajevói emléktáblát és írja alája: Cui prodest? Kinek használt?

Kinek volt érdeke a világ pusztulása, kinek jelentett kizelfogható, térképen kirajzolható koncot a vérözön, kinek volt sürgös a háború mindenáron, gyilkosság árán is, ha kell: — márványtáblába vésték Szerajevóban.

Még használt vesszük majd ennek az emléktáblának!

—o—

Dr. Ladik Gusztáv államtitkár búcsúja. Meleg és bensőséges ünnepség folyt le a belügyminisztérium kis dísztermében február 3-án. *Dr. Ladik Gusztávot*, a belügyminisztérium adminisztratív államtitkárát búcsúztatta a belügyminisztérium tisztikarának élén *dr. Scitovszky Béla* belügyminiszter. Negyvennyolc évi tényleges állami és belügyminisztériumi szolgálat után ez év január hó 31-én saját kérelmére helyezték nyugállományba *dr. Ladik Gusztávot*, akinek a belügyminisztériumtól való búcsúzása is méltó volt ennek a félévszázados munkának az érdemeihez. A belügyminiszternek a 70 éves baráthoz és a 48 éves tisztviselőhöz sokkal több és melegebb szava volt, mint ilyenkor szokásos. Meleg szavakkal adott kifejezést annak a nagyrabecsülésnek és szeretetnek, amelylyel a nyugalomba vonuló ősz államtitkárt mind maga, mind pedig a tisztviselői kar is távozásában körülveszi. Az elmúlt majdnem öt évtized törvény- és rendelettárában — mondotta a belügyminiszter — mindenütt megtaláljuk a *dr. Ladik Gusztáv* tudásának, szellemének és alkotó erejének maradandó nyomait, amelyeknek nem kis szerepük volt abban, hogy jogalkotásunk mindig lépést tartott a kor színvonalával. Magas egyéni intelligenciája, nagy jogi tudása, az egész belügyminisztériumban közsímsert memóriája, szívós és következetes munkakészsége mind olyan értékei voltak a köznek, amelyeknek az ő eltávozásával nem szabad elveszniök. Habár a belügyminiszter kénytelen is volt a nyugdíjazás iránt benyújtott, indokolt kérelemnek eleget tenni, kiváló munkatársának munká'kodását a jövőben sem kívánja nélkülözni s egyenesen felkérte a távozó államtitkárt, hogy lelkének és szellemének értékeit bocsássa a minisztérium és az ország rendelkezésére, ha nyugállományban lesz is. Egyelőre a törvénytár szerkesztését továbbra is a nyugalomba vonult *dr. Ladik* államtitkár fogja végezni.

A belügyminisztérium tisztviselői kara nevében *dr. Blaha Sándor* h. államtitkár, a törvényelőkészítő osztály vezetője mondott búcsút a távozó államtitkárnak, aki könnyekig meghatva vá'aszolt s mondott köszönetet a szeretetnek azért a megnyilatkozásáért, amelyet mind a belügyminiszter, mind pedig munkatársai részéről tapasztalt.

A belügyminisztérium tisztikara művészi kivitelű ezüstvázát ajándékozott *dr. Ladik* államtitkárnak emlékül, amelybe *dr. Szathmáry István* klasszikus szépségű búcsú-sorait vésték.

Csendőrtiszti táncmulatság Budapesten. A Budapesten állomásozó csendőrtisztikar február 1-én a csendőrtiszti társalgó helyiségeiben táncmulatságot rendezett. A fényesen sikerült mulatságra igen sokan előtttek s maradtak együtt a legjobb hangulathoz a késő reggeli órákig. Megjelent a mulatságon *Schill Ferenc* tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelője, ott voltak továbbá a minisztériumi osztályok, a csendőrfelügyelőség, a tanulmányi bizottság és a felszerelési anyag-raktárparancsnokság vezetői, illetve magasrangú beosztottjai, valamint a budapesti csendőrkörület parancsnoka is.

A világháború 1914—1918. IV. kötet. A m. kir. *Hadtörténelmi Levéltár* kiadásában a napokban hagyta el a sajtót a világ-

Az általánosan ismert Shrapnel nevű ügyülővédéket 1803-ban találta fel Shrapnel nevű angol ezredes. Csodálatos, hogy a találmány igen sokáig figyelmen kívül maradt és csak a múlt század közepe felé kezdték általánosan használni.

háború történetének IV. kötete. Ez a kötet az események időszerebb csoportosítása céljából megjelenésben a II. és III. köteteket megelőzve, közvetlenül az I. kötetet követi. Tárgya a Monarchia hadseregének legszomorúbb emlékü fegyverténye: az 1914. évi augusztus havi szerb hadjárat.

A mű nem pusztán eseménycsoportosítást, hanem az okok és okozatok összefüggését tárgyaló történelmet nyújt. Kétségtelen bizonyosságát szolgáltatja, hogy a kudarcért nem a csapatok, hanem kizáróan a felsőbb vezetés tehető felelőssé. Az a hadművelet, amelyet egyetlen hadosztálynak a megverése kártyavárként borított fel, kellően meg nem alapozott hadműveleti tervnek köszönhető a létrejöttét. A balkáni haderők és a 6. hadsereg feletti parancsnoklásnak, tehát két különálló és felelősségteljes jogkörnek egy kézben, a Potiorek kezében való egyesítése maga is szerencsétlen intézkedés volt. Hozzájárultak mindezekhez a vezetés egyéb szembeötlő hibái is: a feldeállítás, összeköttetésnek s a gyalogság és tüzérség összeműködésének hiánya.

A Hadtörténelmi Levéltár történelme tárgyilagosan ítél. A Potiorek által kidolgozott hadműveleti tervvel a hadsereg-főparancsnokság egyetértett s érte a felelősséget magára vállalta. A felelősség kérdésében tehát a Potiorek személye Conrad mellett második helyre kerül.

A történelmi hűség kedvéért a szöveg között közli az eredeti hadműveleti iratokat is.

A magyar csapatok tevékenységével részletesen foglalkozik. Közvetlen harcírásaival a laikus részére is érdekes olvasmányt nyújt. Azok pedig, akik a hadjárat kemény küzdelmeiben maguk is résztvettek, bizonyára szeretettel és érdeklődéssel fogják forgatni ezt a könyvet, amelynek lapjain a világháború lelkes magyar csapatainak véres, szenvedésteljes küzdelmei keresetlen, egyszerű szavakkal, de annál közvetlenebbül és eredeti okmányok alapján feldolgozva, teljes történelmi hűséggel szólnak meg.

A m. kir. Hadtörténelmi Levéltár iratanyagának áttekintését most adta ki a levéltár főigazgatósága egy 233 oldalra terjedő füzetben. A Hadtörténelmi Levéltár iratanyaga három csoportra oszlik: a) a világháborúra vonatkozó iratok és tanulmányok; b) a világháború előtti időkre vonatkozó iratanyag; c) az 1918 óta eltelt időkre vonatkozó anyagra. Ezen a három iratcsoporton kívül külön *térkép- és fényképtára* van a levéltárnak. Az előbbi mintegy 50000 térképpel, utóbbi kerekben 100.000 darab fényképpel rendelkezik. A fényképek zöme a világháborúval kapcsolatos. Külön szerve a levéltárnak a *személyügyi osztály*, itt őrzik és kezelik a világháborús katonai kitérítésekre és tiszti kinevezésekre vonatkozó adatokat s ezek alapján igazolványokat és másolatokat állítanak ki azoknak, akik ebbeli kérelmükkel oda fordulnak. Van külön *hadrendi osztály* is, itt őrzik a világháborús hadrendi és statisztikai adatokat. Az iratanyagban való kutatásra általában a főigazgatóság ad engedélyt, kivéve az 1848-as anyagot, amelyet csak a honvédelmi miniszter engedélyével s a honvéd főparancsnokságra vonatkozó iratokat, amelyeket csak a honvédség főparancsnokának engedélyével szabad kutatásra felhasználni. Természetes, hogy ennek az anyagnak a felhasználásával készült közleményeket és tanulmányokat csak a honvédelmi miniszter, illetve honvédfőparancsnok engedélyével szabad nyilvánosság elé vinni. Iratokat az intézetben kívül nem adnak ki, a kutatásra megfelelő hely áll rendelkezésre, általában minden magyar állampolgárnak rendelkezésére áll az iratanyag. Mindennemű szóbeli és írásbeli érdeklődéssel a Hadtörténelmi Levéltár főigazgatóságához kell fordulni (Budapest, Vár, Bécsikaputér 4. szám. III. em.). Az iratanyagban naponta 8—14 óra között lehet kutatni.

A kitérítések és tiszti kinevezések igazolásához szükséges okmányok eddig csak kétharmadrészen gyűltek egybe. Érdeklődéseknél tehát esetleg a bécsi hadilevéltárhoz kell fordulnia az intézetnek s így esetleg heteket, sőt hónapokat is igénybe vehet, amíg az igazolásra vonatkozó adatok megkerülnek. A Bécsből már átvett és rendezett anyag alapján azonban rövid idő alatt kiállítható az igazolvány. Ezekben az igazolási ügyekben a személyügyi osztály ügyfeleket csak 12—14 óra között fogad. A kitérítésről vagy kinevezésről szóló igazolványért 2 pengőt, kitérítési javaslat másolatáért 3 pengőt kell fizetni. Akik a levéltár iratanyaga iránt behatóbban érdeklődnek, az anyag áttekintését tartalmazó füzetet a főigazgatóságtól kérhetik s amíg a készlet tart, díjmentesen megkapják. A kerületi parancsnokságok különben a füzetet megkapták s így azt onnan is lehet használatra igényelni.

Elismerés a tarpai őrsnek. A nyíregyházi kir. ügyészség a tarpai őrs legénységének egy megszökött fogoly elfogásában

kifejtett eredményes tevékenységéért elismerését és köszönetét fejezte ki.

Dicséretetek. A budapesti csendőrkerület parancsnoka Bodó Ádám tiszthelyettest, mert a *Kormányzó Úr Öfömlétsége* Gödöllőn való tartózkodásának tartama alatti felelősségteljes és nagyfontosságú különleges szolgálatát mindenkor fáradtságot nem ismerő kitartással, teljes odaadással, az átlagon felülemelkedő szolgálatkészséggel s körültekintően teljesítette, továbbá, mert mint gödöllői őrsparancsnokhelyettes, őrsparancsnokát buzgó készséggel hathatósan támogatta és alárendeltjeit minden tekintetben a legjobb irányban befolyásolta; — Nagy Mátyás törzsőrmestert, mert a *Kormányzó Úr Öfömlétsége* Gödöllőn való tartózkodásának tartama alatt felelősségteljes és nagyfontosságú különleges szolgálatát hat ízben, fáradtságot nem ismerő kitartással, teljes odaadással, az átlagon felülemelkedő szolgálatkészséggel s körültekintően teljesítette; — Csiki Albert tiszthelyettest, mert 16 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt kifogástalan magaviseletet tanúsított, az utóbbi időben őrsparancsnokhelyettesi minőségben, állambiztonsági szempontból a megelőző szolgálatot őrsén nagy körültekintéssel és eredményesen megszervezte és a közbiztonsági szolgálatot általában odaadó készséggel igen eredményesen végezte, *dicsérő okirattal látta el*; míg Bucsó László, Takács Béla, Kerekes Miklós, Varga Balázs őrmestereket, Drisner József, Poór Pál, Szmutkó Sándor csendőröket, Pomázi Mátyás őrmestert, Nagy János tiszthelyettest, Terényi Ferenc őrmestert, Arvai Géza tiszthelyettest, Dobos Elek őrmestert, Kalmár Lajos törzsőrmestert, Bányai Imre őrmestert, mert a *Kormányzó Úr Öfömlétsége* Gödöllőn való tartózkodásának tartama alatti terhes és nagyfontosságú különleges szolgálatukat mindenkor fáradtságot nem ismerő kitartással, teljes odaadással, az átlagon felülemelkedő szolgálatkészséggel s körültekintően teljesítették, *nyilvánosan megdicsérte*.

A székesfehérvári csendőrkerület parancsnoka Virger Imre veszprémi csendőrosztály állományába tartozó csendőrt 1929 augusztus 2-án a Balatonon egy vitorlásesőnek felborulása következtében a vízbeesett és életveszélyes helyzetbe jutott két egyénnek a vízbeüléstől, saját élete kockáztatásával való megmentésének megkísérlése körül kifejtett önfeláldozó magatartásáért; Molnár Mihály II. o. altisztet apr. 17-ike óta reáraháramló összes teendőknél kiváló szorgalommal, odaadással és buzgalommal való ellátásáért, sokszor igen nehéz viszonyok dacára lelkiismeretes, lankadatlan s fáradalmakat nem ismerő szolgálatteljesítéséért, végül általában igen derék, megbízható hazafias magatartásáért; Lőrinczy János II. oszt. altisztet 1919 június 30. óta reáraháramló összes teendőknél kiváló szorgalommal, teljes odaadással és buzgalommal való ellátásáért, sokszor igen nehéz viszonyok dacára lelkiismeretes és lankadatlan, fáradalmakat nem ismerő szolgálatteljesítésért, a sokszorosító gépek körül végzett fárasztó és pontos munkatelményért, végül általában igen derék, megbízható hazafias magatartásáért *dicsérő okirattal látta el*.

A debreceni csendőrkerület parancsnoka vitéz Jenei István törzsőrmestert hosszabb csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban minden alkalommal kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységéért; Kapusi István tiszthelyettest hosszú csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban általában, valamint őrs- és szakasparancsnoki minőségben őrsének vezetése, alárendeltjeinek nevelése, oktatása terén kifejtett buzgó és eredményes tevékenységéért; Varga István tiszthelyettest hosszú csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban általában, valamint őrsparancsnoki minőségben alárendeltjeinek nevelése, oktatása terén, nemkülönben államrendőrségi területen az államrendőrséggel való együttműködés biztosítása körül kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységéért; Vezsa János g. tiszthelyettest és Bálint András tiszthelyettest hosszú csendőrségi szolgálati ideje alatt különösen irodai alkalmazásban kifejtett kiválóan buzgó, lelkiismeretes és eredményes tevékenységéért, valamint példás magaviseletéért *dicsérő okirattal látta el*, míg János Pál, Mányi András, Rácz Balázs, Telegdi János, Molnár Károly, Luczák László, Szilágyi István, Bankó Lajos, Vass István és Benesik Sándor törzsőrmestereket hosszabb csendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálatban minden alkalommal kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységükért, *nyilvánosan megdicsérte*.

Közlekedési kihágások, az összes szárazföldi közlekedési kihágásokat felölelő, könnyen kezelhető zsebfüzet. A csendőrség részére összeállította dr. Elthes Gyula. Ára portómentesen 1 P 20 f. Megrendelhető a szerzőnél, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 35., II. 8.

Eladó 9x12-es Ernemann Voigtlander fényképezőgép, ára 55 pengő vagy megegyezés szerinti havi részletre 60 pengő. (Zsilka József őrmester, Katymár.) — Eladó továbbá egy jókarban levő Mignon-írógép 100 pengőért vagy 10 havi részletre 120 pengőért. (Cseh András őrmester, Katymár.)

Baranyi Sándor tiszthelyettes keresi Takács József őrmester (Visegrád) s kéri nevezettet és azokat, akik tudnak róla, közölnék vele a keresett tiszthelyettes címét.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetéu megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát feuntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnvomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kériük az ívnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományu leányviséggye egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megujítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekk számlájára befizetni, a csekkre pedig felíratni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A bozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

Kitartás. 1. A 30 napnál hosszabb idő mindenképpen megszakítás, akár a forradalmi időkre esik az, akár nem. 2. Szerezzen be okmányoszerű igazolást arra vonatkozólag, hogy még a tényleges katonai szolgálata alatt kérte a csendőrséghez való felvételét, de ez a kérelme ismeretlen okból eredménytelen maradt s csak a katonaságtól történt leszerelése után, amikor az egyik csendőrsőn személyesen jelentkezett felvételre, járt eredménnyel ez a törekvése. Ha ezt igazolni tudja, nyugdíjaztatása alakalmával kegyelmi úton kérje, hogy katonai szolgálati ideje (csak 1919 szeptember 6.—1921 augusztusig terjedő idő) a nyugdíjába beszámíttassék. Valószínű, hogy a kérelme ezen az alapon eredményes lesz. 3. Volt róla szó, hogy a honvédségi nyugdíjtörvényt a csendőrség tagjaira is kiterjesszék, egyelőre azonban erre nincs kilátás. Valószínű, hogy ezt a tervet nem ejtették el véglegesen, de nem hisszük, hogy a közeli években valóra válnak. Nem olyan rossz a jelenlegi nyugdíjtörvény sem, mindkettőnek vannak előnyös és hátrányos oldalai. 4. A Szut. 106. pontja értelmében szolgálati jegyben is jelentkezhetik az illetékes őrsőn a szabadságon levő csendőr, ha helyben őrs nincsen. A szabadságot igazolványt a szolgálati jegyhez nem kell csatolni.

Jutasi. 1.—5. Lapunk 1925. évi 12. számában a hírek között részletesen közöltük a jutasi altisztképzőiskola pályázati feltételeit. Ezek a feltételek lényegükben változatlanok maradtak s hogy a következő évre szóló felvételeknél változnak-e, azt előre nem lehet tudni. Valószínű, hogy lényeges változás most

se lesz. A pályázati feltételeket évenként május hónapban hirdetik ki a Honvédségi Közlönyben és a Budapesti Közlönyben, kísérje az utóbbit a község háza figyelemmel. Egyébként pedig olvassa el a fent hivatkozott ismertetésünket, abból előre is tájékozódást szerzhet. 6. Az egyes vámörkerületek létszámviszonyaitól függ, hogy van-e felvétel, vagy nincs. Kötelezőjének letelte utáú jelentkezhetik valamelyik vámörkerületi parancsnokságnál.

Érdeklődő. Rossz jelige, nagyon közhasználatú szó. Kérdéseire: 1. A Szut. 149. pontja világosan megmondja, hogy a legénységi szobában szőnyeget használni szabad. Ugyanezen pont szerint lábtörölő beszerzése kívánatos. A lábtörölőt azonban nem a szobában, hanem a küszöb előtt a folyosón kell elhelyezni, mert hiszen az a rendeltetése, hogy a szobába való belépés előtt a lábbeliek letörölhetők, meg tisztíthatók legyenek. A papucsot azonban nem szabad az ágya alatt tartani. Egyetlen rendes lakásban sem lát az ágyak alól papucsokat kikanalálni, még a polgári egyének is eldugják. A csendőr ágya alá még kevésbé való. 2. A köpenyszíjat összecsatolva a köpeny helyére kell visszaakasztani. Ez sehol sincsen előírva, de ez az észszerű s a gyakorlatban is kialakult eljárás.

Remény. 1. Számtani rejtvényeket nem közlünk, ezek inkább írásbeli feladatoknak alkalmasak. Keresztrejtvényt bárkitől elfogadunk és közlünk, ha jó és érdekes. Előnyben részesítjük azokat a rejtvényeket (akár keresztrejtvények, akár más természetűek), amelyek tárgya és ismeretköre a csendőr életéből, a csendőr ismeretköréből van merítve. 2. A múlt évi 26. sz. Csendőrségi Közlönyben közzétett alapszabályok d) pontja értelmében a háborús emlékérem önt is megilleti, mert a mögöttes országban állami szolgálatot (pénzügyőrségnél) teljesített. Ha megszakítás nélkül, vagyis 30 napon belül jött a pénzügyőrségtől a csendőrséghez, akkor a pénzügyőrségi szolgálata a nyugdíjidejébe beszámít, ellenkező esetben nem. Ha azonban a megszakítása nem túl hosszú (két-három hónap), akkor nyugdíjaztatása után kegyelmi úton kérje a pénzügyőri szolgálata beszámítását. Azt természetesen annak idején lehetőleg okmányokkal kell igazolni, hogy a megszakítás önhibáján kívül keletkezett.

Csatár. Valószínűleg lesz.

Körváros. A „Legény a gáton“ c. regény csak a lapunkban történt közlés után jelenik meg könyvalakban. Mi ezt annak idején olvasóinknak tudomásul adjuk.

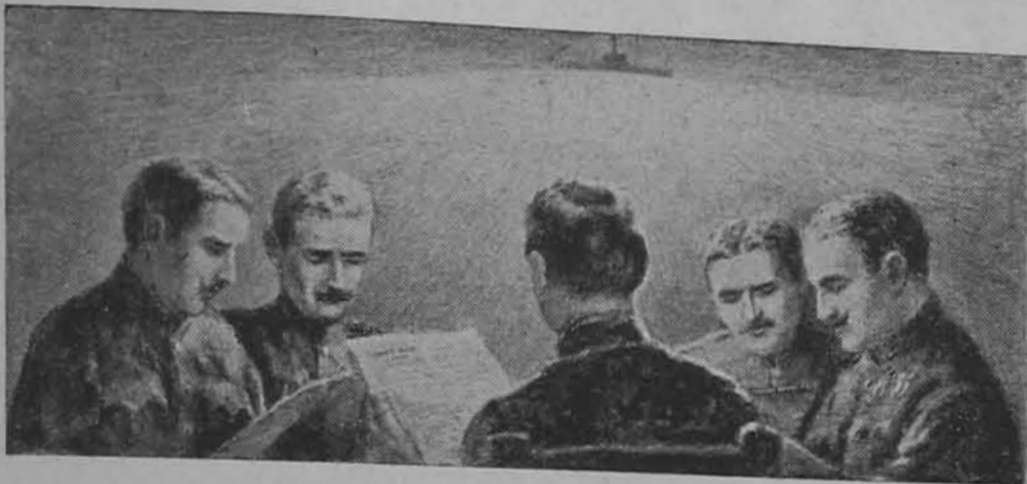
Vajdahunyad. Megszakítás esetén a katonai szolgálat nem számítható be a nyugdíjba. Ha tehát megszakítás van, nem csak a kedvezményes háborús éveket, de a háború alatt teljesített katonai szolgálati idejét is elvesztette.

Vértes. 1. Lényegében egyre megy, hogy melyiket írja. A 0 óra azonban egymagában mint időpontot jelző fogalom nem használatos. Ha azt írja, hogy 0 óra 15 perc, akkor a 0 órának megvan a létjogosultsága, de ha az éjféltutánra eső nagy pihenőt írja be, helyesebben teszi, ha így írja: 24—6 óráig nagypihenő, mintha a 0—6 óráig bejegyzést használja. 2. Egyik legközelebbi számunkban ezt a kérdést külön cikk keretében ismertetjük.

H. J., Vértes. Dencz (nem Deuk) Ágoston ny. őrnagy címe: Budapest, X., Hungária-körút 258. (Andrássy-laktanya). Biró Miklós volt tartalékos tiszt, címe ismeretlen.

Vitakozó. A legrosszabb jelige, mert hiszen nagyon sokan vitakoznak valamin s ha azok mind ezt a jeligét választják, zavar lesz belőle. Amint már lett volna is nem egyszer, ha nem segítettünk volna a dolgon valami megkülönböztetéssel. Kérdésére: maga a nőülési kérvény bélyegmentes. A kérvényhez csatolt okmányokra azonban annyi okmánybélyeget kell felragasztani, amennyi azokat megilleti. Így pl. az anyakönyvi kivonatokat 80 filléres okmánybélyeggel kell ellátni. A többi okmányok bélyegilletékét a kiállító vagy záradékoló hatóságok mondják meg.

Honvágy. A jeligeje agyonüti azt, amit a levelében ír. A levélben arról van szó, hogy édesanyjának van szüksége az ön közellétére, a jeligeje viszont akaratlanul is azt árulja el, hogy Önben dolgozik erősen a honvágy. Lehet, hogy inkább a levelnek van igaza. Ebben az esetben őrskihallgatáson adja elő a kérését. Előbb olvassa el a Szut. 86. pontjának az első bekezdését s aszerint kérje az áthelyezését. Leghelyesebb volna, ha az édesanyját magához venné, mert így nyújthatna neki legtöbb támogatást és amellet maga is jobban boldogulna anyagilag. Ebben az esetben kihallgatáson kintlakásra kellene engedélyt kérnie s ha ezt megkapta, akkor családi pótlék folyósítását is kérheti az Önnel közös háztartásban élő édesanyja után. Így segíthetne gyökeresen a bajon s hálálhatná meg valamennyire anyjának azt, ami meghálálni való.

LEGÉNY A GÁTON.

— Regény —

ÍRTA: BARÉNYI FERENC.

(5.)

Szelniczky a padlásra mászott, honnan pár perc múlva sietve jött vissza, kezében a Mihálka ünneplőruhájával, melynek fehér darócán, mint vádoló tetemrehívás feketéllett a megalvadt embervér. Mihálkáné a véres ruha láttára hangtalanul összerogyott; úgylátszik, nem tudott róla, hogy az áruló véres ruha a háznál volt elrejtve. Mihálka észrevehetően idegesebb lett, s gondolatban korholta magát ostoba baklövéséért, hogy a véres ruhát hazahozta. Pedig a gyilkosság után elásta a véres ruhát a mezőn, úgy, hogy a csendőrök az első házkutatáskor nem is találhatták a háznál. De aztán később, amikor szabadonbocsátották, s mindjobban megerősödött benne a biztonság érzése, hazahozta a véres ruhát, mert sajnálta, mivel az ünneplő ruhája volt. Azt hitte, hogy a vércsíkokat könnyen kitudja mosni belőle. Így van ez mindig; minden bűnös, akármilyen értelmes, vagy ravasz is, valahol mindig elszámítja magát és elügyetlenkedni a dolgot.

Gál őrsvetető kitergette a véres ruhát a székre s odatette Mihálka elé. Azután, amikor beszelt, a lábával a szeket észrevétlenül mind közelébb tolta Mihálkához. Hideg veríték gyöngyözött Mihálka homlokán, riadt szemét ellepte a konny; Gál őrsvetető kemény tekintete elől bujkálva sütötte le a szemét. Pedig Gál őrsvetető jóideig nem szólt egy szót sem. Szótlanul nézte Mihálkát, azzal az átható szigorú tekintetével, melytől a bűnösök mindig megremegtek. Hagyta Mihálkát, hogy remegjen a sanyargató lelkismeretmardóságban. Azután hirtelen, váratlanul adta fel Mihálkának a fogas kérdést: — Hol volt tegnapelőtt este hat órakor?

Mihálka megrezzent, de hangosan s azonnal válaszolt:

— Este hat órától kilenc óráig a Huss boltjában kártyáztam Filipcsuk Jonással meg Huss Avrummal.

Gál őrsvetetőnek gyanús lett a dolog. Miért igazolja magát Mihálka Hussal, aki pénzhamisításért vizsgálat alatt van? És miért Filipcsuk Jónással, aki csak nemrég került ki a fegyházból, ahol pár esztendő telt rablásért? Mihálka eddig tisztességes ember volt, miért nem igazolja magát a bíróval, a segédjegyzővel vagy a postásokkal, akikkel eddig mindig együtt volt? Ilyen gondolatok járták át Gál őrsvetető serényen dolgozó agyát. Rövid gondolkodás után Szelniczkyhez lepert és a fülebe súgta: — Egy járőrrel menj el Huss-hoz, fogd el és zárd be a községháza. Utána fogjátok el Filipcsukot és azt is zárd be a községházán. De mindegyiket külön-külön, úgy, hogy egyik se tudja meg, meg csak ne is sejtse, hogy a másik cinkostársa is már hurokra került.

— Szelniczky keményen tisztelgett és Bús csendőrrel el-sietett. Gál őrsvetető folytatta a faggatást; Mihálka minden kérdésére kitérő választ adott. A fuldokló szívósságával kapaszkodott az egyetlen mentőszálba, makacsul tagadott. Azonban félénken ide-oda pillantgató szemén már látszott, hogy mennyire erőlködik, nehogy egy vigyázatlanul kiejtett szóval elárulja magát. El-elcsukló hangon gyorsan hadart, szinte már rimánkodva védekezett. De Gál őrsvetető nem irgalmazott, hanem annál élénkebb iramban adta fel egymásután a fogas keresztkérdéseket, olyan gyorsan, hogy a sarokbaszorult Mihálkának szinte ideje sem volt a gondolkodásra. Nem is bírta már sokáig, egyszerre csak sírva fakadt: — Hagyjanak békén, csak egy kicsit aludni... Azóta úgysem aludtam...

Ezt olyan őszintén mondotta, hogy Gál őrsvetető elfogadta első vallomásnak és nem faggatta tovább. Azonnal átkísérte a községházára, ahol egy külön szobában vettetett

ágyat Mihálkának s gondoskodott róla, hogy hagyják békében aludni.

Mihálka kimerülten dőlt az ágyra s alig feküdt le, máris elnyomta az álom; reggelig meg se moccant, úgy aludt, mint a bunda, késő reggelig. Amikor felébredt, rögtön jelentkezett, hogy vallani akar. Gál őrsvetető elhivatta Illyés járásörmestert, akinek már megjelentette, hogy az éjszaka megtalálták Mihálka házában az áruló véres ruhát. Aztán Gál őrsvetető leült az íróasztalhoz, hogy leírja majd, amit Mihálka vallani akar.

— Nos, Mihálka — szólt Illyés járásörmester —, most itt az alkalom, hogy könnyítsen a lelkén.

— Októberben váratlanul megdöglött a lovam, amit kölcsönpenzen vásároltam — kezdte meg hirtelen töredelmes vallomását Mihálka; hadaró, gyors beszédjén meglátszott az igyekezet, hogy hamar akar szabadulni a lelkét szorító nehéz luercnyomástól. — A postával kötött szerződésemet kotelezett, hogy az elvállalt postajáratokat a magam költségén folytassam. Nem volt penzem, egy fiakrajárom sem. Nem tudtam, mihez fogjak, mit csináljak. Amikor kétségbeesésemben már az öngyilkosságra kezdtem gondolni, ekkor egy este eljött hozzám Huss Avrum.

— Mit akart magától Huss? — kérdezte Illyés járásörmester, hogy beszédre serkentse a hirtelen elhallgatott Mihálkát.

— Hogy mit akart? — ismételte a kérdést Mihálka és elgondolkozott. Sápadt arca haragosvörösre vált, amikor aztán kitörő dühvel kiáltotta: — A vesztemet akarta a pokol fajzatja! Igen, mert én most már tisztán látok. Ha nem hullott volna el a lovam, nem szakadt volna rám ez a nagy szerencsétlenség. Hát miért dogiott meg a lovam? Hiszen nem volt semmi baja, olyan egészséges, erős ló volt, hogy nem akadt parja a környéken. De most már tudom, most tisztán látok ebben az arányos dologban. En kellett a gazember Hussnak...

— Maga kellett? — kérdezte Illyés járásörmester csodálkozva. — Hogy érti ezt?

— Úgy, kérem szépen, hogy kellett valaki ennek a gázsátánnak, akiben Czauber örmester úr megbízott, hogy maga mögé felvegye a postaszánra. Szegény jó örmester ur, bár ne bízott volna bennem, nem vált volna gyilkos belőlem.

— Hiszen azért még nem kellett volna gyilkolni — jegyezte meg szigorúan Illyés járásörmester.

— Nem és mégis így lett, mert így főzték ki azt a sátánok boszorkánykonyánáján — sóhajtott Mihálka keservesen.

— Érthetően beszéljen, Mihálka — szólt Illyés járásörmester. — Az ilyen zagyva beszédből mit sem érteni.

— Mindjárt meg tetszik érteni, rájön a járásörmester úr is, mint anogy én rájöttem. Most már olyan világos előttem minden. kérem, az a gazember Huss beadott valamit a lovamnak, amitől megdöglött.

— Ki látta? — kérdezte Illyés járásörmester.

— Az a mindenható jó Isten, aki aztán az eszemre adta, hogy Huss megmérgezte a lovamat...

— De hát miért? — vetette közbe a kérdést Illyés járásörmester.

Heves sírógörcs fogta el Mihálkát, elcsukló zokogással folytatta: — Azért, kérem, hogy kivegye a kenyeret a kezemből, hogy kétségbeesetten nézzem a három éhes száját otthon. Azért, hogy attól féljek folyton, hogy fedél nélkül lesz a családom. Az kellett a gazembernek, hogy tönkretegyen, hogy belehajtson a legvégső kétségbeesésbe... — Keservesen sírva hajtotta le a fejét Mihálka s a kezét tördelve siránkozott: — Hogy mint a falevél a szélben, olyan legyen az én sorsom az ő kezében. Azért csinálta, hogy rá tudjon venni a gyilkosságra...

Mihálka elhallgatott s magábaesetten zokogott. Illyés járásörmester hagyta, hogy sírja ki magát s Gál őrsvetető fölé hajolva, átnézte a jegy eteket. Amikor Mihálka megosondosodott és a könnyeit felszárította, a járásörmester végignézett rajta s azután lassan mondotta: — Nos, folytassa, Mihálka, hol is hagytuk el? Ott, hogy Huss egy este eljött magához.

— Igen — felelte Mihálka kiegyenesedve —, egy este eljött hozzám és azt mondta nekem, hogy látja szánalmasan szorult helyzetemet és segíteni akar rajtam. Elővett tíz koronát és nekem adta, de megjegyezte, hogy csak kölcsönbe adja. Azután többször adott így kölcsön, nagyon sokszor... — Mihálka nagyot sóhajtott és remegő kézzel törölte ki a szemébe gyült könnyeket. — Sokszor adott. Később már aztán nem adott magától, mindig kérnem kellett. És mind nehezebben adott. Egyszer aztán, amikor megint kértem pénzt, azt mondta, hogy már nem ad többet, mert már sokkal tartozom.

Gál őrvezető feltekintett az írásból és azt kérdezte Mihálkától: — Huss nem kérte vissza a kölcsönadott pénzt?

— De — válaszolta Mihálka, Gál őrvezető felé fordulva. — Többször felszólított Huss, hogy fizessem vissza kamatos-tól. Sőt később meg is fenyegetett, hogy dobraüti a házamat, ha nem fizetek. Kérem, ez a pokol fajzatja képes lett volna rá, hogy leszedje a családom feje felül a fedelet. Képes lett volna hajléktalanná tenni! Kétségbeesve jártam pénz után, de egy krajcárt sem tudtam felhajtani. Olyan voltam, mint az üzött vad, mint az örült futkostam. Már-már arra gondoltam, hogy kivégzem szegény ártatlan családomat s magam is öngyilkos leszek, amikor eljött hozzám Huss és azt mondta, hogy segít rajtam. Egészen feléledtem a reménységtől. Akkor... aztán azt mondta Huss, hogy elengedi az adóssá-gomat, hogy még ad nekem húszezer koronát, ha megölöm Czauber őrmester urat... — Mihálka ideges kézzel simította hátra arcába hullott haját és elhallgatott; réveteg szemmel, megborzadva nézett maga elé.

— Mégis, hogy adta rá a fejét a gyilkosságra? — szolt rá a járásörmester. Mihálka a két kezébe hajtotta a fejét és keservesen zokogott. Szemeire tapasztott ujjai közül lassan szivárogtak elő a bűnbánat könnyei. Feleletre nógatva szolt rá Illyés járásörmester: — Nos? Nem hallotta a kérdést? Miért vetemedett a gyilkosságra?

— Járásörmester úr, kérem — felelte Mihálka sírástól remegő hangon. — Szegény ember vagyok; mint már mon-dottam, tele voltam adóssággal. Nem tudtam tovább nézni, hogy a gyermekeim éheznek. Meg attól is félttem, hogy ez a pokol fajzatja kiveszi a fejük alól a párnát, leszedi a fejük felől a fedelet. Nem tudtam mást tenni, elfogadtam a gaz Huss Avrum ajánlatát. Eladtam magamat az ördögnek! — jajdult fel Mihálka kétségbeesetten s aztán síró hangon foly-tatta: — Huss észrevehetően megörvendett elhatározásomnak s azután beavatott pokoli tervébe. Töviről-hegyire elmondotta, hogyan fogjuk megölni Czauber őrmester urat, meg a posta-kocsist, hogy kirabolhassuk a postát.

— Maga szemelte ki a gyilkosság helyét? — kérdezte Gál őrvezető.

— Nem, kérem, Huss választotta meg a helyet. Elmondta nekem, hogy a postaszán megtámadására a legalkalmasabb az a szöglet, ahol az erdei út lekanyarodik az országútra.

— Aztán mit határoztak, hogy milyen eszközökkel fog-ják a gyilkosságot végrehajtani? Volt fegyverük? — érdek-lődött Illyés járásörmester.

— Nem volt se puskánk, se pisztolyunk.

— Hát honnan szereztek? — kérdezte Illyés járás-örmester.

— Nem is szereztünk — válaszolta Mihálka. — Huss úgy vélekedett, hogy a löfegyver nem felel meg a célnak, mert zajt csinál. Hozott egy tölgyfabunkót, mely olyan alakú volt, mint a kövérhasú tekebő; megforgatta a kezében s azt mondta, hogy ezt az Uristen is arra teremtette, hogy valakit agyoncsapjanak vele. Nekem adta, hogy ezzel üssem agyon Czauber őrmestert. Perl Fischelnek egy vasrudat, Perl Leb-nek egy sarkantyús csákyát adott, hogy azokkal öljk meg a postakocsist.

— Mikorára tervezték a rablógyilkosság végrehajtását? — kérdezte folytatólag Illyés járásörmester.

— Tulajdonképpen nem volt határozott napra kitűzve. Huss azt mondta, hogy akkor fogjuk kirabolni a postát, ami-kor csendőr kíséri, mert olyankor érdemes, mivel akkor sok pénz megy a postán. Ennek ellenére azonban, hogy ezután hatszor is ment a posta csendőrfedezettel és mindannyiszor több pénz ment a postán, mint most, a gyilkosság elkövetésé-től az utolsó pillanatban elálltunk.

— Miért?

— Azért, mert ezen alkalmakkor a postát nem Czauber őrmester úr kísérte. Már pedig Huss a pénzhamisítás óta Czauber őrmester úr halálát kivánta, mert Czauber őrmester volt az, aki a pénzhamisítást ráderítette.

A Mihálka mellett álló Kesernye Bálint csendőr megbor-zadt, amikor ezt meghallotta. Eszebe jutott nem régen atél kalandja, amikor a három gubás ember olyan gyanusan kö-zeledett a postakocsizhoz és ő nem tudta, hogy mit csináljon. Ha akkor lőtt volna, vagy legalább is, ha megjelentette volna Czauber őrmesternek a történeteket; ha nem titkolta volna el ezt az átkozott kalandot, a haramiák idejében hu-rokra kerültek volna és Czauber őrmester ma is élne. Késő bűnbánattal, szomorúan lógatta a fejét Kesernye Bálint csendőr; sanyargató önvád furdalta a lelkiismeretét, hogy az ő mulasztásáért Czauber őrmester az életével fizetett.

— A gyilkosság napján, — folytatta Mihálka a vallo-mást — estefelé az utcán találkoztam Huss Avrummal, aki közölte velem, hogy látta Czauber őrmester urat a postafede-zetre felkészülni. Előre küldte Filipcsuk Jónást és Biláskó Vaszilt, hogy az erdei út kanyarulatától száz lépésnyire áll-janak őrt az országúton. Én meg a Perlék szánján elindul-tam Perl Lébbel és Perl Fischellel az erdei út felé... ,

T Á R O G A T Ó

a legkönnyebb fuvóhangszer! Saját találmány! Óvakodás utánzatoktól! mert mind melyek nem gyáramból erednek, silány, külföldön készül után-zatok. Hegedük, Trombiták, Harmonika és az összes hangszerek és hurok legfinomabb kivitel-ben szállítja az

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR

STOWASSER kir. udvari szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5.

Kivánatra árjegyzék bérmentve.

Az egyedüli magyar hangszergyár az országban, Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára. méterje — — — — — 15.20 P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben — — — — — 17. — „
Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju — — — — — 18.50 „
Ugyanaz extra finomban — — — — — 22.50—25. — „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgókkal együtt 7.60 „
a 40 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán,

Telefon: József 321—78.

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hitelle.
Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetés-m mellett működik.

A csendőrség mélyen tisztelt Tisztikarát ezennel tisztelettel meghívom

úri és egyenruha-osztályomba, ahol a legelőzékenyebb és legszolidabb kiszol-gálásban részesül. Mély tisztelettel

Sport és lovaglókban is specialista

STANICS JÓZSEF

úri és egyenruha szabó szalonja
Budapest, IV., Váci-utca 20,
félem. — Telefon: Aut. 821—56

— És Huss? — vetette közbe a kérdést Illyés járás-ormester.

— Huss nem jött velünk, otthon maradt. Meghagyta, hogy ha vegeztünk, akkor a rablott pénzt hozzam el hozzá az urasági kertbe, ahol nem lát meg senki. Mondotta, hogy ő ott fog ram varni. Megjegyezte meg, hogy ott lehetünk a legnagyobb biztonságban, mert ott nem keres senki.

— Jó, erre majd még rátérünk, — szakította meg a járásormester Mihálka vallomását. — Most inkább azt mondja el, hogy mi történt azután, hogy elindultak?

— Hát ahogy mondtam, hárman indultunk el a Perlék szánján. Amikor körülbelül öt kilométert haladtunk, én leszálltam és Perléket előre engedtem a szánval, mert úgy beszéltük meg Hussal a dolgot, hogy a legcélszerűbb lesz, ha én gyalog megyek az országúton és amikor a postaszán utóler, akkor felkérkedem a szánra és Czauber ormester mögé ülök. Így is volt. Körülbelül fél kilométert haladtam, amikor utóért a postaszán. Czauber ormester úr megismert és megkérdezte, hogy hová megyek? A vasúthoz, — tettem. — Erre az ormester úr megamította a postaszánt és felszólt, hogy üljek fel. A háta mögött volt egy puha csomag, arra térdeltem. Aztán elindult a szán...

Mihálka megakadt; a hangja megint elcsuklott és sírva hajtotta le a fejét. Illyés járásormester várt egy ideig s aztán rászólt Mihálkára:

— No, Mihálka, emberelje meg magát! Most már mondja végig, hogyan történt a gyilkosság?

— Hát amikor ott térdeltem az ormester úr mögött, — folytatta Mihálka akadozva —, eszembe jutott, hogy az ormester úr milyen derék ember. Mindig olyan jó volt hozzám. Megbántam már akkor nagyon, hogy belekeveredtem ebbe az ármányos dologba. Imádkoztam; kértem a jó Istent, hogy tegyen csodát, hogy Perlék ne legyenek ott a kanyarultnál, vagy hogy jönnének emberek az országúton, akik megakadályozhatnák a gyilkosságot.

A járásormesternek redobe borult a homloka, amint szigorúan nézett Mihálkára:

— Megmondta Czauber ormesternek, hogy mi készül?

Mihálka lesütötte a szemét és halkán felelte: — Nem.

— Miért nem figyelmeztette a veszedelemre?

Mihálka zavarba jött és félénken dadogta: — Arra nem gondoltam. — Aztán felkapta a fejét és megbátorodva jelentette: — De nem is volt rá időm, mert, kérem, járásormester úr, mihelyt a kanyarulathoz értünk, rögtön előugrottak Perlék az erdei út felől és a vaskaróval meg a csáklyával agyonverték szegény Vaszit. Ekkor, kérem, járásormester úr, nem tudom... megszállt az ördög. Behunytam

a szemem és a tölgyfabunkóval teljes erőmből hatalmas ütést mértem a Czauber ormester úr fejére. Azonnal hátrahanyatlott... akkor... aztán még egypárszor az arcába sujtottam...

Göresös zokogásba fulladtak Mihálka szavai; szánvábanva hajtotta le fejét és komoran nézett maga elé. Illyés járásormester most már nem hagyta békén, unszolva szólt rá: — Nos, tovább. Mi történt azután?

(Folytatjuk.)

Megfejtés.

A folyó évi 1. számunkban közölt „Rendes élet” című pályázatunk megfejtése:

1. Rendes Mihálynét azért, mert a megőrzés céljából földdel befedett veremben elhelyezett burgonyából zsákját megakadályozta, a Btk. 336. §. 3. pontjába ütköző bűncselekmény gyanúja terheli, mert a burgonyához csak a föld eltávolítása útján, tehát erőszakos beavatkozással, juthatott hozzá. (Bj. LXII. 230.)

2. Azzal a ténykedésével pedig, hogy urát az aranyóra ellopására rabírta, a Btk. 69. §-ába ütköző felbujtói tevékenységet fejtett ki, mert világos, hogy férje az ő befolyására követte el a bűncselekményt.

3. Rendes Mihályt az aranyóra nyílt helyről való ellopása s a baromfiketrec feltörése miatt a Btk. 336. §-ának 3. pontjába ütköző bűncselekmény gyanúja terheli, mert egyrendbeli lopás büntetében bűnös az, aki a megőrzésre szolgáló készüléket azért töri fel, hogy másoknak a dolog elvitelét lehetségessé tegye, maga pedig nyílt helyen lévő ingó dolgot lop el. (Bj. LXXIII. 97.)

4. Kotró Péter és Játékos Barna napszámosok cselekménye csak a lopott dolog értéke szerint minősül, mert a tyúkketrecet nem ők törték fel.

5. Borus zsidót a Btk. 370. §-ába ütköző bűncselekmény gyanúja terheli, mert nem vitás, hogy mint a tettesek rendes orgazdájának, tudnia kellett, hogy a vásárolt holmi bűncselekményből származik.

6. Bunda Mózes kocsmáros, azért, mert megengedte, hogy helyiségében tiltott szerencsejátékot üzzenek, a Kbt. 89. §-ába ütköző cselekmény gyanúja terheli, de fennforog a 94.537. K. M. 1921. számú rendelet 6. §-ába ütköző kihágás gyanúja is, mert október 20-ika vasárnapra esett s vasárnap égetett szeszes italt csak tea mellé szabad kiszolgálni.

Hegedű
armonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Clitera

és az összes legjobb hangszerek, továbbá a legjobb rádiókészülékek csakis itt a gyárban kaphatók.

Művészi javít. legjobb hurokat készít
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban Csendőrségnek részletfizetés kedvezmény

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek
6—12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.

HATSCHEK és FARKAS
optikai és fényképezési szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körut 28. (Közp. városháza épületében).

Fiók: VI., Andrassy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérje legújabb nagy képes árjegyzékünket.

Valamennyi csendőr örs
tudomására hozott

140 és 165 pengős kerékpárakció
1930. évi február hó 28-ig meghosszabbított.

Sürgősen kérjen tájékoztatót
GLOBUS-KOVÁCS JÓZSEF
BUDAPEST, VI., PODMANICZKY UTCA 1. — TEL.: AUT. 198-20.

KERÉKPÁR, VARRÓGÉP, RÁDIÓ, GRAMOFON, LEMEZEK

RÉSZLETRE
GLOBUS-KOVÁCS JÓZSEF
BUDAPEST, V., PODMANICZKY-UTCA 1.
NYUGATI P. U. KÖZELÉBEN. TELEFON: AUT. 198-20

PHILIPS és TELEFONGYARI vevőkészülékek, hangszórók, anódpótlók, töltők, 6-12 18 óra.

ALKATRÉSZEK, FELSZERELÉSEK, GUMMIARÚK. — SZAKSZERŰ JAVÍTÁSOK,

7. Rendest, Játékost és Kotrót, mert tiltott szerenesejátékban vettek részt, a Kbt. 88. §-ába ütköző kihágás gyanúja terheli.

8. Rendes Mihályt és Játékos Barnát érték szerint minősülő lopás gyanúja terheli, mert ha Kotró büntetendő esemény révén jutott is a pénz birtokába, az már Rendes és Játékos számára idegen ingó dolog volt, s így elvétele lopást képez.

Leghelyesebben fejtették meg a következők:

Györgyik János esendőr (Bódvászilás), Vasvári István esendőr (Szeged), Füleki József th. (Toponár), Sűveg József esendőr (Dorog), Gálos János th. (Zalaegerszeg), Czinka András th. (Szeged), Pál Sámuel th. (Zalaegerszeg), Csap Mihály esendőr (Doboz), Miklovicz Bálint esendőr (Jászárokszállás), Csépké György őrm. (Demecser), Csató József őrm. (Derecske), Czimmermann József őrm. (Siklós), Szecei Rafael esendőr (Jászárokszállás), Révész Ferenc esendőr (Somogy-szentmiklós), Kovács Mihály esendőr (Szeged), Tóth Miklós esendőr (Sóstógyógyfürdő), Egyed Ferenc őrm. (Edelény), Szabó József IV. őrm. (Tarján), Grigó tőrm. (Mosonszentjános), Gévai János őrm. (Sárbogárd), Simon István I. th. (Pécs), Vad István th. (Pécs), Puskás Lajos th. (Pécs), Smirkó Mihály őrm. (Martonvásár), Barna János őrm. (Elek), Szakonyi József th.

(Siófok), Erdélyi Bálint őrm. (Sóskút), Porpáczi Gyula th. (Szombathely), Farkas Mihály I. őrm. (Magyaróvár), Szilágyi István th. (Pécs), Bolla Mihály esendőr (Putnok), Pethő István őrm. (Somlósztől), Luczkó Sándor esendőr (Biharugra), Gácsi József őrm. (Biharkeresztes), Markó Gergely esendőr (Kumbaja), Bacsonyi Jenő őrm. (Biharkeresztes), Földvári István őrm. (Alattyán), Kormos Tóth János őrm. (Miskolc), Török János th. (Garadna), Menyhért István őrm. (Szombathely), Csóke László őrm. (Solt), Pali Sándor őrm. (Kapuvár), Joó Miklós őrm. (Váchartyán), Lakatos István őrm. (Szombathely), Horváth József I. th. (Székesfehérvár), Kolozsvári Gyula th. (Szombathely), Huuyadi Imre esendőr (Tornyospálca), Szomor István őrm. (Siklós), Schmidt Ferenc őrmester (Nagykároly), Takács Sándor őrm. (Pécs), Tulipán István őrm. (Balkány), Csiki Pál esendőr (Jászládány).

Némelyik örsről több, szözszerint azonos megfejtést küldöttek be. Ezeket természetesen nem vettük figyelembe.

Az órát a szerkesztőségünkben megejtett sorsolás során Csap Mihály esendőr (Doboz) nyerte meg, akinek azt egyidejűen elküldöttük.

A f. évi 2. számunkban közölt kidolgozat-pályázat megfejtését a legközelebbi számunkban közöljük.

KERESZTREJTÉNY.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14			15				16					
17			18		19			20				
21	22		23	24				25		26		
27					28		29	30				31
32		33				34				35		
36	37	38		39				40				41
42				43			44		45	46		
47	48				49			50				51
52					53		54		55			
56		57	58							59		
60				61		62						63
64		65		66		67		68		69		
	70		71					72				73
74												

Visszint sorok: 1. A csendőrség ilyen szolgálat ellátására van hivatva. — 14. Női név. — 15. Kerget. — 16. Valamely műnek kezdetleges, részleteiben még ki nem dolgozott kivitele. — 17. Olyan vegyület, amely a kék lakmusz-papírost megvörösíti. — 18. Visszafelé olvasva személyi névmás. — 19. — Névelő. — 20. Zérus. — 21. Női név. — 23. Női név. — 25. Nemzet. — 26. Olaj más nyelven. — 27. Mássalhangzó fonetikusan. — 32. Sorszám rövidítése idegen nyelven. — 33. Eledelel. — 34. Férfinév. — 35. Egy mássalhangzó közbeszúrásával álmos ember teszi. — 36. Amit a csendőr a gyanúsított ellen a nyomozás során bizonyítéknál összegyűjt. — 39. Rábizonyít. — 41. Idegennyelvű összetett magánhangzó. — 42. A korszerű hadseregben ezzel minden raj első felraja el van látva. — 47. Belga város, mely körül az egész világháború alatt rendkívül erős harcok folytak s amely voltaképpen mint

város megsemmisült. — 49. Helyhatározó rag. — 50. Nagy sziget a Földközi-tengerben. — 52. Ebből készül a csendőr tömegbeli fehérneműje. — 53. Orosz vagy bolgár uralkodó. — 55. A gyalogság legkisebb harc egysége névelővel. — 56. Igevégződés. — 57. Értelmesség. — 59. Visszafelé olvasva a szöveget magyarázó kép. — 60. A Dunántúl neve a hunnok korában. — 62. Visszafelé olvasva a szakácsnő birodalma. — 64. Igekötő. — 65. Mondatkötő. — 66. Cégjelzés rövidítése. — 67. Az első testvérgyilkos. — 69. Fürdőedény. — 70. Két azonos mássalhangzó. — 71. Az első két betű feleserelésével a bőség ellentéte. — 72. Három alhangú magánhangzó. — 73. Visszafelé olvasva ebből lesz a patak. — 74. A csendőrség legkisebb szervezeti egységének vezetője.

Függőleges sorok: 1. Ami a csendőrséget minden hosszabb tartamú külszolgálat alatt vagy után megilleti. — 2. Az ékezet elhagyásával helyhatározó. — 3. Az örs tagjainak nyomozási képességét dicséri, ha mennél kevesebb az ilyen kiderítetlen. — 4. A büntetendő események legsúlyosabb neve. — 5. Határozatlan valami (népies tájszólás). — 6. Erőszakkal vagy fenyegetéssel véghezvitt, jogtalan, vagyoni hasznot szerző bűncselekmény. — 7. Harciaszati és gyakorlati szabályzatunk legfontosabb alapelve szerint egymással a legszervezettebb kapcsolatban alkalmazandó. — 8. Első betűjén kettős ékezetet körüvesz. — 9. Híres népszimű címe. — 10. A kőszekatrányból lepárlás útján nyert termék. — 11. Az örs székhelyét így is nevezzük. — 12. Lengyel lakosságú, megszünt osztrák tartomány. — 13. Amit a csendőrség szolgálata fejlődésének sem szabad elfogadni. — 22. Utiegelel. — 24. Törökvezető Dobó István híres városa. — 29. Edőay. — 30. Azonos mássalhangzók. — 37. „Adok” latinul. — 38. Túrelmes nélkülözés névelővel. — 40. Egy magánhangzó közbeszúrásával eredített hely. — 43. Főm. — 44. Bajtól megőriz. — 45. Időmutató. — 46. Szülő, gyermek, testvér. — 48. Juhász, oláh vidéki elnevezéssel. — 50. Kivételes adomány, engedély. — 51. Somogy megyei község. — 53. A honvéd neve harcban. — 54. Az utolsó két betű feleserelésével rászor. — 58. Az utolsó betű megkettőzésével vízkúrjáról híres német pap. — 59. Női név beévezve. — 61. A bőr belső kötőszöveti rétege. — 62. A harcászatban robbanóanyaggal töltött földalatti üreg. — 63. Utolsó betűjére ékezetet téve, a kártyában a „tök”. — 68. Az utolsó két betű feleserelésével női név beévezve.

Megfejtést csak a csendőrség legénységi egyenleitől fogadunk el. A helyes megfejtők között egy borotválkozókészletet sorsolunk ki. Határidő 1930 február 20. Az eredményt a március 10-iki számunkban közöljük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, VI., Rózsa-utca 111. sz.
Felelős üzemvezető: Györy Aladár.